

1804/13

ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΤΗΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

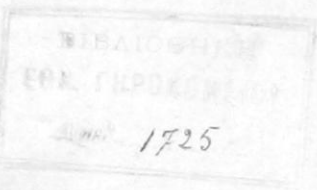
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΥ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Η ΠΑΛΛΑΣ.

1874-76.

« Μὴ ζῶην μετ' ἀμουσίας. »
(ΕΥΡΗΣΙΠΙΔΕΣ.)

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

Τύποις Κ. Δ. ΣΤΑΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ.

1876.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ

ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΘΝ. ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΥ

Ἀριθ. ....

ΕΠΙΘΕΤΟΛΟΓΙΟ

ΔΩΡΗΤΑΙ

ΖΑΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ.
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΒΛΑΣΤΟΣ.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΡΩΝΙΟΣ.
ΠΕΡΙΚΛΗΣ Γ. ΖΑΡΙΦΗΣ.
ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΓΡΑΦΩΝ.
ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ.
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ.
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΚΟΥΠΠΑΣ.
ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΥΓΓΡΟΣ.
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ.
ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ.
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ.
ΕΛΕΝΗ ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ.
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΧΑΤΖΗ ΚΩΣΤΑ.
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ζ. ΧΡΥΣΟΒΕΛΩΝΗΣ.
ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ.
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ.
ΜΑΤΘΑΙΟΣ Θ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ.
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΔΗΣ.
ΙΩΑΝΝΗΣ Φ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ.
ΠΡΩΗΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΔΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ.
ΕΥΔΟΞΙΑΔΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΣ.
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΕΡΙΣΗΣ.

ΙΔΡΥΤΑΙ

Ἄγαθάγγελος ἀρχιμ.
Ἄγας Ν. Α.
Ἄγας Ν.
Ἄθανασιάδης Ι.
Ἀθηνογένης Γ.
Ἄϊθαζίδης Ν.
Ἀχραιφνίου δῆμος.
Ἀλεξανδρίδης Ζ.
Ἀλεξανδρίδου Σουλτάνα.
Ἀλεξανδρίδης Χρ.
Ἀλιμπέρτης Ι.
Ἀλμπανόπουλος Ι.
Ἀμηρᾶς Γ.
Ἀνανίας Γ. Κ.
Ἀνανιάδης Γρ.
Ἀναστασιάδης Ἄντ.
Ἀνδρέαδης Φρ. Γ.
Ἀναστασιάδης Π.
Ἀντύπας Δ.
Ἀντύπας Θεμ.
Ἀντωνιάδης Θαλῆς.
Ἀντωνιάδης Ράλλης.
Ἀντωνιάδης Μιχ.
Ἄξελὸς Ἄλ.
Ἄξελὸς Κ.
Ἀπολλωνάτος Γ.
Ἀπολλώνιος Ι.
Ἀποστολάτος Γερμανὸς ἀρχιμ.
Ἀποστολίδης Γ.
Ἀρβανιτάκης Ἄριστοτ.
Ἀρβανιτάκης Λεάνδρ.
Ἀσάνης Σπ.
Ἀσλάνης Ἀρσένιος.
Αὐγερινὸς Δ.
Αὐγουστίδης Ι.
Αὐλίδος δῆμος.
Ἀφεντούλη ἀδελφοί.
Ἀφθονίδης Α. Γ.
Βακαλόπουλος Γ.
Βαλῆς Ι.
Βαλαβάνης Κύριλλος ἀρχιμ.
Βαλλιᾶνος Γ.
Βαλλιᾶνος Εὐάγ.
Βάλσαμος Ι.
Βᾶος Γ.
Βάσα Αἰκατερίνη.
Βαρότσης Π.
Βασιλάτος Ν.
Βατιμπέλας Ἄριστ.
Βαφειάδης Γ.
Βεγλερῆς Ν.

Βελεγράδων Ἄνθιμος.
 Βελέντζας Θρ.
 Βελισαρίου ἀδελφοί.
 Βενιαμίν ἀρχιμ.
 Βενιέρης Α.
 Βεντούρης Β.
 Βερδάρης Ν.
 Βερνίκος Ἐμ.
 Βλασίδης Ν.
 Βλαστός Ἐρν.
 Βλαχιώτης Διονύσιος.
 Βογατσέλος Γ.
 Βόδιζας Ι.
 Βουτρῆς Σ. Ι.
 Βρένδοβικ Β.
 Βρετός Ι.
 Βολάνης Ι.

Γαβαλᾶς Φρ.
 Γαβριηλίδης Βλ.
 Γαλανός Α. Ν.
 Γεράσιμος ἀρχιμ.
 Γεωργαντόπουλος Ι.
 Γεωργιάδαι ἀδελφοί.
 Γεωργιάδης Α.
 Γεωργιάδης Θεόδ.
 Γεωργιάδης Ν.
 Γεωργιακόπουλος Ν.
 Γιαμαλίδης Γ.
 Γιάνναρος Θρ.
 Γιαννισπούλου ἀδελφοί.
 Γκιών Ι.
 Γλυμενόπουλος Εὐστ.
 Γραφίος Ι.
 Γρηγόριος σ'. πρώην Κ) πόλεως.

Γρίβας Α.
 Γρύλλης Δ.
 Γρυπάρης Ν.

Δάλλας Ἄντ.
 Δάλλας Γ.
 Δανασῆς Γ.
 Δεπάστας Α.
 Δεπάστας Γ. Α.
 Δεπάστας Ν. Α.
 Δεπάστας Ν.
 Δεστουνιάνος Ν.
 Δημητρακόπουλος Κ.
 Δημητριάδης Α.
 Δημητριάδης Ι.
 Δημητριάδης Κοσμᾶς.
 Δημητριάδης Π.
 Διαλεγμένος Γ.
 Διβόλης Δ.
 Δόμπρος Εὐστ.
 Δόριζας Μ.
 Δούκας Ξ.
 Δούνιας Λεωνίδας.

Ἐλευθεριάδης Ι.
 Ἐλπίδης Γ.
 Εὐγενίδης Δημοσθένης.

Ζαμᾶνος Στ.
 Ζαρίφης Ν.
 Ζαφειριάδης Α.
 Ζαφειρόπουλος Γ. Δ.
 Ζαχαριάδης Κ.
 Ζωγράφος Ξ.

Ἐλιάδης Α.
 Ἐρωίδης Παῦλος.

Θεοδωρίδης Ν.
 Θεοχαρίδης Π.
 Θεσπιῶν δῆμος.
 Θηβαίων δῆμος.
 Θίσθης δῆμος.
 Θωμαΐδης Γ.

Ἰάλεμος Ὀδ.
 Ἰγγλέσης Γερ.
 Ἰσαρης Ν.
 Ἰσπανόπουλος Ν.
 Ἰωάννης ἱερεὺς.
 Ἰωαννίδης Ἐμ.
 Ἰωαννίδης Περ.
 Ἰωσήφ Κ.

Καίρης Ν.
 Καλαβρύτων Εὐθύμιος.
 Καλεώδης Ν.
 Καλιθόπουλος Β.
 Καλλιθούρης Π.
 Καλλιγᾶς Γερ.
 Καλλιπολίτης Γ.
 Καλλιπολίτης Θρ.
 Καλπακίδης Ἀθ.
 Καμάρα Πολύμνια
 Καμπάνης Ἀγαθοκλῆς
 Κάμπερ Γ.
 Κανέλλος Ν.
 Καραμᾶνος Ι. Α.
 Καρατσόλης Χρ.
 Καραβοκύρὸς Μιλτ.

Καρδερίνης Ι.
 Κάρταλης Σ. Γ.
 Καρύδης Ἀθέριος
 Κεραμᾶς Ι.
 Κατσίγκρης Ν. Ἐμ.
 Κέπετσης Πάτροκλος
 Κοβάνης Χριστόφ. Π.
 Κολλύρης Σπ.
 Κοσοῦδης Θ. Α.
 Κορομηλᾶς Α.
 Κούζοβικ Ν.
 Κουμαριανός Γ.
 Κουμαριανός Δ.
 Κούππα Λουκία
 Κουρμούζης Ἀλέξ.
 Κούρτελης Δ.
 Κυριακίδης Κ.
 Κυριακόπουλος Β.
 Κύριλλος Κυζικηνὸς ἀρχιμ.
 Κωνσταντινίδης Ἀλέξ.
 Κωνσταντινίδης Γ.
 Κωνσταντινίδης Γ.
 Κωνσταντινίδης Δ.
 Κωνσταντίνου Χριστόδ.

Λαγᾶς Β.
 Λαγόπουλος Ζ.
 Λαγόπουλος Ι.
 Λαγουδάκης Κ.
 Λαγούδας Β.
 Λαζόπουλος Γ.
 Λάκων Β.
 Λάμπρου Ι.
 Λεφάκης Ἄνδρ.
 Λεωνίδας Ι.

αΔόγιος Ἑρμῆς Ἑλλ. Σύλλο-
 γος Μαχεστρίας.
 Λογκοβάρδος μονή.
 Λουδοβίκος Δ.
 Λύκος Γ. Μ.

Μαδέλλης Ι.
 Μαζάρης Χ.
 Μακρῆς Ι.
 Μαλανδρίνος Ι. Α.
 Μαλιάκας Ἄρις.
 Μαλιάκας Η.
 Μακησιάδης Δανιήλ.
 Μαμμιάκη Ζωή.
 Μαντινείας Θεόκλητος.
 Μαραγκός Κ.
 Μαυρομάτης Κ.
 Μεξίκης Δ.
 Μελέτιος Κουτλουμ. ἀρχιμ.
 Μελήρης Ν. Γ.
 Μερζανώφ Ἑμ.
 Μηλιόπουλος Χρ.
 Μιχαηλίδης Π.
 Μιχαηλίδης Χ.
 Μίχαλος Στ.
 Μίχος Πανάρετος ἡγούμε.
 Μοσχούτης Συμεών.
 Μουσοῦρης Σπ.
 Μπαλασσόπουλος Ἀθ.
 Μπαλασσόπουλου Ἑλισάβετ.

Ναντάκης Ι.
 Νάξου Δανιήλ.
 Νεγροπόντης Ὁδ.
 Νεόφυτος Βυζάντιος ἀρχιμ.

Νεόφυτος ἱερομ.
 Νεόκοσμος Δ.
 Νέρης Ν.
 Νεροῦτσος Ν.
 Νικοκάβουρας Σ. Α.
 Νουρικιὰν Μαριόγκα.

Ξανθόπουλος Δ.
 Ξυδιάς Α.

Οἰκονομίδης Κ.
 Οἰτύλου Γεράσιμος

Παλαιολόγος Ἀθ.
 Παλληκαράκης Ι.
 Παλληκαράκης Κ.
 Παμφίλου Διονύσιος
 Παναγιωτίδης Μ
 Παναγόπουλος Π.
 Παντελόπουλος Γ.
 Παντζέρης Γ.
 Παντζέρης Δ.
 Παντζέρης Ι. Κ.
 Παντζόπουλος Ἀπ.
 Πανώριος Κ.
 Παπαγιαννόπουλος Κ.
 Παπαδόπουλος Ἀντ.
 Παπακυριάκος Γ.
 Παρασκευᾶ Εὐφροσύνη Ἥλ.
 Παρθεναίδης Ι.
 Παρθένιος ἀρχιμ.
 Πασπαλλῆς Ν.
 Πασπάτης Α. Γ.
 Πασγάλης Δ.
 Πατρίκιος ἀρχιμ.

Πατρινός Γ.
 Περδικάρης Δ.
 Πετούσης Γ.
 Πετρακίδης Π.
 Πλαταιῶν δῆμος
 Πολεμίδης Ν. Γ.
 Πολίτης Μ.
 Πολίτης Στ. Μ.
 Πολιτόπουλος Β.
 Πολυζωίδης Θ. Α.
 Πολυμέρης Ἀλέξ.
 Πομώνης Γ.
 Πορτοκάλης Π.
 Ποσάντσης Θ.
 Πουλουλίδης Κ.
 Πρόκος Σταμ.

Ρήγας Γ.
 Ριζάκης Ι.
 Ρίζος Στ.
 Ρώδης Δημοσθ.
 Ρώτας Π.

Σάββας Ν.
 Σαβέριος Σ. Κ.
 Σακελλαρίδης Ἀριστόδ.
 Σαουνάτσος Α. Γ.
 Σαράντος Ἀναστ.
 Σαραφίδης Ι. Κ.
 Σαρῆς Ἀλέξ.
 Σβέτσος Κ.
 Σθορῶνος Ράλλης.
 Σεβαστόπουλος Β.
 Σεβαστόπουλος Ζ.
 Σεϊμήρης Μιχ.

Σεϊτανίδης Γ.
 Σιβέρης Κοσμάς Ν.
 Σκληθανιώτης Ν.
 Σκληράκης Γ.
 Σκόρδος Κ.
 Σκυλίσης Ζ.
 Σουβατζόγλους Ἀλέξ.
 Σουβατζόγλους Β.
 Σπενσιώτου Ζαφείρω.
 Σπηλιωτόπουλος Ἐπ.
 Σταματιάδης Ἀπόστ.
 Σταματούπουλος Γ.
 Σταμούλης Ἀναστ.
 Στρατῆς Ν. Γ.
 Στυλιανίδης Κ.
 Στυλιανίδης Ν.
 Συγγρού Ἰφιγένεια.
 Συμβουλίδης Γ.
 Συμβουλίδου Εὐφροσύνη.
 Σχινᾶς Α.
 Σωτηριάδης Μ.

Τάγης Θ.
 Τανάγρας δῆμος.
 Τανταλίδης Ι.
 Ταπεινός Δ.
 Τζιμπῆς Ν.
 Τζοπάνογλους Γ.
 Τζούνης Θ.
 Τρανός Ἰωσήφ.
 Τριανταφυλλίδης Γ.
 Τσόλας Γ.
 Τυπάλδος Ἰωσήφ.
 Φανερωμένης μονή.

Φαρμακόπουλος Ι.
Φαρμακοπούλου Μαριγώ.
Φαρσης Β.
Φιλιππίδης Β.
Φιλιππίδης Ι.
Φωτιάδης Ν.
Φωτιάδου Μαρία.

Χαρμαντᾶς Δ.
Χατζόπουλος Α.

Χατζόπουλος Ζ.
Χέλμης Μ.
Χικμέτ 'Αχμέτ
Χριστοδούλου Γ.
Χριστόπουλος Λεων.
Χρύσης Ι.
Χρυσοβελώνης Ζ. Μ.
Χρυσοβελώνης Λ.
Χωριανόπουλος Κ.

ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

'Αθηνογένης Γ.	Βαρνικιώτης Γ.
'Αθηνογένης Π.	Βάσα Αικατερίνη.
'Αλεξανδρίδης 'Αθ.	Βασιλειάδης Μ.
'Ανανιάδης Γρ.	Βατιστάτος Δ.
'Ανανίας Γ. Κ.	Βαφειάδης 'Απ.
'Αναστασιάδης Α.	Βεγλερής Ν.
'Αναστασιάδης 'Αντ.	Βείκος Χρ.
'Αναστασιάδης Π.	Βελισαρίου αδελφοί.
'Αναστασιάδου 'Εριφίλη.	Βελισάριος Κ.
'Αντωνιάδης Ι.	Βερίσης Παντ.
'Αντωνιάδης Μ.	Βλαστός 'Ερνέστος.
'Αξελός Κ.	Βλέσσας Ν.
'Απολλωνάτος Γ.	—
'Αποστολίδης Θ.	Γαβριηλίδης Βλ.
'Αρβανιτάκης 'Αριστοτ.	Γεράρδος Κ.
'Αργυριάδης Ν.	Γεωργαντόπουλος Ι.
'Αριστάρχης Γ.	Γεωργιάδαι αδελφοί.
'Αριστάρχης Στ.	Γεωργιάδης Ν.
'Αριστοκλής Ι. Δ.	Γιαμαλής Γ.
'Ασιρᾶς 'Ιω. Α.	Γιάνναρος Θρ.
'Ασλάνης 'Αρσένιος.	Γιαννισοπούλου αδελφοί.
Αύγουστίδης Ι.	Γκιών 'Ιω.
'Αφεντούλη αδελφοί.	—
—	Δεπάστας Α.
Βάλσαμος Ι.	Δεπάστας Ν.
Βᾶος Γ.	Δεστουιάνος Ν.

Δημητριάδης Κοσμᾶς.	Καραθεοδωρῆ Κασσάνδρα.
Δημητριάδης Παναγ.	Κέπετζης Πάτροκλος.
Διαλεγμένους Γ.	Κεραμᾶς Ι.
Διβέρης Ι.	Κοκκώνης Δ.
—	Κοσούδης Θ. Α.
Ἐλευθεριάδης Γ.	Κοτζαμάνογλους Θ.
Ἐλπίδης Γ.	Κοττερό Ἀδελαΐς.
Εὐγενίδης Δημοσθ.	Κούζοβικ Ν.
—	Κουμαριανός Γ.
Ζαρίφης Ν.	Κούππας Π.
Ζαχαριάδης Κ.	Κουρμούζης Ἀλέξ.
—	Κούρτελης Δ.
Ἡλιάσκος Κ.	Κουρτζής Π.
Ἡρώιδης Π.	Κυριακίδης Κ.
—	Κωνσταντινίδης Ἀλέξ.
Θεοδοσάτος Κ.	Κωνσταντινίδης Γ.
Θεοδωρίδης Ν. Μ.	Κωνσταντινίδης Δ.
Θεοδωρίδης Ν.	—
Θεοδωρίδου Πολυξένη.	Λαζόπουλος Γ.
Θωμαΐδης Γ.	Λάτρης Γ.
—	Λογοθέτης Δ.
Ἰάλεμος Ὁδ.	Λουδοβίκος Δ.
Ἰωαννίδης Ἐμ.	—
—	Μαθιουδάκης Ἀλ.
Καβαδίας Γερ.	Μαλανδρῖνος Ι.
Καλεώδης Ν.	Μαλιάκα ἀδελφοί.
Καλιθόπουλος Β.	Μαυρομάτης Κ.
Καλλιιάδης Κλ.	Μεζίκης Δ.
Καλλιιάδης Π.	Μερίκα ἀδελφοί.
Καλλιγᾶς Γερ.	Μιλιανίδης Ἡλίας.
Καλφόπουλοι ἀδελφοί.	Μηλιόπουλος Χρ.
Καμάρα Πολύμνια.	—
Κάμπερ Γ.	Νεγροπόντης Ὁδ.
Καραβοκυρός Μιλτ.	Νέκοσμος Δ.
	Νικοκάβουρας Σ. Α.

Νομικός Α.	Σεϊμήρης Μ.
—	Σεϊτανίδης Γ.
Ξανθόπουλος Δ.	Σημηριώτης Παντ.
Ξυδιᾶς Α.	Σιβέρης Κοσμᾶς Ν.
—	Σκληθανιώτης Ν.
Οἰκιάδης Ἰωσήφ.	Σλᾶς Οὐίλιαμ.
—	Σόμλιφ Πολυξένη.
Παλαιολόγος Ἀθ.	Σουβατζόγλους Ἀλέξ.
Παλληκαράκης Κ.	Σουβατζόγλους Β.
Πανακίδης Θ.	Σπετσιώτου Ζαφείρω.
Πανῶς Κ.	Σπιθάκης Ἐμ.
Παντζέρης Δ.	Σταματιάδης Ἀπόστ.
Παπαγιαννόπουλος Κ.	Στρατής Ν. Γ.
Παπᾶς Δανιήλ	Στυλιανίδης Κ.
Παπαδούκας Ι.	Σχινᾶς Ἀλέξ.
Παπακυριάκος Γ.	—
Παρασκευᾶ Εὐφροσύνη Ἡλ.	Τανταλίδης Γ.
Παρίσης Γ.	Ταπεινός Δ.
Πασπαλῆς Ν.	Τζιμπής Ν.
Πασπάτης Α. Γ.	Τζούνης Θ.
Πατρῖνος Γ.	Τζούστας Κ.
Πετρακίδης Π.	Τσερώνης Κ.
Πολεμίδης Ν. Γ.	Τσόλας Γ.
Πολίτης Στ. Μ.	Τυπάλδος Γερ. Ξ.
Πορτοκαλῆς Περικλῆς.	—
Ράλλης Α.	Φιλιππίδης Β.
Ρήγας Γ.	Φιλιππίδης Ι.
Ρηγόπουλος Β.	—
Ρηγόπουλος Κ.	Χατζόπουλος Ζ.
Ρώτας Π.	Χικμέτ Ἀχμέτ.
—	Χρηστίδου Ἐριφίλη.
Σάββας Ν.	Χριστόπουλος Λεων.
Σαραφίδης Ι.	Χριστοδούλου Γ.
Σβέτσος Κ.	Χρυσοβελώνης Δ.
Σεβαστόπουλος Ζ.	Χωριανόπουλος Κ.

ΕΠΙΤΙΜΑ ΜΕΛΗ

ΑΒΕΡΩΦ ΓΕΩΡΓΙΟΣ.
ΑΘΗΝΩΝ ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ.
ΑΝΑΝΙΑΣ ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΣ ΑΡΧΙΜ.
ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ.
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ.
ΑΡΣΑΚΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ.
ΑΡΧΙΓΕΝΟΥΣ ΕΛΕΝΗ.

ΒΑΛΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ.
ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ.
ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ.
ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ ΜΑΡΗΣ.
ΒΛΑΣΤΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ.
ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.
ΒΟΥΛΙΣΜΑΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΑΡΧΙΜ.
ΒΟΥΤΣΙΝΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.
ΒΟΥΤΣΙΝΑΣ Ε.
ΒΟΥΤΣΙΝΑΣ ΙΩ.
ΒΡΑΪΔΑΣ ΠΕΤΡΟΣ.

ΔΑΛΛΑΣ Δ.
ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗΣ ΕΠ.
ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩ.

— 15 —

ΕΥΓΕΝΙΑΔΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ.
ΕΥΔΟΞΙΑΔΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΣ.

ΖΑΪΜΗΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ.
ΖΑΠΠΑΣ ΚΩΝΣΤ.
ΖΑΡΙΦΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ.
ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ.
ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ.
ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ.

ΙΩΑΚΕΙΜ Β' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

ΚΑΛΛΙΒΟΥΡΣΗΣ Η.
ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΠΡΩΗΝ ΠΑΤ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.
ΚΟΝΤΟΓΟΝΗΣ ΚΩΝΣΤ.
ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.
ΚΟΡΩΝΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ.
ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ ΑΛΕΞ.
ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ Γ.
ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΟΥ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ.
ΚΟΥΠΠΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ.
ΚΡΙΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ.

ΜΑΡΑΣΔΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.
ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ Ν. ἐν Ἀθήναις.
ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ ΜΑΤΘΑΙΟΣ.
ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ ΝΙΚ.
ΜΑΥΡΟΣ ΙΩ. Β.

ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Δ. Α.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ.

ΠΑΣΠΑΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Φ.

ΡΑΓΚΑΒΗΣ Α. Ρ.

ΡΑΔΔΗΣ ΑΜΒΡ. Μ.

ΡΑΔΔΗΣ ΚΩΝΣΤ. Θ.

ΡΑΔΔΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ.

ΡΕΝΙΕΡΗΣ ΜΑΡΚΟΣ.

ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ ΘΕΟΔ.

ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ ΠΕΡΙΚΑΗΣ Θ.

ΣΙΜΟΣ ΕΥΣΤ.

ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΔΕΞ.

ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΜΑΡΚΟΣ.

ΣΙΝΑ ΦΙΓΕΝΕΙΑ

ΣΙΝΑΣ ΣΙΜΩΝ.

ΣΚΛΑΒΟΣ ΘΕΜΙΣΤ.

ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚ ΖΑΝΗΣ.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΔΗΣ Γ.

ΥΨΗΛΑΝΤΗ ΕΛΕΝΗ.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ.

ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑΣ ΑΝΑΣΤ.

ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΑ ΜΕΛΗ

ΠΑΝΤΑΖΙΔΗΣ Ι.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ν. ΖΑΡΙΦΗΣ

Α. Γ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ

ΓΕΡ. Ξ. ΤΥΠΑΛΔΟΣ

ΙΩ. ΓΚΙΩΝ

ΟΔ. ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗΣ.

Ι. ΒΑΣΑΜΟΣ.

Γ. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ.

Ι. Δ. ΑΡΙΣΤΟΚΛΗΣ.

Ι. ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ.

Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.

Π. ΚΟΥΠΠΑΣ.

Πρόεδρος.

Ἀντιπρόεδρος.

Γενικός Γραμματεὺς.

Ταμίας.

ΚΟΣΜΗΤΡΙΑΙ

ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ.

ΕΛΕΝΗ Γ. ΖΑΡΙΦΗ.

ΕΛΕΝΗ Ν. ΖΑΡΙΦΗ.

ΑΡΓΥΡΗ Σ. ΡΑΛΛΗ.

ΕΛΕΝΗ ΑΡΧΙΓΕΝΟΥΣ.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΒΛΑΣΤΟΥ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΚΟΥΝΟΥΠΙΩΤΟΥ.

ΑΜΑΛΙΑ ΒΑΣΑΜΟΥ.

ΕΛΕΝΗ ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ

τῆς Α'. συνεδριάσεως τῶν ἰδρυτῶν,

Συγκροτηθείσης τῇ 17 Φεβρουαρίου 1874, Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοφ. ἀγίου Παμφίλου κ. Διονυσίου τέλεσιν ἀγιασμοῦ καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀπευθυνθεῖσαν τοῖς ἰδρυταῖς παραινετικὴν προσλαλίαν, οἱ παρόντες ἐξελέξαντο παμφηφεί προσωρινῶς πρόεδρον μὲν τὸν κ. Α. Γ. Πασπάτην, γραμματέα δὲ τὸν κ. Α. Δημητριάδην. Ὁ κ. Πασπάτης ἀναλαμβάνων προσωρινῶς τὴν προεδρικὴν ἔδραν ἀφοῦ ἠὺχαρίστησε τῇ ὀλομελείᾳ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ ταύτη ἀνέπτυξεν ἐν ὀλίγοις τοὺς λόγους, οἵτινες προέφεραν τοὺς ὁμογενεῖς ἵνα προβῶσιν εἰς τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἐταιρίας καὶ ὑπέδειξε τὴν ἐθνικὴν ἀνάγκην ἧς τὴν θεραπείαν ἐπιδιώκει αὕτη. Εἶτα κατὰ τὴν ἡμερησίαν διάταξιν ὁ γραμματεὺς ἀνέγνω τὸν παρασκευασθέντα ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς κανονισμὸν, ὅστις συγκεῖμενος ἐξ 92 ἄρθρων ἐγένετο δεκτὸς παμφηφεί.

Ἀκολούθως προδάντων τῶν ἰδρυτῶν, συμφδὰ τῷ 90 ἄρθρῳ τοῦ ἐπιψηφισθέντος κανονισμοῦ, εἰς τὰς ἀρχαιρείας ἀναδεικνύονται παμφηφεί πρόεδρος ὁ κ. Δ. Ταμβάκος, ἀντιπρόεδροι οἱ κκ. Α. Γ. Πασπάτης καὶ Π. Καλλιβούρσης, γενικὸς γραμματεὺς ὁ κ. Α. Δημητριάδης, εἰδικὸς ὁ κ. Α. Βατιμπέλας καὶ ταμίας ὁ κ. Χρ. Παλλάκης. Μέλη δὲ τοῦ δικητικοῦ συμβουλίου οἱ κκ. Ζ. Στεφάνοβικ, Γ. Ζαφειρόπουλος, Γρ. Κούππας, Ι. Βάλσαμος,

Κ. Ἀξελός, Ν. Φωτιάδης, Γ. Κωνσταντινίδης, Ε. Σπηλιωτόπουλος καὶ Γ. Καλλιπολίτης. Ἐπίτιμος δὲ πρόεδρος ἀνεκηρύχθη δι' ἀνευφημιῶν ὁ κ. Γ. Ζαρίφης μεθ' ὃ διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Ὁ προσδρεύων

Α. Γ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ.

Ὁ γραμματεῦν

Α. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ

τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἰωακείμ.

Κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων τοῦ Κεντρικοῦ

Ἀνωτέρου Παρθεναγωγείου τῆς Ἑταιρίας,

Γενομένων τῇ 29 Ἰουνίου 1875.

Ἐντιμος καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά.

Δόξα μὲν καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, λέγει ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος, οὗ τὴν μνήμην γεραίρει σήμερον ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία, ἐπάξιος δὲ ὀφείλεται παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἔπαινος πᾶσι τοῖς φιλοτίμοις τῶν καλῶν ἐρασταῖς, καὶ τοῖς μετὰ ζήλου καὶ αὐταπαρνήσεως ἐργαζομένοις ἐμμέσως ἢ ἀμέσως, ὑπὲρ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἧγουν τῆς διαγοντικῆς ἀναπτύξεως καὶ κατὰ Χριστὸν μορφώσεως ἀμφοτέρων τῶν φύλων τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους· διότι οὕτω καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιῶσι, καὶ τὰς ἀγαθὰς προθέσεις τοῦ φιλολάου ἡμῶν ἀνακτος ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ ἐκτελοῦσι, καὶ τὴν πρωτίστην τῶν ἀναγκῶν τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας θεραπεύουσι.

Μυρίων ἄρα ἐπαίνων καὶ γενικῆς εὐγνωμοσύνης ἄξιοι εἰσιν οἱ θεοφιλεῖς καὶ μεγάλθυμοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, οἵτινες καὶ ἐν ἄλλοις κοινωφελέσιν ἔργοις ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας πλουτοῦντες, καὶ σκόπιμον ἐκάστοτε ποιούμενοι χρῆσιν τοῦ θεοῦ δαδωρομένου αὐτοῖς ταλάντου, προήχθησαν πέρυσι καὶ εἰς σύστασιν Φιλομουσοῦ Ἑταιρίας, ὄνομα μὲν ἐχούσης τὸ τῆς Παλλάδος, σύμβολον δὲ τὸ εὐριπίδειον «Μὴ ζῶφην μετ' ἀμουσίας», καὶ προορισμὸν τὴν τελειοτέραν ἐκπαιδεύειν τῆς παρ' ἡμῖν θη-

λείας νεολαίας κατά τὸ πνεῦμα τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τῶν προγονικῶν ἡμῶν παραδόσεων.

Τῆς ἀξιοτίμου ταύτης Ἐταιρίας πρῶτον μέλημα ὑπῆρξεν ἡ ἐπ' αἰσίοις ἀνδρῶσι τοῦ ἀνωτάτου τούτου Παρθεναγωγείου, οὗ ἡ ἑλληνικὴ ἦτο τοῖς πᾶσιν ἐπαισθητὴ, καὶ ὅπερ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου καταρτισθὲν καὶ ὅσον οἶόν τε τελειοποιηθὲν ἐσχάτως μετὰ τοῦ ἐπιτυνημένου Νηπιαγωγείου καὶ τοῦ Προκαταρκτικοῦ τμήματος, προώρισται μετὰ τῶν ἐν ταῖς διαφόροις συνοικίαις ὑπαρχόντων ὁμοίου εἶδους ἵνα ἀνταποκριθῆ, προϊόντος τοῦ χρόνου, εἰς τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ γυναικείου φύλου τῆς μεγαλουπόλεως ταύτης, καὶ ἵνα πραγματοποιησῆ τὸν εὐγενῆ καὶ μέγαν αὐτοῦ προορισμὸν, ἐπαξίως τῆς προσωνομίας ἣν φέρει, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ τῆς γενικῆς ὑπολήψεως καὶ φήμης, ἧς ἀπολαύει.

Ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τῆς Παλλάδος παρθενῶν ἡ τῶν κορασίων νεολαία, ἡ μέχρι τοῦδε, ὡς μὴ ὤφελεν, εἰς ἀλλογενῆ συνήθως καὶ ἑτερόδοξα διδασκαλεῖα φοιτῶσα, εὐρίσκει τὴν προσήκουσαν αὐτῇ χριστιανικὴν ἀνατροφὴν καὶ ἐκπαιδεύσιν ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐσπερίαν τῶν ἀξιοτίμων κοσμητριῶν καὶ ἐφόρων, καὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιτηρῆσιν διευθυντρίας, διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν ὀρθοδόξων, καὶ μακρὰν πάσης προσηλυτιστικῆς ἰδέας, λυμαιομένης τὰ ἁγία καὶ πατροπαράδοτα θρησκευτικὰ ἡμῶν καὶ ἐθνικὰ φρονηματα ὅσα καὶ αἰσθηματᾶ, ἀναπτύσσεται καὶ μορφύται, ὡς ἀρμόζει εἰς μελλούσας μητέρας τέκνων ὀρθοδόξων.

Εἰς τοῦ τοιοῦτου Παρθεναγωγείου τὰς πρώτας δημοσίας ἐξετάσεις συνελθόντες σήμερον, ὡ ἀγαπητὰ ἐν Κυρίῳ τέκνα, φέρομεν βεβαίως πάντες ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ αἶσθημα τοῦ διακαοῦς ἐκείνου πόθου, ὃν καὶ ὁ φιλόπονος γεωργὸς καθ' ἣν στιγμὴν ἀξιοῦται νὰ συλλέξῃ τὰ πρῶτα ὄραγματά τοῦ ἀγροῦ, ὃν τινα ἀρτίως ἐκτῆσατο, ἢ νὰ γευθῆ κατὰ πρῶτην φοράν τῶν καρπῶν τοῦ δένδρου, ὅπερ ἰδίᾳ χειρὶ ἐφύτευσε καὶ ἐπότισεν. Ὡς ἐκεῖνος δὲ ἀυθορμήτως καὶ ἀκατασχέτως ἐκχέεται εἰς δοξολογίαν τοῦ Ὑψίστου, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἀναπέμφωμεν ἐν πρώτοις μὲν τῷ πατρὶ τῶν φώτων καὶ τῆς σοφίας χορηγῶ αἰών

καὶ εὐχαριστίαν, ἐπὶ τῇ συστάσει καὶ καρποφορίᾳ τοῦ νέου τούτου φυτωρίου τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως· διότι, καθὰ ἀπεφθέγγετο ὁ μακάριος Παῦλος, περὶ οἰουδήποτε γεωργίου αὐτε ὁ φυτεῦν ἐστὶ τι, οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων Θεὸς, παρ' οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον καταβαίνει· εἶτα δὲ ἀπνεύμων τῷ εὐεργετικωτάτῳ ἄνακτι Σουλτάν Ἀπτεὺλ Ἀζίζ Χὰν αὐθέντῃ ἡμῶν τὸν φόρον τῆς ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης, ἐπὶ τῇ προστασίᾳ ἣν παρέχει ἡ Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆ Μεγαλειότης διὰ τῆς σεβαστῆς Αὐτοῦ κυβερνήσεως καὶ εἰς τὰ γράμματα, τὴν πρόοδον ἐπιποθοῦσα τῶν πιστῶν Αὐτοῦ ὑπηκόων.

Ἡ δὲ αἰ σερναὶ μαθήτριάς τῆς «Παλλάδος», καίπερ δικαίαν φέρουσαι τὴν ἀξίωσιν ὅτι οἱ ἀκραταὶ αὐτῶν ὀφείλουσιν εἶναι ἐπιεικεῖς διὰ τὸ ἀρτισύστατον τοῦ καταστήματος, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον ὡς αἱ φρόνιμοι ἐκεῖναι τῆς εὐαγγελικῆς παραβολῆς παρθένοι, κρατοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν φαινὰς, μέλλουσι δοῦναι δημοσίᾳ ἔλεγχον τῆς χριστιανικῆς αὐτῶν ἀγωγῆς, μορφώσεως καὶ ἀναπτύξεως, καὶ δικαιοῦσαι τὰς χρηστὰς προσδοκίας τῶν γονέων αὐτῶν καὶ κηδεμόνων, ἀμείψουσαι οὕτω τὴν διακεκριμένην φιλογένειαν τῶν μελῶν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου καὶ πάντων ἀνεξαίρετως τῶν ἰδρυτῶν τῆς Φιλομούσου Ἐταιρίας, τὸν ἐξειδικασμένον ζῆλον τῶν ἐντίμων κοσμητριῶν, καὶ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ φερεπονίαν τῆς διευθυντρίας καὶ τῶν λοιπῶν διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν.

Εὐδῶμεθα δὲ πάντες ὅπως ὁ Κύριος, ἐνισχύων τοὺς ὑπὲρ τοῦ Παρθεναγωγείου τούτου μεριμνῶντας, ἀναδείξῃ αὐτὸ σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι πολύγονον καὶ καλλίγονον παρθενῶνα.

Γένοιτο!

ΕΚΘΕΣΙΣ

τῆς Διευθυντρίας τοῦ Παρθεναγωγείου κυρίας Ζαφείρας Σπυριδιώτου,
Ἀναγνωσθεῖσα κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων
τοῦ Παρθεναγωγείου.

Προσκληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σ. Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἕνα ἀνα-
λάβω τὴν διεύθυνσιν τοῦ Παρθεναγωγείου τούτου, ζωηρῶς συ-
νεκινήθην ὑπὸ τῆς γενομένης εἰς ἐμὲ τιμῆς καὶ βαθεῖαν ἡ-
σθάνην καὶ αἰσθάνομαι εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῇ δειχθείσῃ εἰς
ἐμὲ ἐμπιστοσύνῃ ὑπὸ τῶν πεφωτισμένων καὶ σεβαστῶν ἀν-
δρῶν τῶν ἀναλαβόντων τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ἰδρύσαι ἐν τῇ
μεγαλοπόλει ταύτῃ Παρθεναγωγεῖον κατὰ τὸν τύπον τοῦ ἐν
Ἀθηναῖς Ἀρσακείου καὶ τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ. Τὰ αἰ-
σθηματα ὅμως ταῦτα δὲν ἐκάλυψαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὰς
δυσχερείας τοῦ ἀνατεθέντος εἰς ἐμὲ ἔργου, οὐδὲ τὰς πολλαπλᾶς
φροντιδας, τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνδελεχοῦς ἐπαγρυπνησεως, καὶ
τὴν βαρεῖαν εὐθύνην τὴν ἐπικαθημένην ἐπὶ τοῦ ἀναλαμβάνον-
τος τὴν διεύθυνσιν ἀρτισυστάτου καὶ τοιοῦτου τὸν προορισμὸν
ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἰδρύματος. Αἱ δυσχέρειαι ὅμως αὗται ἀντὶ νὰ μὲ
ἀποθαρρύνωσιν ἐξέκαυσαν μᾶλλον τὸν ζῆλον καὶ τὴν φιλοτιμί-
αν μου καὶ μὲ προέτρεψαν νὰ ἐγκαταλείψω θέσιν, ἣν ἀπὸ
πενταετίας κατεῖχον καὶ ἐξ ἧς τὰς ἀρίστας σώζω ἀναμνησεῖς.
Ἐθεώρησα τὴν γενομένην εἰς ἐμὲ πρότασιν ὡς προσφερομένην
ὑπὸ τῆς θείας προνοίας, ὅπως συντελέσω καὶ γὰρ, κατὰ τὸ ἐνόν,
διὰ τῆς μικρᾶς μου πείρας πρὸς τὸν εὐγενῆ σκοπὸν τῆς διαδό-
σεως τῆς παιδείας καὶ τῆς ἐλληνοπρεποῦς καὶ χριστιανικῆς
ἀνατροφῆς τοῦ γυναικείου φύλου, ὃν οἱ ἰδρυταὶ τοῦ ἐκπαιδευ-
τηρίου τούτου προέθεντο.

Ἡ προθυμία ὅμως, ἡ θρησκευτικὴ ἀφοσίωσις, ὁ σεβαστὸς
σκοπὸς πρὸς ᾧπερ ἀνέλαβον καθήκοντα δὲν ἠθελον ἐξαρκέσει
ὅπως ἱκανοποιήσω σήμερον τὰς δικαίας προσδοκίας ὑμῶν, ἂν
δὲν προσετίθετο ἡ μεγάλη ἐπιείκεια παρ' ὑμῶν, ἀναλογιζο-
μένων ὅτι τοιαῦτα καταστήματα δὲν εἶναι πυροτεχνήματά

τινα προσωρισμένα ὅπως λάμψωσι μίαν στιγμήν καὶ παρέλθωσιν, ἀλλὰ κτηματα εἰς αἴει, ὀργανικόν τι καὶ ἄρμονικόν ὄλον, προσωρισμένον ἵνα ἀποφέρῃ εἰς πολλὰς γενεὰς τὸν γλυκὺν τῆς ἐκπαιδύσεως καρπὸν, καὶ ὡς τοιαῦτα ἀπαιτοῦσιν, ἐξ ἀνάγκης, χρόνον πρὸς ἔμπεδον καὶ ρωμαλέαν ἀνάπτυξιν. Ἦθελε δὲ εἶσθαι ἄδικον καὶ ἀπατηλὸν συνάμα τὸ κρίναι περὶ τῆς ὀριστικῆς τοῦ Παρθεναγωγείου μορφῆς καὶ τῶν προϊόντων ἐκ τῆς ὀκταμήνου ὑπάρξεως αὐτοῦ, καθ' ἣν καὶ οἱ ἐμπειρότεροι ἀναγκάζονται πολλὰ νὰ ἀναψηλαφησῶσι καὶ νὰ μεταβάλωσι πρὶν ἐπιτύχωσι τοῦ συντελεστικοῦ καὶ καταλλήλου. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων ἐπιτευχθέντων ἐντός ὀκτῶ μηνῶν καρπῶν καὶ ἐκ τῶν διαστάσεων, ἃς ἔλαβε τὸ Παρθεναγωγεῖον καὶ ἐκ τῶν φώτων καὶ τῆς διακαοῦς φιλογενείας τῶν διαπόντων αὐτὸ κυρίων καὶ κυριῶν δύναται τις ἀσφαλῶς ἀπὸ τοῦδε νὰ θεβαιώσῃ, δύο τινὰ: 1ον) ὅτι τὸ κατὰστημα τοῦτο ἐντός βραχυτάτου χρόνου θέλει φθάσει εἰς τὸ σκοπούμενον σημεῖον, καὶ 2ον) ὅτι ἡ ἰδρύσις ἦτον ἐπίγουσα ἀνάγκη τῆς κοινωνίας ἡμῶν, ἐν ἣ καὶ πλοῦτος καὶ φιλογένεια καὶ πληθυσμὸς ὑπάρχει, ἵνα οὐ μόνον ἔν τοιοῦτον κατὰστημα ἀκμάζῃ, ἀλλὰ καὶ δύο καὶ πλεονα.

Τὸ ἔργον ὁμῶς ἔχει δυσχερείας καὶ ἀπαιτεῖται ὀλίγη ὑπομονὴ καὶ ἐπιείκεια παρὰ τῶν κριτῶν, διότι προκειμένου περὶ Παρθεναγωγείου, ἐν ᾧ αἱ μαθητρικαὶ διαμένουσι μόνον τὸν τῆς διδασκαλίας χρόνον, τὸ πρᾶγμα εἶναι εὐχερὲς καὶ ἀπλοῦστατον ἢ φροντίς τῆς ἐκπαιδύσεως καὶ μορφώσεως τῶν παιδῶν μερίζεται μεταξὺ γονέων καὶ διδασκάλων, τούτων μὲν ἀναδεχομένων τὴν εἰς τὰ γράμματα, τριβὴν καὶ τὴν εἰς τὰ καλὰ ὑφήγησιν, ἐλείπων δὲ διατηρούντων τὴν μέριμναν τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς ἐφαρμογῆς ἐν οἴκῳ τῶν ἐν τῇ σχολῇ παρεχομένων καλῶν μαθημάτων. Ἀλλ' ἐν ἐκπαιδευτηρίῳ δεχομένῳ τροφίμους μαθητὰς τὸ πρόβλημα καθίσταται δυσχερέστερον καὶ ἡ εὐθύνη τῶν διδασκάλων αὐξάνει, ὅσῳ μειοῦται ἡ τῶν γονέων παραχωρούντων τοῖς διδασκάλοις πάντα τὰ δικαιώματα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ καθηκόντα καὶ τὰς εὐθύναι· οἱ διδάσκαλοι ὀφείλουσι νὰ φροντίσωσι περὶ τῆς ὑγείας καὶ σωματι-

κῆς ἀναπτύξεως τῶν μαθητῶν, περὶ τῆς εἰς τὰ γράμματα προόδου, περὶ τῆς χριστιανικῆς καὶ ἠθικῆς μορφώσεως αὐτῶν, καὶ περὶ παντὸς ἐν γένει ὅ,τι συντελεῖ πρὸς τὸ εὐδαιμόνως βιῶναι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ πρὸς παρασκευὴν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι εὐδαιμονίας· διὰ τοῦτο εἰς τῶν διασῆμων παιδαγωγῶν τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης ἔλεγε, προτρέπων συνάμα τοὺς παιδαγωγοὺς καὶ ὑπερασπιζόμενος αὐτοὺς κατὰ τῶν ἐξευτελιζόντων τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν, ὅτι ὁ ἀληθὴς παιδαγωγὸς ἀνάγκη νὰ ἔχῃ στερεὰς θεολογικὰς, φιλολογικὰς, ἱστορικὰς, γεωγραφικὰς, μουσικὰς, φυσικὰς, φυσιολογικὰς καὶ ἱατρικὰς γνώσεις, ὑπεράνω δὲ τούτων ἠθικὴν ἔμπεδον καὶ ἀληθῶς χριστιανικὴν μεθ' ὑπομονῆς Ἰώβ, ἀφιλοκέρδειαν καὶ αὐτάρκειαν Σωκράτους, ὅπως ἦ ἄξιος τοῦ προσωρισμοῦ αὐτοῦ.

Ταῦτα δὲ δὲν εἶναι ὑπερβολικὰ, πρὸ πάντων τὰ τρία τελευταῖα προκειμένου μάλιστα περὶ Παρθεναγωγείου, τὸ ζήτημα καθίσταται σπουδαιότερον καὶ τὰ ἀπαιτούμενα παρὰ τοῦ διδασκάλου αὐξάνουσι, διότι ἐν τῇ παρούσῃ τῆς κοινωνίας καταστάσει, πολλὰ τινὰ καὶ ποικίλα εἶναι τὰ ἀπαιτούμενα ἐφόδια τῆς ἐναρέτου κόρης, συζύγου καὶ μητρὸς· ἠθικὴ καὶ χριστιανικὴ μόρφωσις ἱκανὴ νὰ θωρακίσῃ αὐτὴν κατὰ τῶν ποικίλων τοῦ κόσμου δελεασμάτων καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτὴν ἀγάπην καὶ το αὐτὴν ἀφοσίωσιν πρὸς τὸ καθήκον αὐτῆς, ὥστε νὰ ἀντιστῇ κατὰ τῶν προλήψεων, τῆς δεισιδαιμονίας, τῶν κακῶν συμβουλῶν, καὶ, χρεῖας τυχοσύνης, ἀναλάβῃ αὐτὴ μόνη τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ χριστιανικὴν μόρφωσιν τῶν ἰδίων τέκνων, ἐπὶ πᾶσιν δὲ τούτοις κρίσιν στερεὰν δυναμένην νὰ χαλιναγωγῇ τὰ πάθη καὶ νὰ κυβερνᾷ τὸν οἶκον, ὅπως καταστῇ ἄξια τοῦ προσωρισμοῦ αὐτῆς καὶ σύντροφος καὶ παρήγορος τοῦ ἀνδρός.

Ἐκ τῆς βραχείας ταύτης καὶ ἀτελοῦς ἀπαραριθμήσεως τῶν καθηκόντων τῆς γυναικὸς καταφαίνεται ἡ σπουδαιότης τοῦ προβλήματος τῆς γυναικείας ἐκπαιδύσεως, ὅπερ ἀπανταχοῦ ἐπασχολεῖ τοὺς μεγαλειτέρους νόας, καθ' ἑκάστην δὲ φαίνεται ἐπικυρούμενον διὰ τῶν πραγμάτων τὸ φερόμενον ἀξίωμα, ὅτι, προκειμένου περὶ μορφώσεως τῶν νέων δὲν ὑπάρχει ζήτημα

μικρόν και ἐπουσιῶδες. Τὸ ἐπαναλαμβάνω ὁμως και ἐνταῦθα αἱ δυσχερεῖαι δὲν μοι παρέχουσιν ὄκνον, ὅταν βλέπω ἐμαυτὴν περιτοιοχουμένην ὑπὸ τοιούτων ἀρωγῶν και ὁδηγῶν· εἰς μὲν τὰ μεγάλα ζητήματα περὶ τῶν ἀπαιτουμένων προσώπων και μαθημάτων, περὶ τῶν συμφερόντων τῆς γενικῆς πορείας και διοικήσεως ἐν γένει και τῶν οἰκονομικῶν τοῦ καταστήματος, ἐν τοῖς ζητήμασι δηλονότι ἐκείνοις, ἐν οἷς ἀπαιτεῖται ὕψος θεωριῶν και ἀνδρικὸν φρόνημα βλέπω ὑπεράνω ἐμοῦ ὁμήγουρι ἀνδρῶν διακρινομένων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ ἐπὶ πείρᾳ, συνέσει, φιλογενείᾳ και ἐπὶ οἰκογενειακαῖς ἀρεταῖς· εἰς δὲ τὰ καθέκαστα, ἐν οἷς ἀπαιτεῖται γυναικεῖα λεπτότης και πολυπραγμοσύνη ἐν τοῖς μερικοῖς, ὑποστηρίζομαι ὑπὸ τῆς προθύμου ἀρωγῆς τῶν εὐγενεστάτων κυριῶν κοσμητριῶν, αἵτινες ἐπισκεπτόμεναι τὸ κατάστημα και διὰ τῶν συμβουλῶν και τῆς πείρας αὐτῶν καθοδηγοῦσαί με καθιστῶσί μοι εὐχερῆ τὰ δυσχερῆ, τοῦ δὲ καταστήματος βλέπω προκαθήμενον τὸν κ. Νικόλαον Ζαρίφην. Διὰ τοῦ ὀνόματος Ζαρίφη, ὅπερ σύμπασα ἡ Ἀνατολή μετὰ σεβασμοῦ και εὐλογιῶν προφέρει, δύναται τὸ κατάστημα και μείζους δυσχερεῖας νὰ ὑπερπηδῆσῃ και ἄλλους εἰς ὑποστήριξιν αὐτοῦ και ἀμιλλαν φιλογενείας νὰ προτρέψῃ.

Τοιοῦτος ὁ ὄργανισμὸς τοῦ Παρθεναγωγείου και τὰ περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ καταστήματος ἐγγυώμενα στοιχεῖα και ὡς τοιαῦτα ἐξετίμησεν αὐτὰ ἡ πεφωτισμένη κοινωνία τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης, σπεύσασα νὰ ἀποστείλῃ εἰς τοῦτο τὰ φίλτατα αὐτῆς τέκνα.

Ἦδη νομίζω ἐπάναγκες, ὅπως ποιησῶ μικρὰν τινα ἀφήγησιν τῶν τῆς Σχολῆς πραγμάτων.

Κατὰ τὸ ὀκτάμηνον διάστημα προσήλθον τρόφιμοι μὲν μαθητρίαι 42, ἐξωτερικαὶ δὲ 75· ἐκ τούτων δωρεὰν προσελήφθησαν 15. Καίπερ ὀψὲ ἀρξαμένων τῶν μαθημάτων και πολλῶν ἐναντίων περιστάσεων παρεμβληθειῶν, κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔ.ο.σ 4 τάξεις κατηρτίσθησαν· και εἰς μὲν τὰς δύο ἀνωτερας, τὰ Ἑλληνικὰ και Ἀριθμητικὴν ἐδίδαξεν ὁ κ. Α. Δῶρος, Φυσικὴν Ἱστορίαν ὁ κ. Α. Σπαθάρης, Παιδαγωγίαν ὁ κ. Α.

εὐπαίδευτος κ. Ι. Ἀριστοκλῆς, Γεωγραφίαν ὁ κ. Κ. Ζαχαριάδης, Ὁρησκειτικὰ ὁ κ. Γερμανὸς Μιχαηλίδης, εἰς δὲ τὰς δύο κατωτέρας ἑλληνικὰς τάξεις, Ἑλληνικὰ και Ἀριθμητικὴν ὁ κ. Στέφ. Νούκας, Ὁρησκειτικὰ ὁ κ. Γ. Μιχαηλίδης, Ἱστορίαν ὁ κ. Κ. Ζαχαριάδης, Γεωγραφίαν ὁ κ. Α. Δῶρος, Καλλιγραφίαν εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις τὰς διδασκομένας τὸ μάθημα τοῦτο ὁ κ. Α. Ρωμᾶνος, Γαλλικὰ ἐπίσης ὁ κ. Α. Μουζῶλ, Ἰχνογραφίαν ὁ κ. Κ. Ὁρφانوῦδάκης, Γυμναστικὴν ὁ κ. Χρ. Νέεζερ. Τὸ Προκαταρκτικὸν δὲ ἐδίδαξεν ὁ κ. Γ. Ἡλιάδης, τὸ δὲ Νηπιαγωγεῖον ἡ κ. Ἐλισάβετ Χρυσοφίδου.

Μετὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα περαίνουσα τὸν λόγον, καθήκον μου θεωρῶ ἱερὸν ἵνα ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τὴν Α. Π. τὸν Οἶκον. Πατριάρχην, και τὴν Α. Ε. τὸν Πρεσβυτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Α. Κουντουριώτην και τοὺς λοιποὺς σεβαστοὺς και ἀξιοτίμους κυρίους, αἵτινες εὐηρεσηθήσαν ἵνα τιμήσωσι τὴν πρώτην ἡμῶν ταύτην τῶν δοκιμασιῶν τελετὴν διὰ τῆς παρουσίας των.

Εἶθε δὲ ὁ Θεὸς ὁ δοτὴρ παντὸς ἀγαθοῦ νὰ διατηρῇ ἐν ὑγείᾳ και εὐδαιμονίᾳ πάντας τοὺς μεριμνῶντας περὶ τοῦ θεοφιλοῦς τούτου φυτωρείου τῶν Μουσῶν και παρέχῃ εἰς πάντας ἡμᾶς τὴν δύναμιν, τὴν θέλησιν και τὰ φῶτα τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ Ὁρησκειτικοῦ ἡμῶν τούτου καθήκοντος.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Ἑταιρίας κ. Α. Πασπάτη

Κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων τοῦ Παρθεναγωγείου.

Ἄνέρχομαι ἐπὶ τοῦ βήματος τούτου, Παναγιώτατε Δέσποτα, σεβασταὶ Κυρίαὶ καὶ Κύριοι, ἐνώπιον τοσούτων ξένων καὶ ἐνοριτῶν οὐχὶ οἰκεία θελήσει, ἀλλὰ προτροπῇ τῶν συναδέλφων συμβούλων. Τοὺς ἀγῶνας τῶν ἰδρυσάντων τὸ Παρθεναγωγεῖον τοῦτο, καὶ τῶν μετέπειτα συμβούλων, ἄλλοι ἄλλοτε ἄς ἱστορήσωσι, ψέξωσιν ἢ ὑμνήσωσιν. Ἡμεῖς σημερον, ἀναμιμνήσκοντες τὰ τοῦ ἡμετέρου γένους, ἄς προτρέπωμεν ἀλλήλους εἰς πλειότερον ζῆλον καὶ πλειοτέραν ἐνέργειαν εἰς ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν τῶν ἡμετέρων γυναικῶν.

Κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους, ἀνηγειραν οἱ ἡμέτεροι πατέρες, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀλλαχόσε, σχολεῖα περιφανῆ, ὅπου διδάσκαλοι σοφοὶ ἀνέτρεφον τοὺς ἄρρενας πολίτας. Κατὰ τοὺς τότε χρόνους, τῶν μὲν πλουσιῶν τὰ κοράσια ἐδιδάσκοντο ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν ἀπλουστάτην, τῶν δὲ πενήτων διετέλουν τινὰ μὲν ἀγράμματα, τὰ πλεῖστα δὲ ἀναλφάβητα.

Οἱ ἡμέτεροι πατέρες, ὀλίγων ἐξαιρουμένων, κύριον πόθον τοῦ βίου αὐτῶν εἶχον τὸν πλουτισμόν. Διὰ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐπικερδοῦς ἐμπορίας ὑπερψύοντο ἄνω τῶν ὁμοίων αὐτῶν, καὶ ἐγένοντο ἡγέται τῶν συμπολιτῶν. Τὸν πλοῦτον ἀνεन्दότως ἐπιδιώκοντες καὶ ἀποστρεφόμενοι τὴν πενίαν καὶ τὰ ῥάκη αὐτὰ τῶν λογίων καὶ γραμματιζομένων, ἀφῆκαν ἐὰν καταπέση τὸ ἡμέτερον ἔθνος οὐχὶ εἰς ἀμάθειαν, ἀλλ' εἰς τὴν τῆς ἀμαθείας χεῖρονα κατάστασιν, εἰς τὴν παντελεῖ περιφρόνησιν τῶν γραμμάτων. Μὴ πλανώμεθα ἀπὸ τὰς συγγραφᾶς τῶν σφόδρα πατριωτῶν, ὑπερυμνούντων τὴν φιλομάθειαν τῶν πατέρων ἡμῶν. Ἐλαμψαν παρ' ἡμῖν καὶ τότε ἄνδρες φιλόμουσοι καὶ ἐπιφανεῖς, ἀλλὰ σύμπας ὁ λαός, ἐξόχως δὲ ὁ γυναι-

κεῖος, οὐχὶ μόνον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἦτο ἀγράμματος καὶ ἀμαθῆς. Πτωχοὶ καὶ πλούσιοι, λαϊκοὶ καὶ κληρικοὶ, ἐφρόνουν ὅτι τὰ γράμματα ἐμανθάνοντο πρὸς πορισμὸν μόνον. Ἐνεκα τούτου, ἐθεωροῦντο ὡς βιομηχανία, καὶ τοσοῦτ' ἄκαρπός καὶ ἄκαρπον τὸ ἔργον, ὥστ' οἱ ἐπαγγελλόμενοι αὐτὸ πτωχοὶ καὶ πειναλέοι, διήγον βίον ἄσημον καὶ ταπεινόν. Ὁ λόγιος, ὁ διδάσκων τὰ τέκνα τῶν πλουσίων, ἐξετελεῖ ἐν τῇ οἰκίᾳ πολλάκις ἔργα ὑπέρτερου, γινόμενος ἐνίοτε ὁ ἴδιος παίγιον τῶν διδασκομένων τέκνων. Ὁ καλούμενος λογιώτατος, περιφρονούμενος, τὰ πάντα ὑπέφερε, χάριν τῆς εὐτελοῦς ἀντιμισθίας. Οὕτω περιφρονούντες τὰ γράμματα οἱ πλούσιοι, δὲν ὠρέγοντο πολλὰ νὰ διδάσκωνται τὰ τέκνα αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐξομοιωθῶσι μετὰ τῶν πεινῶντων καὶ χλευαζομένων λογίων. Ὅτι τὰ γράμματα ἐξεμανθάνοντο πρὸς ἀπλοῦν πορισμὸν καὶ προαγωγὴν ἐν τῷ βίῳ, ἀναμιμνήσκω τοὺς πολυγλώττους καὶ ἐνδόξους τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους Φαναριώτας διερμηνεῖς, οἵτινες, ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦ Παναγιώτου Νικουσίη μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ἐκορέσθησαν μὲν πλούτου καὶ δόξης διὰ τῶν γραμμάτων, οὐδὲν δὲ φιλολογικὸν ἔργον ἐγκατέλειψαν ἄξιον μελέτης ἢ προσσχῆς.

Πιθανόν τινες νὰ εἴπωσι : τίνα σχέσιν ἔχει ἡ «Παλλάς» μετὰ τῶν Βυζαντινῶν διερμηνέων; Ἀποκρίνομαι ὅτι εἰς τὰς δημοσίας πανηγύρεις τῶν ἡμετέρων ἐκπαιδευτηρίων, ἀνάγκη τὴν ἡμετέραν ἱστορίαν νὰ μελετῶμεν καὶ ἐκ ταύτης νὰ διδασκώμεθα σωτήρια μαθήματα διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν. Καλὴ ἡ μελέτη τῶν ξένων, ὠφέλιμος ἡ γνῶσις τῶν ἐν Ευρώπῃ γινόμενων, ἀλλὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι τὰ ἡμέτερα ἦθη εἶναι ἀλλότρια ἐκεῖνων, αἱ ἡμέτεραι ἀνάγκαι μέγισται, διότι παλαίωμεν κατὰ παχυλῆς ἀμαθείας καὶ ἰσχυροτάτων προλήψεων. Μὴ φθειρώμεν τὴν ψυχὴν μας κολακευόμενοι, μὴ ἀναπαυώμεθα ἐπαινούμενοι. Μὴ θεωρῶμεν τὰ ἦδη γινόμενα ὡς τέλεια καὶ μᾶς καταλάβῃ νάρκη καὶ ὀκηρία. Ἡ ἱστορία τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, καὶ οὐχὶ τῶν ξένων, ἔστω πάντοτε τὸ κύριον ἡμῶν μέλημα, ἵνα ἅπαντες μετὰ ζήλου καὶ ὁμοφροσύνης θαρραλέως προβαίνωμεν πρὸς τὰ πρόσω, ἔχοντες σεβαστὴν

Κυβέρνησιν φιλόμουσον καὶ κληρον μετ' ἡμῶν συνεργαζόμενον. Ἐπανερχόμενος, λέγω, ἡ ἰδέα ὅτι τὰ γράμματα ἐμανθάνοντο πρὸς ἀπλοῦν τοῦ βίου πορισμὸν, ἐματαίου πολλῶν φιλογενῶν τοὺς πόθους. Τίνα χρεῖαν, ἔλεγον οἱ ἡμέτεροι πατέρες, ἔχει ἡ γυνὴ νὰ μανθάνῃ γράμματα, ἔργον τῶν λογίων καὶ κληρικῶν; Ἡ ἰδέα αὕτη ἐρριζωμένη εἰς τὸ ἔθνος ἐπέφερε τὴν παχυλὴν τῶν μητέρων ἡμῶν ἀμαθειαν καὶ τὰς πικρὰς καθ' ἡμῶν αἰτίας αἰτίας τῶν ἀλλογενῶν. Ἡ ἰδέα αὕτη εἰσέτι ἐνυπάρχει, πᾶσαν καλὴν πρόθεσιν ἀναθάλουσα καὶ διακωλύουσα τὴν ἴδρυσιν πολλῶν γυναικείων ἐκπαιδευτηρίων. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς κάλλιον ἄλλων γινώσκουμεν, ἔχουμεν ἐννεμήκοντα τῶν ἀρρένων καὶ εἴκοσι μόνον τῶν θηλέων σχολεῖα. Εἶναι ἄρα ἐπαινετὴ ἡ τοσαύτη ὀλιγωρία τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν; Ἴνα καταρτίσωμεν, Κύριοι, τὰ σχολεῖα διὰ τὰς θυγατέρας ἡμῶν ἀντάξια τῶν πόνων καὶ τῶν δωρημάτων τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν, ἀνάγκη ἡμεῖς πάντες, πτωχοὶ καὶ πλούσιοι, λαϊκοὶ καὶ κληρικοὶ νὰ διδασκῶμεν, εἴτα νὰ πεισθῶμεν ὅτι τὰ γράμματα δὲν ἐμανθάνονται πρὸς ἀπλοῦν πορισμὸν τοῦ βίου, ἀλλ' ὅτι διὰ τῆς παιδείας τῶν γραμμάτων πᾶς πολιτῆς, εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ, κάλλιον τῶν ἀγραμμάτων διανοεῖται, ταχύτερον καὶ εὐχερέστερον τῶν ἄλλων πορίζεται τὰ τοῦ βίου, γενόμενος πρὸς τὸν ὁμοίον του χρηστότερος καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐλαβέστερος.

Μία μόνη ἰδέα λοιπὸν καθ' ὅλα ἐσφαλμένη μέχρι τοῦδε ἀνέστειλε, καὶ εἰσέτι ἀναστέλλει, τὴν ποθεινὴν παιδείαν τῶν ἡμετέρων γυναικῶν. Ἐν τῷ καταστάματι τούτῳ εἰσῆλθον πατέρες καὶ μητέρες, αἰτοῦντες πρὸ πάντων τὰ κοράσια νὰ μάθωσι τὴν γαλλικὴν καὶ μουσικὴν. Περιστὰ, καὶ εἰς τινὰς πάντη ἄγροστα, ἐφάνησαν τὰ ὀρυκτολογικὰ καὶ φυσικὰ μαθήματα. Τίς ἡ ὠφέλεια νὰ διδάσκωνται αἱ νεάνιδες ἐντὸς τίνων ὑδάτων ζώσιν ὁ ἵπποπόταμος καὶ ὁ κροκόδειλος! Νὰ μελετῶσι τοὺς σκελετοὺς τῶν τετραπόδων καὶ ἰχθύων, τὴν γέννησιν, ἀνθῆσιν καὶ διασπορὰν τῶν φυτῶν! Ὀλίγα γαλλικὰ καὶ τινὰ κρούσματα ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου ἐπαρκοῦν εἰς τὴν χρηστὴν νεάνίδα.

Τοιαύτη, εὐτυχῶς, δὲν εἶναι ἡ γνώμη τῶν μεγαθύμων ἀνδρῶν τῶν ἰδρυσάντων καὶ διὰ πολλῶν πόνων καὶ δαπανῶν διατηρούντων τὸ παρθεναγωγεῖον τοῦτο. Ἐκτός τῆς παιδείας τῶν γραμμάτων καὶ τῆς χρηστῆς ἑλληνικῆς ἀγωγῆς διδασκομένης ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ, ἀπομακρύνονται ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ τὰ κοράσια ἀπὸ ξενίζουσας διδασκαλίαν, κοινοτάτην εἰς πλείστας οἰκογενείας καὶ εἰς πλείστα ἐκπαιδευτήρια τῆς ἡμετέρας πόλεως. Οἱ συντάξαντες τὸν κανονισμόν αὐτοῦ φρονίμως εἰσήξαν καὶ πλείστα ἐπιστημονικὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα ἀνωφελεῖ ἢ περιττὰ κατὰ τινὰς τὰ μέγιστα συντείνουν ἵνα τοῦ νοῦς τὰς δυνάμεις διερεθίζωσι, καὶ κατανοοῦσα ἡ νεάνις τὰ σοφὰ τοῦ Θεοῦ ἔργα καταστῆ εὐλαβεστέρα πρὸς τὸν μετὰ τῶσαύτης σοφίας τὰ πάντα πλάσαντα. Τὰς νεάνιδας οὕτως ἐκπαιδεύοντες ἐγίνωσκον οἱ ἰδρυταί, καὶ οἱ ὑπὸ τούτων ἐκλεχθέντες σύμβουλοι, τὰ δὴ τῆς ἱστορίας μεγάλα μαθήματα, πρῶτον, ὅτι πάντων τῶν μεγάλων καὶ ἐπιστήμων ἀνδρῶν αἱ μητέρες ἦσαν ὀξυδερκεῖς καὶ πεπαιδευμέναι. Οἱ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐπιφανεῖς ἄνδρες σπανιώτατα ἐγκατέλιπον υἱοὺς ἀνταξίους αὐτῶν, διότι παντὸς μεγάλου ἀνδρὸς ἡ μεγαλοφυΐα εἶναι οὐχὶ τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ τῆς μητρὸς κληρονόμημα. Δεύτερον, ὅτι τὰ τέκνα πεπαιδευμένων γονέων, τὰ ἐν ταῖς σχολαῖς φοιτῶντα, εἶναι πάντοτε εὐμαθέστερα καὶ νοημονέστερα τῶν τέκνων τῶν ἀγραμμάτων γονέων. Οἱ μεριμνῶντες τῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείας τῶν γυναικῶν γίνονται οὕτω μεγάλοι τῆς κοινωνίας εὐεργέται, τῶν ὁποίων τὰ ἔργα καὶ τὰς δαπάνας πλείοτερον ἡμῶν θέλουσιν ὑμνήσει αἱ ἐπερχόμεναι γενεαί.

Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἡ σχολὴ αὕτη, πρωτοφανῆς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει, ὑπέστη πλείστας δοκιμασίας. Λυπούμεθα ὅτι ὁ φιλόπονος ἡμῶν πρόεδρος, πρὸ ὀλίγου ἀποδημῶν εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, δὲν συγκάθηται ἐδῶ, ἵνα μεθ' ἡμῶν συνευφρανθῆ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ταύτῃ.

Ἐπέστη ἡ σχολὴ αὕτη, καθὼς ἀνωτέρω ἀνέφερα, πλείστας δοκιμασίας. Ἀνεπληρώσαμεν, ὅσον τὸ κατὰ δύναμιν, πολλὰς αὐτῆς ἐλλείψεις. Συνελέξαμεν ἐδῶθεν, ἐκομίσσαμεν καὶ ἐξ Κιόρου, τινὰ πρὸς διδασκαλίαν τῶν μαθητριῶν ἀναγκαιοῦντα

καὶ σαφηνίζοντα τὰ μαθήματα αὐτῶν. Τεσσαρακοντάκις συνήλθομεν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Ζαρίφη, ἵνα καταρτίσωμεν τὴν σχολὴν ταύτην, ἀρχίσασαν τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον ἄνευ ἐπίπλων καὶ μετὰ μαθητριῶν ὀλίγων.

Ποθοῦμεν, Κυρίαὶ καὶ Κύριοι, οὐχὶ τὴν ὑμετέραν ἔγκρισιν, ἀλλὰ τὴν ὑμετέραν ἐπιείκειαν. Κάλλιον τῶν ξένων καὶ αὐτῶν τῶν γονέων συναισθανόμεθα ἡμεῖς οἱ σύμβουλοι, οἱ καθ' ἕνα τὸ παρελθὸν ἔτος συνδιασκεπτόμενοι, τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐλλείψεις τῆς σχολῆς ταύτης πρωτοφανοῦς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει καὶ πολλῆς ἐπιστάσιος εἰσέτι χρηζομένης.

Εἰς τὴν καλὴν καὶ ἀπρόσκοπον πορείαν τῆς σχολῆς ταύτης συντέειναι αἱ κυρίαὶ κοσμητρίαι, αἱ μετὰ τοῦ Συμβουλίου συνεργαζόμεναι καὶ τὴν σχολὴν ἐπανειλημμένως ἐπισκεπτόμεναι.

Τὰς ἀρετὰς τῶν κυριῶν κοσμητριῶν ἐξύμνησε πρὸ ἐμοῦ ἡ κ. διευθύντρια· τὰ μέγιστα εὐγνωμονοῦμεν καὶ ἡμεῖς οἱ σύμβουλοι ταῖς φιλομούσοις ταύταις κυραῖς καὶ παρακαλοῦμεν τὸν Θεόν, ἵνα ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι συμπνοίας συνεργασθῶσι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς πρὸς ἐντελέστερον καταρτισμὸν τῆς σχολῆς ταύτης.

Ἐκ τῆς μελέτης, Κυρίαὶ καὶ Κύριοι, τῶν περὶ σχολείων καὶ πάσης ἐκπαιδεύσεως συγγραφῶν, ξένων καὶ ἡμετέρων, πληρέστατα πειθόμεθα ὅτι τὰ ἄρρενα καὶ θήλεια ἡμῶν τέκνα ἀτελῶς, ἵνα μὴ εἶπω ἀτελέστατα, ἐκπαιδεύονται ἐν ταῖς οἰκίαις. Ὑπὸ τὴν φιλόφροναν καὶ μελίχριν ἐν τῷ οἴκῳ διδασκαλίαν ἢ ἀμβλύνοια ἐγκωμιάζεται, ἐπικαλύπτονται τὰ παραπτώματα τῶν διδασκομένων τέκνων, τυφλώττουσιν οἱ γονεῖς καὶ τυφοῦνται τὰ τέκνα. Τὴν ἀληθῆ παιδείαν τῶν ἡμετέρων τέκνων, ἄρρένων καὶ θηλέων, ἐπιτυχῶς ἀνομῶν μόνον εἰς τοιαῦτα ἐκπαιδευτήρια, ὅπου διδάσκαλοι ἐμπειροὶ χειραγωγοῦν τοὺς μαθητὰς, μετ' ἀλλήλων συναμιλλωμένους, ὅπου αἱ ἐπιστήμαι σαφηνίζονται διὰ πολλῶν καὶ καταλλήλων ὀργάνων. Οἱ ποθοῦντες τὴν ἀγαθὴν καὶ σωτήριον τῶν θυγατέρων ἀνατροφὴν ἔχουσι σήμερον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐκπαιδευτήρια, ὅπου δύνανται νὰ παιδεύωνται αἱ νεάνιδες παιδεῖαν χρηστὴν καὶ ἐπωφελεῖ διὰ τὴν κοινωνίαν.

Αὕτη, Κυρίαί καί Κύριοι, εἶναι, καθὼς προεῖπον, ἡ πεποιθή-
σις τῶν συμβούλων τοῦ ἐκπαιδευτηρίου τούτου. Ἡ περαιτέρω
πορεία τοῦ σεπτοῦ τούτου καθιδρύματος θέλει καταδείξει τὴν
ἀληθεῖαν ταύτην, τὴν ὁποῖαν, ἀτυχῶς καὶ μετὰ λύπης λέγω, ἡ
ἐν Κωνσταντινουπόλει κοινωνία εἰσέτι ὀλοτελῶς δὲν συμ-
μερίζεται.

Δὲν προτίθεται ἡ «Παλλάς» τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ διάπλασιν
μόνον τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει γυναικῶν. Οὐδέποτε ἐλθσμέ-
νησαν οἱ ἰδρύσαντες καὶ μέχρι τοῦδε ἐπιστατοῦντες τὴν σχολὴν
ταύτην καὶ τὰς ὁμόρους ἐπαρχίας, ὅπου εἰσέτι παρθENAγωγεῖα
δὲν ἀνιδρύθησαν ἢ μένουσι κλειστὰ ἕνεκα τῆς σπάνους διδα-
σκαλισσῶν.

Τὰς ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς διδασκαλίσσας ἀκαταλλήλους πολ-
λάκις ἕνεκα τῆς ἀγνοίας τῆς ἐγχωρίου γλώσσης καὶ τῶν ξένων
ἠθίμων, καλὸν ν' ἀντικαταστήσωσι διδασκάλισσαι ἐγχώριοι,
ἐδῶ διδασκόμεναι. Ταύτην τὴν ἔλλειψιν προτίθεται ἡ «Παλλάς»
ἔν' ἀναπλήρωσιν, ἀρχίσασα ἤδη καὶ τὰ περὶ παιδαγωγίας μα-
θήματα, διδασκόμενα ἐν τῇ σχολῇ ὑπὸ τοῦ συμβούλου κ. Ἄ-
ριστοκλέους. Τοιοῦτοτρόπως μέλλει οὐχὶ τὴν ἡμετέραν κοινω-
νίαν νὰ εὐεργετήσῃ, ἀλλὰ σύμπασαν τὴν χώραν ἡμῶν, ὅταν
μετὰ φρονήσεως χειραγωγημένη καὶ ἐκ τῶν δοκιμασιῶν ἀπαλ-
λαχθεῖσα βιώσῃ εἰς τὸ ἕξῃς βίον ἀνετώτερον καὶ ἐλευθεριώτε-
ρον. Αὕτη ἡ καλὴ πρόθεσις τῆς «Παλλάδος», οὐδόλως ἀμφιβάλλο-
μεν, ὅτι θέλει ἐπιδοκιμασθῆ οὐχὶ μόνον ἀπὸ τῶν ἡμέτερον
λαόν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς πεφωτισμένους ὑπουργοὺς τῆς Α.
Μεγαλειότητος, κηδομένους τῆς προαγωγῆς τῆς παιδείας πάν-
των τῶν ὑπήκων αὐτῆς.

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

Ἐπαγγελθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Ἄριστοκλέους

Κατὰ τὴν τελευτὴν τῆς διανομῆς τῶν βραβείων τοῦ ΠαρθENAγωγείου,

Γενομένην τῇ 6 Ἰουλίου 1875.

Σεβάσμιε ἱεράρχα, φιλογενέστατε ἄνερ καὶ φιλόμου-
σος ὁμήγυρις.

Ταχθεὶς ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῆς
«Παλλάδος» ἵνα τὴν ἐπίσημον τελευτὴν τῶν πρώτων δημοσίων
ἐξετάσεων τοῦ νέου τούτου τῶν γραμμάτων φυτωρίου ἐπισημα-
γίσω σήμερον ἐπὶ τῇ διανομῇ τῶν βραβείων δι' ὀλίγων λέ-
ξεων, προσφῶρον τῇ ἡμέρᾳ, παρίσταμαι ἤδη ἐνώπιον ὑμῶν
πρὸς ἐκπληρωσιν τῆς ἀνατεθείσης μοι ταύτης ἐντολῆς. Παρί-
σταμαι ὅλως συγκεκινημένος ὑπὸ τῶν θελξικαρδίων καὶ τερ-
ψιθύμων ἐντυπώσεων, ἃς μοὶ ἐνεποίησε τὸ ἀπὸ μιᾶς ἐβδομάδος
προβαλλόμενον εἰς τὰ ὄμματα πάντων γλυκὺ καὶ εὐάρεστον
θέαμα. Πατέρες, μητέρες, ἀδελφοί, ἀδελφαί, συγγενεῖς, οἰ-
κεῖοι, ὁ λαός, τὸ ἄθος τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, ὁ κληρὸς, ξέ-
νοι ὑψηλοὶ, ἀνώτεροι λειτουργοὶ τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως
συνωθῶνται καὶ συνωστίζονται ἀναβαίνοντες καὶ καταβαίνον-
τες τὰς βαθμίδας τοῦ ἀρτιπαγοῦς τούτου τῶν Μουσῶν τεμέ-
νους. Φαιδρὰ τὰ πρόσωπα πάντων, μαρτυροῦντα τὴν ψυχικὴν
αὐτῶν ἀγαλλίασιν καὶ χαρὰν.

Ἄλλὰ πρὸς τί ἡ κίνησις αὕτη καὶ τίς ὁ ἀληθὴς αὐτῆς σκο-
πός; Μὴ εἶναι τυπικὴ τις ἐκπλήρωσις ἔθους ἐτησίως ἐπανα-
λαμβανομένου ἀνευ τινὸς σημασίας; Μὴ ἡ καρδία ἡμῶν
σκιρτᾷ καὶ ἀλλοίως μηχανικῶς ἀνευ σκοπίμου τινὸς ἔλατῃ-

ρίου ; Ἡ ὑπὸ τὸν ἐξωτερικὸν τοῦτο· πέπλον τῆς πανηγύρεως ὑπάρχει τι νοούμενον, ἀντάξιον τοῦ ἀνθρωπίνου μεγαλείου καὶ τοῦ προσρισμοῦ ; Ναί, φιλόμουσοι Κυραὶ καὶ Κύριοι, πανηγυρίζομεν τὴν ἠθικὴν ἡμῶν πρόδοτον· τελοῦμεν τὴν μεγάλην ἑορτὴν τοῦ ὁσημέραι ἀναπτυσσομένου ἔθνικοῦ ἡμῶν πολιτισμοῦ· ἑορτάζομεν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ μέλλοντος ἡμῶν ἠθικοῦ μεγαλείου. Τοιαύτη τις ἐστὶν ἡ σημασία καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν πανδημῶν τούτων τελετῶν. Πάντες ἐννοοῦμεν αὐτάς· καὶ ὁ ἀπλούστερος μεταξὺ ἡμῶν οὐδόλως ἀγνοεῖ τοῦτο· «οἱ παῖδες ἡμῶν μανθάνουσι γράμματα· τὸ ἔθνος ἡμῶν προοδεύει.» Ἰδοὺ διατὶ χαίρομεν καὶ φιλοτίμως εἰς τὰς πανηγύρεις ταύτας συρρέομεν, πᾶς τις οὕτω θέλει ἀπαντήσει εἰς τὸν ἐρωτησόντα αὐτόν.

Ὅτε ὁ πατριάρχης Ἰακῶβ φεύγων τοὺς διωγμοὺς τοῦ ἀδελφοῦ του Ἡσαῦ μετέβαιεν εἰς Μεσοποταμίαν παρὰ τῷ θεῖῳ αὐτοῦ Λάβαν, καταληφθεὶς ἐν μέσῳ τῆς ὁδοπορίας ὑπὸ τοῦ σκότους τῆς νυκτός, ἐκοιμήθη ἐν τινι τόπῳ· ἐκεῖ βλέπει καθ' ὕπνον κλίμακά τινα, ἧς ἡ βάσις ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ δὲ κορυφή ὑψούτο ἕως τοῦ οὐρανοῦ· οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ' αὐτήν· ὁ δὲ Θεὸς εἶπε πρὸς αὐτόν· «Χαῖρε, μὴ φοβοῦ, ἐγὼ θέλω σὲ διαφυλάττειν.» Ἐγερθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ὁ Ἰακῶβ παρεμυθήσατο τὴν θλίψιν αὐτοῦ, ἐπελάθετο τῶν συμφορῶν ὑφ' ὧν κατετράχετο καὶ πλήρης χαρᾶς ἀνεβόησεν «Οὐκ ἔστι τοῦτο ἀλλ' ἡ οἴκος Θεοῦ καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ.» Τοῦ πατριάρχου Ἰακῶβ τὴν χαρὰν αἰσθανόμεθα καὶ ἡμεῖς σημερινὸν ἐπὶ ταῖς πανδημῶσι ταύταις πανηγύρεσιν. Ἐν μέσῳ τρικυμιῶν καὶ σάλου, ἐν μέσῳ ποικίλων καὶ πολυειδῶν συμφορῶν, ἀναποσπάστων τοῦ παρόντος βίου, τὰ ἔθνη μόνην αὐτῶν παρηγορίαν εὐρίσκουσι τὰς μεγάλας ταύτας πνευματικὰς ἑορτάς, ὅτε νοῦς καὶ καρδία μεταρσιούμενα πρὸς ὅτι ὑψηλὸν καὶ θεῖον ἀφίπτανται, διὰ τῶν πτερυγῶν τῆς ἐλπίδος, τοῦ περιστοιχοῦντος αὐτὰ ζοφεροῦ ὀρίζοντος. Μάρτυς τρανώτατος τῶν λεγομένων μου ἐστὶν αὕτη ἡ πάτριος ἡμῶν ἱστορία.

Ἄλλὰ τί ἐστὶ πρόδοτος ; Τίς ὁ ἀποχρῶν αὐτῆς λόγος ; Ἐπὶ

τίνων βάσεων δέον ἵνα στηρίζηται αὕτη ; Ταῦτα ἐν ὀλίγοις ἐρχομαι ἵνα ἀναπτύξω καὶ οὕτως ἐπισφραγίσω τὴν παρούσαν τελετήν.

Ἐὰν γενικὸν καὶ ἐπιπόλαιον βλέμμα ρίψωμεν εἰς ἅπασαν τὴν περὶ ἡμᾶς δημιουργίαν, πανταχοῦ ἀνακαλύπτομεν κίνησιν· ὁ κόκκος τοῦ σίτου κινούμενος ἐντὸς τῆς γῆς φύεται καὶ μετασχηματίζεται εἰς στάχυν· τὸ ζῶον κινεῖται διὰ διαφορῶν λειτουργιῶν, ζῆ, ἀναπτύσσεται καὶ αὐξάνει· ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, ἡ γῆ, οἱ ἀπειράριθμοι κόσμοι, τὸ πᾶν κινεῖται καθ' ἓνα ἢ κατ' ἄλλον τρόπον· ἀλλ' ἡ κίνησις αὕτη δὲν εἶναι καὶ πρόδοτος, εἶναι κινήσεις σημαίνουσα ἀκινήσιαν. Κινεῖται ὁ ἥλιος· καὶ ὅμως δὲν προοδεύει, δὲν βελτιοῦται, δὲν τελειοποιεῖται. Πόσον ὠραία κελαδεῖ ἡ ἀηδὼν ; Τίς μένει ἀπαθῆς εἰς τὴν λιγυρὰν ἐκείνην καὶ δραματικωτάτην ἁρμονίαν τῶν ἀλλεπαλλήλων στροφῶν καὶ κινήσεων τῆς καλῆς φιλομηλας ; Καὶ ὅμως δὲν προοδεύει. Πάντοτε ἀπαραλλάκτως, πάντοτε ὁμοιοτρόπως κελαδεῖ. Δὲν τελειοποιεῖται· αἱ μεταγενέστεραι ἀηδόνες δὲν κελαδοῦσι παθητικώτερον τῶν ἀρχαιοτέρων· τὸ πᾶν καίτοι κινούμενον ἵσταται, καίτοι μεταβαλλόμενον οὐ τελειοποιεῖται· τὸ πᾶν μεταμορφούμενον ἡρεμεῖ καὶ δὲν προοδεύει· ἡ δὲ ἐνιαχοῦ τῆς περὶ ἡμᾶς κοινωνίας φαινομένη πρόδοτος ἐσωτερικὸν ὄλως καὶ ἐπέισακτον ἔχει τὸ ἐλαττήριον, τὸν ἀνθρωπον. Μόνος ὁ ἀνθρωπος, κινούμενος προοδεύει, μεταβαλλόμενος τελειοποιεῖται, ἀλλοιούμενος βελτίων ἑαυτοῦ καθίσταται, ἐνεργῶν καὶ ἐργαζόμενος πολιτίζεται. Ἐνθυμηθῆτε πρὸς στιγμὴν τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ὅτε οἱ πατέρες ἡμῶν, παῖδες ὄντες, ἐκρατοῦντο ἀπὸ πρῶτας μέχρις ἐσπέρας ἐν τῇ σχολῇ, φέροντες ἐν χερσὶ τὴν εὐλογημένην ἐκείνην φυλλάδα, καὶ ὑπὸ τὴν μάστιγα ἀπηνόους τυράννου, τοῦ διδασκάλου, ἐμάνθανον στενάζοντες τὸ ξηρὸν ἄλφα καὶ βῆτα, τρέμοντες ὡς ὁ Κάλιν ἀπὸ τοῦ φόβου, ἀκίνητοι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ὡς οἱ δεσμῶται, ἀποβάλλοντες τὴν φυσικὴν ἰλαρότητα τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἀπορροφῶμενοι τῆς πολυτίμου αὐτῶν ὑγείας, καὶ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν θανατούμενοι ἀνηλεῶς, σωματικῶς τε καὶ ἠθικῶς, διὰ τῶν ραβδισμῶν καὶ τῶν βαναύ-

σων και ἀγοραίων ὕβρεων. Ἐχοντες ζωηρὰν ἐν τῇ φαντασίᾳ ἡμῶν τὴν εἰκόνα ταύτην παρατηρήσατε τὰ τρυφερά του Νηπιαγωγείου τῆς «Παλλάδος» παιδία. Μόλις τριετὴ ἢ τετραετὴ, φαιδρὰ τὸ πρόσωπον, εὐθυμα τὴν καρδίαν, ἀπέναντι φιλοσοφιογυατῆς μητρὸς, τῆς νηπιαγωγού, μανθάνουσι ψάλλοντα τὸ ἄλφα καὶ τὸ βῆτα. Ἀριθμοῦσι παίζοντα καὶ γυμναζόμενα περιδιαβάουσι μετὰ τῆς καλῆς αὐτῶν συντρόφου ἐντὸς τῶν ζωολογικῶν λειμῶνων καὶ τῶν εὐανθῶν τῆς φύσεως κήπων διὰ τῆς τερπνῆς καὶ λίαν πρακτικῆς ἀντικειμενικῆς διδασκαλίας τῆς Ζωολογίας καὶ τῆς Βοτανικῆς· περιέρχονται μετ' αὐτῆς ἐπὶ τῶν πινάκων τὰ ἐργαστάσια καὶ τὰ βιομηχανικὰ καταστήματα· μανθάνουσι πῶς ὑφαίνεται ὁ βάμβαξ, πῶς κατασκευάζεται ὁ χάρτης, πῶς ἡ καρφίς καὶ ἡ βελόνη, πῶς καταργάζονται τὸν σίδηρον κτλ. Αἶνος δὲ ἀθῶος ἐκ τοῦ στόματος τῶν νηπίων τούτων καὶ τῶν θηλαζόντων καταρτίζεται κατὰ πᾶσαν ὥραν πρὸς τὸν Ὑψιστον· ἡ δὲ σχολὴ μετασχηματίζεται εἰς παράδεισον εὐφρόσυνον ὡς ποτε εἰς ἀποτρόπαιον δεσμωτήριον· ὑπάρχει πρόοδος ἢ οὐ; Τελειοποιεῖται ὁ ἄνθρωπος; Προβαίνει; καὶ τίς δύναται ἵνα ἐξαρνήσῃται τὴν ἀναντίρρητον ταύτην ἀλήθειαν, ἣν πείρα καὶ ἱστορία καταδεικνύουσι;

Ἡ πρόοδος ἀδιαφιλονείκητος· ἀλλὰ τίς ὁ ἀποχρῶν αὐτῆς λόγος; Διατί μόνος ὁ ἄνθρωπος προοδεύει, τὰ δ' ἄλλα περὶ ἡμᾶς ὄντα στάσιμα διαμένουσιν ἑσασί; Εἰς καὶ μόνος ὁ λόγος καὶ ἀπλοῦστατος· διότι ὁ ἄνθρωπος ἔχει νοῦν λογικόν, τοῦτέστι λόγον ὀρθὸν δι' οὗ ὑψοῦται εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ Θεοῦ· ἐν τῇ ἰδέᾳ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐν βίβλῳ, ἀναγινώσκει τὸ μάθημα τῆς τελειότητος, εὐρίσκει τὰς τε ἐλλείψεις καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ ἀνακαλύπτει αὐτὰς καὶ τὰ πρὸς θεραπείαν φάρμακα· δεύτερον δὲ αἷτιον τῆς προόδου ἐστὶν ἡ ἔμφυτος τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερία· ἐὰν γνωρίζω τὸ τέλειον διακρίνω τὰς ἀτελείας μου καὶ θεραπεύω αὐτὰς βαθμηδὸν καὶ καθ' ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς τὴν φύσιν μου καὶ οὕτω προοδεύω. Προοδεύω λοιπὸν καθ' ὅσον ἀπαλλάσσομαι ἀπὸ τῶν ἐλλείψεών μου· καὶ καθόσον ἀπαλάσσομαι ἀπὸ τῶν ἐλλείψεών μου κατὰ τοσοῦτον γίνομαι ὁμοίωτερος τῷ τελείῳ Θεῷ· ὥστε ἡ πρόοδος εἶναι προσέγγισις τῷ

Κυρίῳ· ὁ δαιμόνιος Πλάτων ἀπεφήνατο ὅτι ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ὁμοίωσις τῷ Θεῷ· ἰδοὺ τί ἐστὶ πρόοδος, καὶ τίς ὁ ἀποχρῶν αὐτῆς λόγος.

Ἄλλ' αἱ βάσεις τῆς προόδου ποῦ εὐρίσκονται; Καθὼς οἷον· δήποτε οἰκοδόμημα, ὅσον πολυτελὲς καὶ πλούσιον ἂν ἦ, καταπίπτει, ἐὰν μὴ ἐπὶ θεμελίῳ στερεῶν στηρίζεται, οὕτω καὶ ἡ πρόοδος ναυαγεῖ, ἐὰν μὴ εὐρεθῇ προηγουμένως τὸ θεμέλιον αὐτῆς· ὁ ἄνθρωπος προοδεύει, ἐὰν ἀναπτύσσεται κατὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ· ἐὰν ζητῆτε νὰ ἐπιβάλλητε εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅτι εἶναι ἐναντίον εἰς τὴν φύσιν, ἣν ἐδωρησατο αὐτῷ ὁ δημιουργὸς, μάτην ἐργάζεσθε· οὐ μόνον ναυαγοῦσιν ἅπασαι αἱ ἐνεργεῖαι ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ φύσις κατεξανίσταται. Ἀνοιξαντες τὴν βίβλον τῆς παγκοσμίου ἱστορίας ἐρωτήσατε τοὺς βασιλεῖς, τοὺς νομοθέτας, τοὺς διδασκάλους, τοὺς μεγάλους ἐργοστασιάρχας, τοὺς μεγαλεμπόρους ὅσοι ἐβάδισαν τὴν ἀντίθετον πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὁδὸν ἐν τῷ ἐπαγγέλματι αὐτῶν· ἐρωτήσατε αὐτοὺς τίνας καρποὺς ἀπηνεγκον ἐκ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν; οὐδένα· τούναντίον ναυάγιον, μαρασμὸς, πᾶλη, ἐπανάστασις· ἰδοὺ τὰ σκληρὰ ἐπακολουθήματα τῆς ἀντιθέτου αὐτῶν ἐνεργείας. Ἡ πρόοδος ἡ ἀληθὴς ἐπιτυγχάνεται διὰ μόνης τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Πρὸς ἀπόδειξιν τῶν λόγων μου προάγομαι ἵνα ὑποδείξω συνοπτικῶς τὴν βασιν τῆς παιδαγωγικῆς προόδου, παραλείπων τὰλλα τῶν στοιχείων αὐτῆς.

Ἡ ἀγωγή τῶν παιδῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων μέχρι σήμερον ἐπισχόλησεν ἅπαντα σχεδὸν τὰ ἔθνη· ὅπως ὑπάρχουσι κηπουροὶ, γεωργοί, κτηνοτρόφοι, φροντίζοντες περὶ τῆς ἐπωφελοῦς ἀναπτύξεως τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων, οὕτως ἀνεκαθεν ὑπάρχον παιδαγωγοί, φροντίζοντες περὶ τῆς σωματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναπτύξεως τῶν παιδῶν. Ἄλλ' ὁ τρόπος τῆς ἀγωγῆς, εἰ καὶ βαθμηδὸν ἐτελειοποιεῖτο, πάντοτε ὁμως ἀπεδείκνυτο ἑλλιπὴς, ὡς ἐκ τῆς μὴ ἐντελοῦς συμφωνίας αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Σίνοι, Ἴνδοι, Αὐγύπτιοι, Πέρσαι, Φοίνικες καὶ οἱ ἄλλοι τῶν ἀρχαίων ἀνατολικῶν λαῶν εἶχον ἐν χρῆσει εἰδὸς τι ἀγωγῆς τῶν παιδῶν, ἑλλιποῦς ὁμως κατὰ τε

τὴν φύσιν καὶ τὰ μέσα. Ἐν Ἑλλάδι πρῶτον ἐτέθη ἡ βᾶσις τῆς ἀληθοῦς ἀγωγῆς· τὸ σωκράτειον «Γνωθὶ σαυτόν» ἦν τὸ ἀληθὲς θεμέλιον, ἐφ' οὗ ἔδει ἵνα στηριχθῆ ἡ παιδαγωγία ὅπως ἀποφέρῃ τοὺς ἀγαθοὺς τῆς ἀνθρωπίνης προόδου καρπούς. Μουσικὴ καὶ γυμναστικὴ ἦσαν παρὰ τοῖς Ἕλλησι δύο μέσα ἀναγκαιότατα πρὸς τὴν ἐλευθέρου ἀγωγῆν. Ἡ μὲν μουσικὴ καλλιεργούσα καὶ ἐξευγενίζουσα τὴν ψυχὴν διὰ τῆς ἁρμονίας καὶ τοῦ ρυθμοῦ, ἡ δὲ γυμναστικὴ συντελοῦσα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σώματος καὶ τὴν καλλονὴν αὐτοῦ. Ἄλλὰ καὶ ἐν Ἑλλάδι ἡ ἀγωγή δὲν ἐτελειοποιήθη προσηκόντως. Γενικὴ ἀρχὴ ἐπικρατοῦσα ἦν ὅτι ὁ παῖς ἀνήκει εἰς τὴν πολιτείαν καὶ ὅτι παρ' αὐτῆς δέον ἵνα λάβῃ τὴν προσήκουσαν ἀγωγῆν. Καὶ οἱ δύο μεγάλοι τῆς Ἑλλάδος παιδαγωγοὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς ὤρμωον ὡς πρὸς τὸ περὶ παιδῶν ἀγωγῆς ζήτημα. Δὲν μοι ἐπιτρέπει ὁ χρόνος ἵνα ἐκτενῶς πραγματευθῶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἑλληνικῆς ἀγωγῆς καὶ περὶ ἐκείνης, ἧτις πολυειδῶς ἐτροποποιήθη ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παιδαγωγίας. Περιορίζομαι μόνον ἵνα ἐν ὀλίγοις ὑποδείξω τὴν σπουδαιότατην ἐν τῇ ἀγωγῇ μεταβολὴν τὴν ἐπ' ἐσχάτων γενομένην, ἧτις ὀλοσχερῶς ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως στηριζομένη καὶ τὰ πρὸς ἐφαρμογὴν ἐπιτηδεῖα ἐξευρίσκουσα μέσα βαθμηδὸν τελειοποιεῖται, τύπος δὲ καὶ ὑπογραμμὸς παρὰ τοῖς ἄλλοις καθίσταται. Ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἡ παιδαγωγία εἰσέρχεται εἰς νέον στάδιον προόδου διὰ τοῦ Πεισταλόζης.

Ὁ διάσημος οὗτος παιδαγωγὸς ἐγεννήθη ἐν Ζυρίχῃ τῆς Ἑλβετίας τῇ 12 ἰανουαρίου τοῦ 1746 ἔτους ἐκ πατρὸς Ἰταλοῦ. Ἀπορφανισθεὶς πρόωρος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀνετράφη ὑπὸ τῆς μητρὸς, ἀλλὰ δυστυχῶς τὸσαύτας δυσκολίας παρείχεν ἡ ἀγωγή τοῦ νέου, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ εἶχον ἀπελπισθῆ περὶ τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς τοῦ παιδός· εἶχεν ὅμως πνευματικὰς τινὰς ἀρετάς, αἵτινες διηκόλουν αὐτῷ τὸν τρόπον τῆς μαθησεως· βαθμηδὸν ἐβελτιούτο καὶ ἠθάνετο ἰδιαίτερον τινὰ κλίσιν πρὸς τὴν αὐστηρότητα τῶν ἀρχαίων ἡθῶν. Ὁ

Πεισταλόζης ἀνδρωθεὶς ἀπεφάσισε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον ἐπὶ μόνῃ τῷ σκοπῷ ἵνα διδάσκῃ τὸν λαόν, προτρέπῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἀγαθόν, ἐπανορθῇ τὰς ἐλλείψεις αὐτοῦ καὶ βοηθῆ αὐτῷ ἐν ταῖς συμφοραῖς. Δυστυχῶς ὅμως μὴ εὐδοκίμησας μετέβαλε φρόνημα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. Ἀπεφάσισεν ἵνα σπουδάσῃ τὰ νομικά, ὅπως καταπολεμῇ τὴν ἀδικίαν, ἐθλίβετο καθ' ἡμέραν ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὰς πιέσεις, αἷς ὑφίσταντο οἱ πένητες ὑπὸ τῶν πλουσίων καὶ τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας· τούτου ἕνεκα ἅπαντες οἱ κρατούντες κατεδίωκον αὐτὸν ὡς προστάτην τῶν καταδυναστευομένων· καίτοι ὑπὸ τοιοῦτων ἀγαθῶν διαθέσεων ἐνεφορεῖτο ὁ Πεισταλόζης, τὰ αἰσθητά αὐτοῦ τὰ εὐγενῆ ὁ ἀμαθὴς καὶ χυδαῖος λαὸς οὐκ ἠδύνατο ἵνα ἐκτιμῆσῃ· ἐν τούτοις ὁ Πεισταλόζης ἐνέμενε ἀμετάτρεπτος εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ ὅπως μετριάσῃ τὰς πικρίας τῶν πασχόντων καὶ θλιβομένων· ἵνα τύχῃ τοῦ σκοποῦ τούτου εὐρίσκει ὅτι οὐδὲν ἕτερον μέσον ὑπάρχει πλὴν τῶν γραμμάτων. Ἡ ἄγνοια καὶ ἡ ἀμάθεια τοῦ λαοῦ εἰσὶν ἡ πηγὴ πάντων τῶν δυστυχημάτων. Ἐγὼ παιδαγωγὸς θέλω γείνειν· αὕτη εἶναι ἡ κλίσις μου· εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον θέλω ἐπιδοθῆ· δι' αὐτοῦ θέλω ἐφελκύσει τοὺς ἀδελφούς μου· οὗτος εἶναι ὁ ἐπὶ γῆς προορισμὸς μου. Ταῦτα ἔλεγεν ὁ Πεισταλόζης εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτὸν φίλους. Δὲν ἠνέει νὰ ἀνοίξῃ σχολὴν καὶ ἀπὸ τοῦ θρανίου νὰ κρατῇ τοὺς παῖδας προσηλωμένους δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, ὅπως μάθωσι τὸ ἀγράφητον, οὔτε νὰ φέρῃ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὴν μᾶστιγα ὅπως ἐκφοβίξῃ αὐτοὺς καὶ τυραννικῶς διδάσκῃ τὰ γράμματα. Ὁ Πεισταλόζης ἐννοεῖ ἵνα ἡ πατὴρ ἐν μέσῳ τέκνων. Μόνον μέσον συνδέσμου καὶ σχέσεως μεταξύ αὐτοῦ καὶ τῶν μαθητῶν προβάλλει τὴν ἀγάπην· θέλει νὰ ἀναπύξῃ τὰς σωματικὰς, πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς δυνάμεις τῶν παιδῶν ἁρμονικῶς πρὸς ἀλλήλας, νὰ συνειθίσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν τάξιν καὶ τὴν ἐργασίαν καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἀνεπτυγμένους τὸν νοῦν, ἀγαθοὺς καὶ εὐσεβεῖς ἀνθρώπους. Ἐὰν ταῦτα κατορθώσῃ, ἔλεγε, τότε θέλουσι μὲ ἀγαπήσει αἱ κατώτερα τῆς κοινωνίας τάξεις. Ἀλλὰ κακῇ τύχῃ ἡ πρώτη αὐτοῦ ἐπιχειρήσις ἐξήντησε τὰ μικρὰ αὐτοῦ κεφάλαια καὶ ἐστερήθη καὶ αὐτοῦ τοῦ

ἐπιστοίου ἄρτου καὶ ὄμως ἐμμένων εἰς τὸ σχέδιον αὐτοῦ συνίστησι σχολὴν τινα ὑπὲρ τῶν πτωχῶν καὶ ἐγκαταλειμμένων παιδῶν. Ζητεῖ ἕνα διαθρέψῃ, ἐνδύσῃ καὶ παιδαγωγῆσιν αὐτοὺς, καθιστὰς χρηστοὺς καὶ ἀγαθοὺς πολίτας. Παῖδες ρακένδυτοι συνέβρουν πανταχόθεν συμπαθεῖς καὶ φιλόανθρωποι συμπολίται συντρέχον αὐτῷ πρὸς προαγωγὴν τοῦ ἔργου· οἱ παῖδες παρὰ τῷ Πεσταλόζῃ ἐμάνθανον νὰ λαλῶσι τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, νὰ ψάλλωσι, νὰ ἀριθμῶσι, νὰ γράφωσι, νὰ προσεύχωνται καὶ νὰ ἐργάζωνται· ἡ καρδία δὲ αὐτῶν ἐμορφουτο εἰς τὰ εὐγενῆ καὶ γενναῖα αἰσθητάματα. Ὁ Πεσταλόζης ἀπὸ τῶν πρακτικῶν τούτων μέσων ὀρεξάμενος προήχθη βαθμηδὸν εἰς τὴν συστηματικὴν παιδαγωγίαν καὶ διέκρινεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τοὺς νόμους εἰς τὴν φυσικὴν πορείαν τῆς ἀληθοῦς ἀγωγῆς. Διὸ καὶ μετ' οὐ πολὺ διετύπωσε τὰς κυριωτέρας τῶν παιδαγωγικῶν αὐτοῦ ἀρχῶν ὡς ἐπομένως. Α' ἀρχή· ὁ χωρικός ὅπως ὁδηγῆ καὶ διευθύνῃ καλῶς τὸν βοῦν αὐτοῦ, δεόν ὅπως γνωρίσῃ αὐτὸν πρῶτον· οὕτω καὶ ὁ παιδαγωγός ὀφείλει πρῶτον νὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνθρωπον, δηλονότι τίνι τρόπῳ ἀναπτύσσεται οὗτος ἕνα δυναθῆναι νὰ τελειοποιήσῃ αὐτὸν· ἐπειδὴ ἡ γνῶσις αὐτῆ ἡγνωεῖτο μέχρι σήμερον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἔλεγε, τούτου ἕνεκα ἡ ἀνθρωπότης ἀποπλανᾶται καὶ ἀπόλλυσι τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῆς.— Β' ἀρχή· τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου οἱ νόμοι ἐνυπάρχουσιν ἐν αὐτῇ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει· ἐν αὐτῇ εὐρίσκονται ἐγκεκρυμμέναι αἱ δυνάμεις, δι' ὧν ἀναπτύσσεται ὁ ἄνθρωπος· μέσον δὲ πρὸς ἐξάσκησιν αὐτῶν ἐστὶν ἡ ἔξις· ὁ κατὰ τοὺς νόμους τῆς οἰκείας αὐτοῦ φύσεως παιδαγωγούμενος ἐν τῇ ἀληθείᾳ διατελεῖ καὶ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐδαιμονίας εἰσέρχεται.— Γ' ἀρχή· δύο τινὰ παράγουσι τὴν ἔξιν· αἱ φυσικαὶ ἡμῶν ἀνάγκαι καὶ τὰ ἀντικείμενα, ἅτινά εἰσιν ἐπιτηδεῖα πρὸς θεραπεία τῶν ἀναγκῶν τούτων. Ἀνάγκη, ἔλεγε, ἕνα ἀναπτυσσόμεθα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν ἀναγκῶν ἡμῶν. Πᾶν ἄλλο εἶδος ἀγωγῆς κρημνίζει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ βάραθρον τῶν προλήψεων καὶ τῆς πλάνης.— Δ' ἀρχή· τὸ πρῶτον σχολεῖον τοῦ παιδαγωγουμένου ἐστὶν ἡ οἰκογένεια· ἐν τῇ οἰκο-

γενεῖα ὁ ἄνθρωπος προπαρασκευάζεται εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον· ἡ πατρικὴ φιλοστοργία μορφώνει τὴν καρδίαν τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἡγεμόνων· ἡ υἱικὴ στοργὴ συνδέει τοὺς συμπολίτας μετὰ τῆς κοινῆς αὐτῶν μητρὸς, τῆς πατρίδος· ἡ δὲ ἀδελφικὴ ἀγάπη διδάσκει τοὺς παῖδας τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον. Πατρικὴ ἐστία, οἰκογένεια, ἐφώναζεν ὁ Πεσταλόζης, σὺ εἶσαι τὸ σχολεῖον τῆς ἀνθρωπότητος.— Ε' ἀρχή· οἱ ἡθικοὶ οὗτοι θεσμοί, εἰ καὶ παράγονται ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ, πηγὴν ὅμως ἔχουσιν αὐτὸν τὴν δημιουργόν. Ἡ ἀθῶα καρδία διὰ τῆς πίστεως γινώσκει τὸν Θεόν· ἡ πίστις οὐκ ἐστὶ προϊόν ἐπιστήμης, ἀλλ' ἀποτέλεσμα ἐνδομύχου συναισθήσεως καὶ ἐνοράσεως. Διὰ τῆς πείρας ὁ ἄνθρωπος καθίσταται τέκνον τοῦ Θεοῦ· ἡ πίστις ἐστὶν ἡ βᾶσις, ὁ κανὼν καὶ ὁ θεσμὸς πάσης κοινωνίας· ὅθεν αὐτῇ ἀπεστίν, ἐκεῖ παρακμὴ καὶ παραλυσις. Ὡ ἀπιστία, πηγὴ πάσης κακίας, ἐθά ὁ ἀγαθὸς οὗτος παιδαγωγός, σὺ εἶ τὸ ὄνειδος καὶ ἡ αἰτία τῆς καταστροφῆς τῶν λαῶν.

Αὐταί εἰσιν αἱ βᾶσεις τοῦ μεγάλου ἔργου, ὅπερ ἀνέλαθεν ὁ Πεσταλόζης, ἀρχαὶ ἀνεκτίμητοι, ἐξ αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πηγάζουσαι· θέλεις ἕνα προοδεύσῃ ὁ ἄνθρωπος; γνῶρισον τὴν φύσιν αὐτοῦ· καλλιέργησον αὐτὴν κατὰ τοὺς νόμους, καθ' ὅς ἐκανόνισεν αὐτὴν ὁ δημιουργός· θεράπευσον τὰς ἀνάγκας αὐτῆς διὰ τῶν προσφόνων πρὸς τοῦτο μέσων· ἄρξαι τῆς ἀγωγῆς ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐν αὐτῇ τῇ οἰκογενεῖα καὶ ἀναθίβασον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ παιδὸς διὰ τῆς πίστεως πρὸς τὸν Ὑψίστον, τὸν ἀγαθὸν καὶ φιλόστοργον πατέρα. Ἴδου ἡ περιληπτικὴ ἔννοια τῶν θεμελιωδῶν τῆς τοῦ Πεσταλόζης παιδαγωγίας ἀρχῶν.

Ὡ πόσον σεβαστὸς εἶναι ὁ ἀνὴρ! Λάβετε ὑπ' ὄψιν ὅτι τοιοῦτον ἀνέλαθεν ἔργον ὑπὸ τῆς πενίας κατατρυχόμενος· καὶ αὐτοῦ τοῦ πρὸς κατὰστρωσιν τῶν παιδαγωγικῶν αὐτοῦ ἀρχῶν ἀναγκαίου γάρτου ἐστερεῖτο, ἀλλὰ κατόπιν ἀνυπερβλήτων δυσχερειῶν ἐξέδωκε δύο παιδαγωγικὰ συγγράμματα ἅτινα κατέστησαν αὐτὸν γνωστόν. Ἐπὶ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ὁ Πεσταλόζης ὑπῆρξεν ὁ προσάτης τῶν ὄρφανῶν παιδῶν τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Αὐτὸς μόνος ἔτρεφεν, ἐνέδουε καὶ ἐκτένιζε τοὺς παί-

δας· αὐτὸς παρεσκευάζε τὰ φαγητὰ ἐν τῷ μαγειρείῳ· αὐτὸς ἐδίδασκε τοὺς παῖδας· μὴ δύναται αὐτὸς ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς ἀπάσας ταύτας τὰς ἀνάγκας τῶν παιδῶν αὐτῶν; Τίνων δὲ βιβλίων ἐποιεῖτο χρῆσιν; Τὸ δωμάτιον, οἱ τοῖχοι αὐτοῦ, τὰ διάφορα σκευὴ καὶ βιομηχανικὰ ἔργαλαια, τὰ ἐνδύματα, οἱ ἀγροί, οἱ λειμῶνες, οἱ κῆποι, τὰ ζῶα, τὰ φυτὰ, ἰδοὺ τὰ βιβλία τῆς σχολῆς τοῦ Πεσταλόζη. Αὕτη ἐστὶν ἡ βᾶσις τῆς ἀντικειμενικῆς τῶν νηπιαγωγείων διδασκαλίας. Μετὰ πολυετὴ τέλος πάντων διδασκαλίαν καὶ πείραν ὁ Πεσταλόζης ὡς συμπέρασμα τῶν μελετῶν αὐτοῦ ἐξήγαγε τὸ ἐξῆς πόρισμα; Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως θεμέλιον ἔχει τοὺς νόμους αὐτῆς, εἰς πᾶσα ἀγαθὴ ἀγωγή δεόν νὰ ὑπεῖκη. Ἀνθρωπίνην φύσιν λέγων ὁ Πεσταλόζης ἠνθῆει τὸν νοῦν, τὴν καρδίαν καὶ τὴν ἐλευθέραν τοῦ ἀνθρώπου βούλησιν. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης στηριζόμενος κατέστρωσε τὸ πρόγραμμα τῆς παιδαγωγικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας, περὶ τὰ τέλη δὲ τοῦ βίου του συνέταξε καὶ τὴν παιδαγωγικὴν αὐτοῦ διαθήκην. Ἰδοὺ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ἐν συνόψει. «Ὁ φίλοι τῆς ἀνθρωπότητος! εἶμαι ὀγδοηκοντούτης καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου ἐγγίζει. Διὰ τελευταίαν φορὰν ἐπιθυμῶ ἵνα ἐκφράσω πρὸς ὑμᾶς τοὺς πόθους τῆς καρδίας μου. Ἀκούσατέ μου μετὰ προσοχῆς· ἐὰν δὲ καὶ ὑμεῖς δύνασθε ἵνα προσθέσῃτε τι ἀγαθὸν καὶ ὠφελίμον εἰς τὰ ὑπ' ἐμοῦ ρηθησόμενα, πράξατε τοῦτο προθύμως ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος. Θέλω ἐκθέσει πρὸς ὑμᾶς τὸ παιδαγωγικόν μου σύστημα παραβολικῶς. Παρατηρήσατε τὴν δρῦν ταύτην, τῆς ὁποίας τὰ φύλλα τρέμουσιν εἰς τὴν ὕπνοιον τοῦ ἀνέμου. Ἡ δρῦς αὕτη ἐξῆλθεν ἐκ τινος βαλάνου, ὠφειλεῖται ἐν τῇ γῆ· ἀλλ' ἄρα γε πῶς ἡ βάλανος ἐκεῖνη ἀνεπτύχθη καὶ ἐγένετο δρῦς μεγαλοπρεπῆς, οἷαν βλέπομεν αὐτὴν; Κατὰ πρῶτον ἦν τοσοῦτ' ἀσθενής, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ὑψωθῇ οὐδ' ὑπεράνω τοῦ ἐπικαλύπτοντος αὐτὴν φυτοῦ· ἀλλὰ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ὑψώσε τοὺς κλάδους αὐτῆς ἕως οὐρανοῦ. Ἡ πρόοδος αὕτη ὑπῆρξε βαθμιαία· ἕκαστον τῶν μερῶν αὐτῆς ἐξῆλθεν ἐκ τῶν ἡδὴ ὑπαρχόντων· ὁ κορμὸς ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ αὐχένος τῆς ρίζης· ἀπὸ τοῦ κορμοῦ ἐξῆλθον

νοί κλάδοι, καὶ ἐκ τῶν κλάδων αἱ μικραὶ διακλαδώσεις, ἐκ αὐτῶν δὲ τὰ φύλλα καὶ οἱ καρποί.»

»Σημειώσατε ὅτι ἡ ἀνάπτυξις αὕτη ἐγένετο δι' ἐσωτερικῆς ἰσχύος δυνάμεως, ἐνιαίας συνάμα καὶ πολλαπλῆς. Ἡ δύναμις αὕτη ἐνιαία μὲν ἐστὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν, πολλαπλὴ δὲ κατὰ τὰ ἀποτελέσματα, διότι παρήγαγε κλάδους, φύλλα καὶ λοιπά.

»Σημειώσατε προσέτι ὅτι ἡ δύναμις αὕτη παρήγαγε καὶ ἄλλο ἡδύνατο νὰ παραγάγῃ ἄλλο τι ἢ δρῦν, οὐχὶ δὲ καὶ ἄλλα· ὡς πλάτανον ἢ καστανέαν, διότι ὑπόκειται εἰς νόμους σταθεροῦς καὶ ὠρισμένους. Ἐν τούτοις ἡ δύναμις αὕτη ὑφίσταται καὶ ἐπὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐξωτερικῶν περιστάσεων, ἡτοι τῆς γῆς ἐν τῇ φύσει, τοῦ κυκλοῦντος αὐτὴν ἀέρος, τῆς θερμότητος, τοῦ φωτός καὶ τῆς ὑγρασίας· τούτων ἀπάντων, ἅτινα δύνανται ἵνα ἐπιταχύνωσιν ἢ παρεμποδίσωσιν τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς, ἢ καὶ ἀποβιβάσωσιν αὐτὴν κατὰ διαφόρους τρόπους. Ἡδὴ ἐφαρμόσωμεν ταῦτα ἐπὶ τοῦ παιδός· ὁ παῖς γεννώμενος ἐστὶν ἀσθενής καὶ τοῦ ζώου ἀσθενέστερος· τὸ πτηγὸν ἐξελθὸν τοῦ ὠοῦ τρέχει περίε τῆς μητρὸς αὐτοῦ· ἡ μικρὰ κάμηλος πηδᾷ παρὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς· ὁ δὲ παῖς μόλις δύναται ἵνα κινήσῃ τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἐν τούτοις ὑπάρχει ἐν αὐτῷ ὁ ἀνθρώπος, ὡς ἐν τῇ βαλάνῳ ἡ δρῦς. Ἀνθρώπινον ἐννοῶ οὐχὶ τὴν ζωὴν σάρκα, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐκεῖνο τὸ θεῖον ὄν, ὅπερ μὲ ἐμψυχοῖ· ἐννοῶ τὴν καρδίαν μου, τὸν νοῦν μου, τὴν ἐλευθέραν βούλησίν μου, καὶ τὰς ἐνστικτοὺς κλίσεις καὶ διαθέσεις μου. Ἄπαντα τὸν βίον μου διήλθον ἐρευνῶν πῶς ὁ ἀνθρώπος ἠδύνατο ἵνα προσδεύσῃ, ὡς ἐκπληρῶσιν τὸν ἐπὶ γῆς προορισμὸν αὐτοῦ. Ἰδοὺ τὸ τελικὸν συμπέρασμα τῶν πολυετῶν παρατηρήσεών μου.»

Τοῦτο ἐστὶ τὸ ἔργον τοῦ εὐεργέτου τούτου τῆς ἀνθρωπότητος. Δυστυχῶς περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου αὐτοῦ ἐξετοξεύθησαν κατὰ τοῦ συστήματος αὐτοῦ λίβελλοὶ τινες παρ' ἀνδρῶν χαμπερῶν καὶ φθονερῶν· ὁ ἀγαθὸς Πεσταλόζης στεναζῶν ἔλεγε· «ἂ! πόσον εἶμαι δυστυχῆς· τὸ νὰ ἀποθάνω οὐδὲν ἐστὶ κοινὸς τῆς φύσεως νόμος· ἀλλὰ νὰ βλέπω καταβαῖνον μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν τάφον καὶ τὸ ἔργον, δι' ὃ ἐμόχθησα καθ' ἅπαντα τὸν βίον μου, τοῦτο εἶναι πικρὸν· ἄχ! τέκνα μου, ἄχ! ὄρφανά· ὦ φιλ-

τάτη μοι παιδική ηλικία! Καί πάλιν θέλουσι σέ τυραννεῖ διὰ τοῦ σκληροῦ ἐκείνου καὶ πολεμίου πρὸς τὴν φύσιν σου παιδαγωγικοῦ συστήματος; ὄχι, ὄχι· ὁ Ὑψίστος, ὅστις φροντίζει περὶ τῶν κρίνων τοῦ ἀγροῦ δὲν θέλει λησμονήσει ὑμᾶς· ἐκεῖνος θέλει παρηγορήσει καὶ ὑμᾶς καὶ ἐμέ. Ἀγαθὴ Πεσταλόζη! σὺ ὡς ἄνθρωπος ἀπέθανες, ἀλλὰ τὸ ἔργον σου ζῆ· διότι ἐξήληθεν ἐξ αὐτῶν τῶν μυχῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ θέλει ζῆ διηνεκῶς τελειοποιούμενον. Σὺ μᾶλλον ἡμῶν ἐγνωρίσας ὅτι πᾶν ὅ,τι σύμφωνον πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δημιουργηθεῖσαν φύσιν οὐδ' αὐταὶ αἱ καταθρόνοι δυνάμεις δύνανται νὰ κατισχύσωσιν αὐτοῦ. Ἀπέθανεν ὁ παιδαγωγὸς ἡμῶν τῇ 14 φεβρουαρίου 1827 καὶ ἐτάφη παρὰ τῇ φιλότατῃ αὐτοῦ σχολῇ, ὅπως καὶ ἐκ τοῦ τάφου αὐτοῦ σπινθήρες παιδαγωγικῆς χάριτος καὶ ἀφελείας ἀναπηδῶντες φωτίζωσι τὰ εἰς αὐτὴν φοιτῶντα τρυφερὰ νήπια.

Πῶς ἀρὰ γε ὀφειλομένον ἵνα κρίνωμεν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου; Ὁ Πεσταλόζης διέχυσε εἰς τὸν κόσμον νέας καὶ λίαν γονίμους ιδέας. Ἀπολακτίσας τὴν ὅλως μηχανικὴν καὶ ἐπιπόλαιον ἀγωγὴν τοῦ 18ου αἰῶνος ἔφερεν εἰς μέσον παιδαγωγίαν συνάδουσαν ταῖς ἀνάγκαις καὶ τοῖς νόμοις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ἐβολιδοσκόπησε τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν· ἀνεκάλυψε τὰς ἀνάγκας αὐτῆς· ἀνεύρε τὸ μυστήριον τῆς φυσικῆς ἀναπτύξεως· συνέστησε σχολὴν καὶ μέθοδον ἰδίαν διδασκαλίας· μακροχρόνιον ἐποιήσατο παρατήρησιν πρὸς ὄρισμὸν καὶ ἐξακρίθωσιν τῶν παιδαγωγικῶν αὐτοῦ ἀρχῶν. Ὁ Πεσταλόζης εἶναι ὁ σκαπανεὺς, ὅστις ἐπὶ γῆς ἀγνώστου βαδίζων, νέαν ἤναξεν ὁδὸν παραγκωνίσας τὴν τετριμμένην. Ὁ Πεσταλόζης εἶναι ὁ κορμὸς τοῦ παιδαγωγικοῦ δένδρου τῶν νεωτέρων χρόνων· ὑποβαλὼν τὴν ἀγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως αὐτοῦ κατέστησε τὸ ἔργον αὐτοῦ αἰώνιον, διότι ἐπὶ αἰωνίας ἀληθείας στηρίζεται· ὁ χρόνος δὲ καὶ ἡ πείρα θέλουσι θεραπεύσει τὰς ἐν τῷ συστήματι τούτῳ ἑλλείψεις· Ὁ Πεσταλόζης κατὰ τὸν γερμανὸν Φίχθιον εἶναι ὁ ὑπὸ τῆς θείας προνοίας ἀποσταλεὶς ἄνθρωπος ἵνα διενεργήσῃ τὴν παιδαγωγικὴν ἀναγέννησιν. Ὁ Πεσταλόζης ὑπῆρξεν ὁ στυλοβάτης, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἐν γένει παι-

δαγωγίας τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἰδίᾳ δὲ τῆς γερμανικῆς παιδαγωγίας. Ἡ Πρωσσία ἠττηθεῖσα ὑπὸ Ναπολέοντος τοῦ Α' ἐφαίμετο οὕτω καταβεβλημένη, ὥστε ἡδύνατό τις ἵνα ὑπολάβῃ ὅτι οὐδέποτε ἠθέλεν ἀνακύψει ἐκ τοῦ βάρους ὧν ὑπέστη ἠττῶν· ἐν τούτοις τὴν ἐπιούσαν σχεδὸν τῆς ἐν ταῖς μάχαις τῆς Ἰένης καὶ Αὐεραστάδης ἠττης αὐτῆς, τὸ ζήτημα τῆς διὰ τῆς παιδαγωγίας σωτηρίας αὐτῆς ἐτέθη· ὁ διάσημος τῆς Γερμανίας φιλόσοφος Φίχθιος διὰ μακρᾶς σειρᾶς λόγων, οὗς ἐξεφώνησεν ἐν Βερολίνῳ κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1807 μέχρι 1808 ἠγωνίσθη νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν παιδαγωγικῶν θεσμῶν τοῦ Πεσταλόζης ἡδύνατο ἵνα καταστῇ τὸ κυριώτατον μέσον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Γερμανίας. Κατεστράφημεν, ἐφώνασεν ὁ Φίχθιος, ἀλλὰ ζῶμεν. Πᾶσαν ἐλευθερίαν ἀπωλέσαμεν· μίαν μόνην ὑπολείπεται ἡμῖν· νὰ παιδαγωγήσωμεν προσηκόντως τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Μόνον τοῦτο τὸ κατόρθωμα δύναται νὰ σώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν καταθλιβόντων ἡμᾶς δεινῶν. Ἡ δυστυχία καθίστησι τοὺς ἀνθρώπους μᾶλλον περιεσκεμμένους καὶ σοβαρωτέρους· ὠφελῆθῶμεν ἀπ' αὐτῆς. Ἴσως οἱ ξένοι ἀκούοντές μου εὖτω νὰ λαλῶ, θέλουσι μὲ καταγελάσαι· διότι τῆς αὐτῆς δυνάμει ἀναγεννήσεως ἀποδίδω εἰς τὴν παιδαγωγίαν· ὁ χρόνος θέλει δείξει τοῦτο. Συμπολιταί μου ἀπωλέσαμεν τὸ ἐνεστώδες, κρατοῦμεν τὸ μέλλον· ἢ εἰς αὐτὸ πίστις ἐστὶ τὸ μόνον στοιχεῖον ἐν ᾧ δυνάμεθα νὰ ἀναπνεύσωμεν ἐλευθέρως.

Ἠκούσατε τοὺς σοφοὺς τούτους τοῦ Φίχθίου λόγους; Ἄρα γε μετὰ πόσου σεβασμοῦ πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ κλινώμεν τὸ γόνυ ἐνώπιον τοιούτων ὑποθηκῶν, ὀλοσχερῶς καὶ εἰς ἡμᾶς ἐφαρμοζομένων; Τὸ μέλλον τοῦτο, ὅπερ ὁ σοφὸς Φίχθιος ἐδείκνυε τοῖς συμπολίταις αὐτοῦ κατὰ τὸ 1807, τοῦτο παρήγαγε τοὺς μεγάλους ἐκείνους καὶ βορβώδεις παλμούς τῶν γαλλικῶν καρδιῶν κατὰ τὸ 1871.

Τοῦ Φίχθίου τὴν πατριωτικὴν φωνὴν διεδέξαντο ἄλλαι πολλοὶ πολιτικοὶ ἄνδρες καὶ παιδαγωγοὶ ἐπεδόθησαν ἐν Γερμανίᾳ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς νέας τοῦ Πεσταλόζης μεθόδου. Ἀμέσως συνέστησαν διδασκαλεῖα· ἡ δημοτικὴ παιδεία κατέστη ὑποχρεωτικὴ καὶ τὸ παιδαγωγικὸν λειτουργημᾶ εἰς νέον εἰσήλθεν ἐν Γερμανίᾳ στάδιον προόδου καὶ μεταρρυθμί-

σεως. Εἰς δὲ τῶν μαθητῶν τοῦ Πισταλόζη ὁ Froebel στηριζόμενος ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ συνέστησε τοὺς λεγομένους κήπους τῶν παιδῶν Kinder gardes, ἐν οἷς παῖδες τριετείς ἢ τετραετείς ἐν μέσῳ τῶν ἀρρητῶν καλλονῶν τῆς φύσεως γυμνάζοντες τὸ σῶμα ἀναπτύσσονται τὸν νοῦν καὶ μορφοῦνται τὴν καρδίαν συμφώνως πρὸς τὴν σωματικὴν, διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν κατάστασιν τῆς τρυφερᾶς αὐτῶν ἡλικίας.

Μετὰ λύπης διὰ τὸ στενὸν τοῦ χρόνου παραλείπω τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σπουδαίου ἔργου, ὅπερ ὀφείλεται εἰς τὸν πιστὸν ὀπαδὸν τοῦ Πισταλόζη Froebel, καὶ τὴν περιγραφὴν τῶν παιδικῶν τούτων κήπων ὅπου τὰ νήπια συνοικεῖονται μετὰ τῆς φύσεως, ἐντρυφῶντα ἐν ταῖς καλλοναῖς τῶν φυτῶν, τῶν ζώων καὶ τῶν λοιπῶν φαινομένων· περιορίζομαι ἵνα μνημονεύσω μόνον ὀλίγων αὐτοῦ λέξεων, πλὴν πολυτιμοτάτων. «Γυναῖκες, ὑμεῖς εἰσθε οἱ κηπουροὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας· περιποιηθῆτε τὸ λογικὸν τοῦτο φυτὸν διὰ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός τῆς μητρικῆς ὑμῶν φιλοστοργίας· θέλει ἀνοίξει τοῦτο ὡς τὸ ἄνθος τῆς φύσεως· ἀλλὰ προσέξατε μὴ τὸ θλίψῃτε, μὴ τὸ μαράνητε, διατηρήσατέ το ἀκμάζον καὶ θάλλον κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ τὴν θέλησιν τοῦ ὑψίστου Θεοῦ.»

Τὰ ἔργα ταῦτα ἀρκοῦσιν ἵνα δείξωσιν ὅτι ἡ ἀληθὴς βάσις τῆς ἀνθρωπίνης προόδου ἐστὶν ἡ ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας καλλιέργεια τῶν σωματικῶν, νοητικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, καθ' οὓς ὑπόκεινται αὐταὶ νόμους καὶ καθ' ἣν βαδίζουσι φυσικὴν πορείαν ἐν τῇ βαθμιαίᾳ αὐτῶν ἀναπτύξει.

Ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης καὶ τὸ ἀρτισύστατον τῆς «Παλλάδος» Παρθενωγωγείου ἀγωνίζεται ἵνα θεμελιώσῃ καὶ ἐμπέδωσῃ τὸ ἐκπαιδευτικὸν αὐτοῦ σύστημα. Τὸ Νηπιαγωγεῖον καὶ τὸ δημοτικὸν αὐτοῦ τμήμα, ἅτινα εἰσὶν ὁ ἀπ' οὗ ὅρος τῆς μορφώσεως τοῦ παιδός, ἐπὶ τῶν βάσεων τούτων ἐθεμελιώθησαν ὅσοι εὐηρεστήθησαν ἵνα διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν τιμῶσιν τὰς ἐξετάσεις τοῦ καθιδρύματος τούτου παρετήρησαν βεβαίως ὅτι ἡ «Παλλάς» τοῦτον τὸν σκοπὸν ἐπιδιώκει καὶ ἐπὶ τοιούτων βάσεων ἐργάζεται ἵνα οἰκοδομήσῃ τὴν τελειο-

ποίησιν τῶν εἰς αὐτὴν φοιτῶντων κορασίων. Δὲν θηρεύει μόνην τὴν πλήρωσιν τοῦ νοός ὑπὸ διαφόρων γνώσεων ὀθνεῖων καὶ ἀγόνων. Ἀποβλέπουσα εἰς τὸν ὅλον ἄνθρωπον ἐπιζητεῖ τὴν ἐν γένει μόρφωσιν τῶν νεανίδων καθ' ἀπάσας αὐτῶν τὰς δυνάμεις. Πᾶν ὅτι θέλει διδάσκεισθαι ἐν αὐτῇ λαμβάνεται ἢ φροντίς ἵνα διδάσκηται κατὰ τρόπον, δυνάμενον ἵνα καταστήσῃ τὸ μάθημα χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον εἰς τε τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν. Μὴ ὑποληφθῆ, ὅτι μόνη ἢ ἐκλεκτὴ τοῦ προγράμματος ὕλη ἀρκεῖ ἵνα ἱκανοποιήσῃ τὰς περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ τῆς σχολῆς προσδοκίας· προσπατεῖται ὁ τρόπος τῆς μεταδόσεως τῆς ὕλης ἐκείνης, διότι ἡ αὐτὴ ὕλη διαφοροτρόπως ταξιθετουμένη διάφορον παράγει οἰκοδόμημα· ἡ σχολὴ κύριον αὐτῆς μέλημα ἔχουσα τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν τῆς μέσης ἰδίᾳ τάξεως τοῦ ἔθνους, φιλοτιμῶς πάνυ ἐργάζεται ἵνα διδασκαλεῖον καταστή τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις διδασκάλων. Μόλις ἀριθμῆ ἑνὸς ἔτους ὑπαρξίν καὶ ταύτην διεληθούσαν διὰ πολλῶν πειρασμῶν καὶ περιπετειῶν, διότι τοιαῦτα τὰ ἀνθρώπινα· πᾶν ἔργον ἐν ἀρχῇ πολλὰς προβάλλει τὰς δυσχερείας καὶ τὰ κωλύματα· «ἡ ἀρχὴ ἐστὶ τὸ ἥμισυ τοῦ παντός». Εἰσερχομένη μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸ δευτερον ἔτος τοῦ βίου αὐτῆς, ἐλπίζει ἵνα σταθερώτερον στηριζομένη ἐπὶ τῶν παιδαγωγικῶν αὐτῆς βάσεων ἀναπτύξῃ τὸ Νηπιαγωγεῖον αὐτῆς καὶ τὸ δημοτικὸν τμήμα τελειότερον καὶ οὕτω προπαρασκευάσῃ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἀποφοίτησιν νεανίδων χριστιανικῶς τε καὶ ἑλληνοπρεπῶς μεμορφωμένων, πληροῦσα ἐν μέγα κενόν, ὅπερ ἀπὸ πολλοῦ ἢ πόλις ἡμῶν συνησθάνετο μετὰ λύπης. Ὅτι ἐν τῇ γυναικείᾳ ἡμῶν παιδεύσει τὸ κενὸν τοῦτο πράγματι ὑπάρχει, ἕκαστος δύναται ἵνα ἐννοήσῃ, ὅταν λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὀπόσαι νεάνιδες τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν ἐφοίτων καὶ φοιτῶσιν εἰς τὰ ξένα Παρθενωγωγεῖα· ὅποια δὲ παιδεύσεις καὶ ἀγωγὴ ἐμπρέπουσα τῷ τε ἔθνει ἡμῶν καὶ ταῖς πραγματικαῖς ἡμῶν ἀνάγκαις ἐδίδοτο καὶ δίδεται τοῖς τέκνοις ἡμῶν ἐν αὐτοῖς, τοῦτο ἕκαστος δύναται ἵνα ἐννοήσῃ, ὅταν ἐξετάσῃ τὰ ἐκ τῶν σχολείων ἐκείνων ἀποχωροῦντα κοράσια μετὰ πολυετῆ ἐν αὐτοῖς διαμονήν.

Κατόπιν τούτων οὐδὲν ἕτερον ὑπολείπεται ἢ μόνον ἡ γενική ὑποστήριξις τοῦ ἀρτιπαγοῦς τούτου καθιδρύματος, ὅπως τάχιον καὶ ἀπονώτερον τύχη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Σεβαστοὶ ὁμογενεῖς, κυκλώσατε τὴν «Παλλάδα» διὰ τῆς συμπαιδείας ὑμῶν καὶ τῆς ἀγάπης. Περιπτύξασθε αὐτὴν διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης ὑμῶν καὶ τῆς ἐλπίδος, ἀποστέλλοντες τὰ τέκνα ὑμῶν εἰς αὐτήν. Ὑποστηρίξατε διὰ τῶν φιλογενῶν βοηθημάτων ὑμῶν καὶ συνδρομῶν. Τὸ γένος ἡμῶν κέκτηται ἐν μέγα κειμήλιον, τὴν Μεγάλην Πατριαρχικὴν τοῦ Γένους Σχολήν. Φιλοτιμηθῶμεν ἵνα καταστήσωμεν βαθμηδὸν τὸ Παρθεναγωγεῖον τῆς «Παλλάδος» Μέγα τοῦ Γένους Παρθεναγωγεῖον. Ὅμοιοῦντες καὶ ζηλοῦντες τὸ ἀγαθὸν εὐλικρινῶς καὶ ἄνευ ἰδιοτελείας ἅς ἐλπίζωμεν ἐπὶ τὸν Κύριον καὶ αὐτὸς ποιήσει.

Ἦπό τὰς ἐμπνεύσεις τῶν εὐαρέστων ἐντυπώσεων τῆς «Παλλάδος» καὶ τὰς γλυκείας περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῆς ἐλπίδας περαίνων τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις μου, προάγομαι ἵνα ἐν ὀνόματι τῆς Σχολῆς ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν Α. Θεοφιλίαν τὸν ἅγιον Ἀμφιπόλεως κ. Ἰάκωβον, ἱεραρχικῶς προϊστάμενον τῆς παρουσίας τελετῆς, πρὸς τὸν εὐγενέστατον κ. Γεώργιον Ζαρίφην, ὅστις μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ φιλογενείας καὶ φιλομουσίας εὐηρεστήθη ἵνα τιμῆσθαι διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τὰς ἐξετάσεις τῆς «Παλλάδος», ἀντιπροσωπεύων τὸν ἐπαξίως προϊστάμενον αὐτῆς καὶ γενναίως καὶ ἀκαμάτως ὑπὲρ αὐτῆς μοχθήσαντα εὐγενέστατον κ. Νικόλαον Ζαρίφην πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας τὰ τέκνα αὐτῶν γονεῖς, τοὺς ἰδρυτὰς καὶ συνδρομητὰς, τὴν εὐγενῆ δημοσιογραφίαν καὶ τοὺς λοιποὺς αὐτῆς προστάτας. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς «Παλλάδος» μετὰ τῶν εὐγενεστάτων κυριῶν Κοσμητριῶν ἀπονέμει ὁμοίως τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ δι' ἐμοῦ τῇ ἀξιότιμῳ διευθυντρίᾳ κυρίᾳ Ζαφείρῳ Σπετσιώτου, τοῖς κυρίοις καθηγηταῖς καὶ διδασκάλοις, καὶ ταῖς κυρίαῖς διδασκαλίσσαις ἐπὶ τῇ ἱκανότητι καὶ τῷ ζήλῳ, ὃν ἐπεδείξαντο περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνατεθειμένων ἐκάστῳ λειτουργημάτων συγγαίρει δὲ συνάμα δι' ἐμοῦ ταῖς μαθητρίαις ἐπὶ τῇ ἐπιμελείᾳ αὐτῶν καὶ τῇ χρηστῇ ἀγωγῇ, δι' ὧν διεκρίθησαν

κατὰ τὸ πρῶτον τοῦτο ἔτος τῆς ἐν τῇ σχολῇ μαθητείας αὐτῶν.

Θάρρει «Παλλάς», Θάρρει! Οἱ φιλοῦντές σε καὶ ζῆλον κέκτηνται πολὺν καὶ δύναμιν πρὸς ἀρωγὴν καὶ ἐπικουρίαν σου. Σὺ βαῖνε ἀπαρεγκλίτως τὴν εὐθειαν, τὴν ἄγουσαν εἰς τὸν προορισμὸν σου· ὁ δὲ πατὴρ τῶν φώτων εὐλογήσει καὶ δοξάσει σε, διότι δόξα καὶ τιμὴ παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

τοῦ Πρακτικοῦ τῆς Β'.γενικῆς συνεδριάσεως τῶν ἰδρυτῶν,

Συγκροτηθείσης τῇ 2 Αὐγούστου 1875.

Προεδρεύοντος τοῦ ἀντιπροέδρου κ. Α. Πασπάτη, ἀποδημοῦντος τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ προέδρου κ. Ν. Ζαρίφη καὶ παρόντων 80 ἰδρυτῶν ὡς καὶ τοῦ ἐπιτίμου προέδρου κ. Γ. Ζαρίφη μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιψήφισιν τῶν πρακτικῶν τῆς Α' συνεδριάσεως ἀναγινώσκειται ὑπὸ τοῦ προεδρεύοντος συνοπτικὴ ἐκθεσις τῶν ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου πεπραγμένων, ἐξ ἧς ἀπήτησεν ὁ κ. Ξ. Ζωγράφος ὡς μέλος τοῦ ὑπὲρ τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως συλλόγου τὴν ἐν τῇ ἀφηγήσει τῶν μετὰ τοῦ συλλόγου τούτου καὶ τῆς «Παλλάδος» γενομένων πρὸς ἔνωσιν διαπραγματεύσεων ἐξάλειψιν τοῦ περὶ τροποποιήσεως τῆς προσωνομίας τῆς Ἑταιρίας δρου, ἰσχυρισθεὶς ὅτι οὐδέποτε προὔταθῃ τοιοῦτόν τι· ἀλλὰ τοῦ κ. Γ. Ἀθηνογένους ὑποστηρίζοντος τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἐν τῇ ἐκθέσει ἀναφερομένων, ὁ κ. Γ. Ζαρίφης ἐπεμβὰς διέκοψε τὴν περαιτέρω ἐπὶ τούτῳ συζήτησιν εἰπὼν ὅτι ἀσμένως ἤκουε τὸν κ. Ζωγράφον διακηρύττοντα ἤδη ἐπισήμως ὅτι οἱ περὶ τὸν εἰρημένον σύλλογον οὐδόλως ἀπαιτοῦσι τὴν ἀλλαγὴν ἢ τροποποίησιν τῆς προσωνομίας τῆς Ἑταιρίας, ἐξ οὗ πιστεύει ὅτι εὐχερεστάτῃ καθίσταται τοῦ λοιποῦ ἢ πρὸς ἔνωσιν συνεννόησις.

Εἶτα ἀναγινώσκειται ὑπὸ τοῦ κ. Ἀριστοκλέους ὁ ἀναθεωρηθεὶς κανονισμὸς τῆς Ἑταιρίας, περιέχων ἄρθρα 51, ὅστις συζητηθεὶς ἐπικυροῦται.

Μετὰ ταῦτα τῇ προτάσει τοῦ κ. Π. Καλλιούρη ἐκφράζει ἡ συνέλευσις τὰς ἑαυτῆς εὐχαριστίας τῷ διοικητικῷ συμβούλιῳ διὰ τὸν ζῆλον μεθ' οὗ ἄχρι τοῦδε εἰργάσθη ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς Ἑταιρίας καὶ ἀνατίθησι καὶ αὐθις αὐτῷ ὁμοφώνως τὴν τῆς Ἑταιρίας διοίκησιν, μεθ' ἧ διαλύεται ἡ συνεδρίασις.

Ὁ Προεδρεύων

Α. ΠΑΣΠΑΤΗΣ.

Ὁ Εἰδικὸς Γραμματεὺς

Ν. ΚΑΡΙΟΣ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου κ. Α. Πασπάτη

Κατὰ τὴν Β' γενικὴν συνεδρίαν τῶν ἰδρυτῶν.

Κύριοι,

Κατὰ τὸ τριακοστὸν ἑννατὸν ἄρθρον τοῦ ἡμετέρου κανονισμοῦ, ἡ πρώτη αὕτη ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς Ἑταιρίας ἡμῶν γενικὴ συνέλευσις ὄφειλε νὰ συγκροτηθῇ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ παρελθόντος μαρτίου, Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας· ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μόλις ὀλίγων μηνῶν ἠρέθμει ἐνεργητικὴν ὑπαρξιν ἡ Ἑταιρία, καὶ αἱ πρῶται εἰς πᾶν νέον ἔργον δυσχέρειαι δὲν εἶχον ἔτι ὑπερνηκηθῆ, τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἐνέκρινε παμφηφεί τὴν μέχρι τοῦδε ἀναβολὴν καὶ τούτου ἕνεκα ἤδη μόλις συνεκαλέσαμεν ὑμᾶς, ὅπως σᾶς ἐκθέσωμεν ἐν συνόψει οὐχὶ τὸ τί ἐπράξαμεν, διότι τὰ ἔργα ἡμῶν κενταὶ ἐνώπιον τῆς ἐπιεικοῦς ὑμῶν κρίσεως, ἀλλὰ πῶς ἐπράξαμεν, καὶ τί ἡ πείρα μᾶς ἐδίδαξεν· δι: εἶναι ἀνάγκη νὰ πραχθῆ, ὅπως διὰ πρακτικωτέρας καὶ ταχυτέρας ὁδοῦ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρη καὶ ἐντελῆ ἐπίτευξιν τοῦ μεγάλου καὶ ὑψηλοῦ σκοποῦ, ὃν ἡ ἡμετέρα Ἑταιρία προτίθεται.

Ἡ Ἑταιρία ἡμῶν, Κύριοι, ἔτυχεν, ἅμα τῇ ἰδρύσει αὐτῆς, πανδημίου καὶ γενικῆς ἐπιδοκιμασίας καὶ ὑποστηρίξεως διὰ τε τὸν πρακτικὸν καὶ ἐθνωφελῆ αὐτῆς σκοπὸν καὶ διότι σπουδαίαν ἔμελλε νὰ θεραπεύσῃ κοινωνικὴν ἀνάγκην. Τὸ διοικητικὸν αὐτῆς συμβούλιον, ἐπιθυμοῦν νὰ δικαιώσῃ τὰς ἀγαθὰς περὶ αὐτῆς προσδοκίας, εἰργάσθη ἀνευδότης, ἀρξάμεγον ἀπὸ

της γυναικείας παιδείσεως, ητις είναι η βάση της αληθοῦς μορφώσεως παντός ἔθνους. Οὕτω δὲ προέβη εἰς τὴν κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον Ἔρυσιν καὶ ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ κατάρτισιν ἐν Κωνσταντινουπόλει Κεντρικοῦ Ἀνωτέρου Παρθεναγωγείου μετὰ προτύπου Νηπιαγωγείου, ὧν οἱ καρποὶ δὲν διέψευσαν, φρονουῦμεν, τὴν κοινὴν προσδοκίαν.

Πολλὰ καὶ μεγάλα ὑπῆρξαν αἱ δυσχέρειαι καθ' ὧν ἠναγκάσθημεν νὰ παλαίσωμεν, ἀγωνισθέντες δὲ καὶ ἀγωνιζόμενοι ὅπως ὑπερνικήσωμεν αὐτάς, πεποίθημεν ὅτι, τῇ προθύμῳ ὑποστηρίξει τῶν ὁμογενῶν, ταχέως θέλομεν φθάσει εἰς τὸ ποθοῦμενον ἀποτέλεσμα.

Τὸ παρὰ τῆς πρώτης γενικῆς συνελεύσεως τῶν ἰδρυτῶν τῆς Ἑταιρίας ἐκλεγθὲν διοικητικὸν συμβούλιον ἀπετελεῖτο, ὡς γνωστὸν, ἐκ τῶν κκ. Δημ. Ταμβάκου προέδρου, Π. Καλλιπούρη καὶ Α. Πασπάτη ἀντιπροέδρων, Ζ. Στεφάνοβικ, Γ. Ζαφειροπούλου, Γρ. Κούππα, Κ. Ἀξελου, Ι. Βαλσάμου, Β. Σπηλιωτοπούλου, Ν. Φωτιάδου, Γ. Κωνσταντινίδου, καὶ Γ. Καλλιπολίτου, μελῶν τοῦ συμβουλίου, καὶ τῶν κκ. Χρ. Παλλάκη, ταμίου, Α. Δημητριάδου, γενικοῦ γραμματέως καὶ Α. Βατιμπέλα, εἰδικοῦ. Ἄλλ' ἄλλων μὲν παραιτηθέντων ἅμα τῇ ἐκλογῇ των, ἄλλων δὲ μὴ εὐκαιρούντων ἀναμφιβόλως ἵνα προσέρχονται εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ συμβουλίου, καίτοι τακτικῶς προσκαλούμενοι, οὕτε κατὰ συνέπειαν νὰ συνεργάζωνται μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν, θεωρήσαμεν κατὰ φυσικὸν λόγον τὴν ἀποχὴν των ταύτην ὡς παραίτησιν καὶ μὴ δυνάμενοι ν' ἀναδεχθῶμεν μόνον, οὐδὲ νὰ ἐπαρκέσωμεν εἰς πάσας τὰς ἐργασίας, προέβημεν κατὰ τὸ ὀρθοῦστος ὁδοὺν ἄρβρον τοῦ κανονισμοῦ εἰς ἀντικατάστασιν αὐτῶν, ἕως οὗ ἐπὶ τέλους καθηρτίσθη ὀριστικῶς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἐκ τῶν κκ. Ν. Ζαρίφη προέδρου, Π. Καλλιπούρη, Α. Πασπάτη, Κ. Ἀξελου, Ι. Βαλσάμου, Β. Σπηλιωτοπούλου, Ν. Φωτιάδου, Γ. Κωνσταντινίδου, Ὁδ. Νεγροπόντη, Γ. Ἀθηνογένους, Ι. Ἀριστοκλέους, Ι. Γεωργαντοπούλου, Θ. Κοσσοῦδη, ταμίου καὶ Α. Δημητριάδου γενικοῦ γραμματέως.

Ἄσπείλομεν ἐν τούτοις, Κύριοι, νὰ σᾶς ἀναγγεῖλωμεν μετὰ

μεγίστης ἡμῶν θλίψεως ὅτι ὁ μὲν κ. Καλλιπούρης ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου, οἱ δὲ κκ. Σπηλιωτόπουλος καὶ Φωτιάδης ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἀπριλίου δὲν παρακάθηται ἐν τῷ συμβουλίῳ ἡμῶν καίτοι λίαν ἐνεργῶν λαβόντες μέρος εἰς τὴν Ἔρυσιν καὶ προαγωγὴν τῆς Ἑταιρίας· ἡ αἰτία αὐτῆ τοῦ λυπηροῦ τούτου γεγονότος προκληθεῖσα ἐκ τῆς ὑπερβολῆς ἐκείνης τοῦ ζήλου, ἧς τὰς συνεθείας δικαίως φοβούμενος ὁ Tallougrand ἐσύστησε τὸ *as trop de zèle* κατέστησεν ἀδύνατον εἰς τὸ ἐξῆς τὴν μετ' αὐτῶν συνεργασίαν τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν κ. Καλλιπούρη, εἰς ὃν ὀφείλεται ἡ πρωτοβουλία τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἑταιρίας, ἕνεκα τῶν πολλῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτὴν ὑπηρεσιῶν, τὸ συμβούλιον ἐνέκρινεν ὅπως ἀνακηρύξη αὐτὸν ἐπίτιμον ἑταῖρον.

Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ἑταιρίας ὑπῆρξε, Κύριοι, ἀρκούντως εὐχάριστος.

Κατὰ τὸ πρῶτον τοῦτο ἔτος			
Ἐδαπανήθησαν			
δι' ἐνδίκιον παρθεναγωγείου λ. ὀθ.	550		
» ὑλικὸν αὐτοῦ	» 654.85		
» τρόφιμα καὶ λοιπὰ ἔξοδα	» 845.13 1)2		
» μισθοδοσίαν προσωπικοῦ	» 1127.30		
» διάφορα ἔξοδα διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἑταιρίας	» 295.88 1)2	3473.17	
Εἰσπράχθησαν ἀπὸ 1 ἀπριλίου 1874			
μέχρι 30 ἰουνίου 1875			
ἀπὸ δωρεᾶς ὁμογενῶν	λ. ὀθ.	1284.86	
» ἰδ. αὐτᾶς	»	325	
» διδάκτρα	»	1585.80	3195.66
ἔλλειμμα			277.51.

Τὸ ἔλλειμμα τοῦτο λίαν προθύμως προκατέβαλεν ὁ σεβαστὸς ἡμῶν πρόεδρος κ. Ν. Ζαρίφης.

Ἰδοὺ, Κύριοι, καὶ αἱ ἄνω μνημονούμεναι δωρεαὶ τῶν φιλομούσων ὁμογενῶν

Ν. Ζαρίφης	λ. ὀθ.	300
Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις	»	124.82 1)2
Ζ. Στεφάνου	»	100
Ὁδ. Νεγροπόντης	»	100
Société Commerciale Ottomane	»	75
Σ. Ζαφειρόπουλος ἐν Μασσαλίᾳ	»	60
Γερ. Κούππας ἐν Βερδιάσχα φρ. 1250	»	55
Ἄντ. Βλαστός	»	50
Γενικὴ Ὁθωμανικὴ Ἐταιρία	»	50
Ἀνδρέας Συγγρός	»	50
Ι. Ἀντωνιάδης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φρ. 1000	»	43.75
Δ. Οἰκονόμος ἐν Τεργέστη φρ. 1000	»	43.66 1)2
Γ. Κορωνιός	»	40
Ἐλένη Ὑψηλάντου ἐν Βιέννῃ φρ. 800	»	35.10
Γ. Δ. Ζαφειρόπουλος	»	25
Ἀναστάσιος Χα. Κώστα φρ. 500	»	21.81
Γ. Ἀθηνογένης	»	20
Θ. Μαυρογορδάτος ἐν Ὁδησσῷ ρ. 100	»	15.12 1)2
Νικόλαος Παρασκευᾶς ἐν Ὁδησσῷ	»	15
Γ. Συμβουλίδης ἐν Πετρούπολει	»	13
Ὁ πῦρην Ἀλεξανδρείας Καλλίνικος	»	10
Ἀμβρόσιος Ῥάλλης ἐν Τεργέστη	»	10
Ἰωάννης Φ. Πασπάτης ἐν Ὁδησσῷ	»	10
Τιμόθεος ἐπίσκοπος Εὐδοξιάδος ἐν Κραϊώβῃ	»	9.78 1)2
Δ. Ῥάλλης ἐν Ὁδησσῷ ρούβλια 25	»	3.80
Εὐστάθιος Σίμος	»	2
Μάρκος Ῥενιέρης ἐν Ἀθήναις	»	2

» 1284.86.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἐλάβομεν καὶ γενναίαν ἐκ 5,000 φρ. προσφορὰν τοῦ μεγαθύμου εὐεργέτου τοῦ ἔθνους κ. Γεωργίου Ζαρίφης, δι' ἀγορὰν ὀργάνων καὶ συλλογῶν χρηστέων εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Ἡ πείρα τοῦ παρελθόντος, καὶ ἡ ἀνάγκη πρακτικώτερας καὶ σκοπιμωτέρας λειτουργίας ἔπεισαν πρὸ πολλοῦ τὸ συμβούλιον, ὅτι ἀνάγκη ἀναπόφευκτος ὑπῆρχε τῆς τροποποιήσεως τοῦ κανονισμοῦ. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀνέθηκεν εἰς εἰδικὴν ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ ἐπιτροπὴν τὸν καταρτισμὸν σχεδίου κανονισμοῦ, ὅπερ παραδεχθὲν τὸ συμβούλιον παμψηφεί, ὑποβάλλει ἤδη εἰς τὴν ἡμετέραν ἔγκρισιν καὶ ἐπιψήφισιν. Ναί, εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι κατὰ τὸ ἐννενηχοστὸν δευτέρου ἄρθρου αὐτοῦ, ὁ ὑπάρχων ἤδη κανονισμὸς ἐπιβάλλει ἡμῖν τὴν ἰσχύν του ἐπὶ ὅλην δωδεκαετίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Ἐταιρία δὲν ἐγένετο διὰ τὸν κανονισμὸν, ἀλλ' ὁ κανονισμὸς διὰ τὴν Ἐταιρίαν, οὐδεὶς ὑπάρχει, φρονούμεν, λόγος, ὅπως χάριν τοῦ ἀπολυταρχικοῦ γραμματος ἐνὸς ἄρθρου τοῦ κανονισμοῦ θυσιασθῇ τὸ πραγματικὸν συμφέρον τῆς Ἐταιρίας.

Ἀρχόμενοι εἶπομεν ὑμῖν, Κύριοι, ὅτι ἡ Ἐταιρία ἡμῶν ἔτυχε πανδήμου καὶ γενικῆς ἐπιδοκίμασις, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ σᾶς ἀποκρύψωμεν ὅτι ὑπῆρξε καὶ μερὶς τις ὁμογενῶν, ἧτις παρεξηγήσασα, βεβαίως, τὸν σκοπὸν δὴ ἡ Ἐταιρία ἡμῶν προτίθεται, δὲν ἐθεώρησεν αὐτὴν ἀνταποκρινομένην πρὸς τοὺς πόθους τῆς, καὶ ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ προβῇ εἰς ἴδρυσιν Συλλόγου ὑπὲρ τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως. Ἐνῶ δὲ συνκρότει κατὰ τὸν παρελθόντα δεκέμβριον προκαταρκτικὴν πρὸς τοῦτο συνεδρίασιν, ἐξέλεγε συνάμα ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει καὶ ἐπιτροπὴν ὅπως διαπραγματευθῇ μεθ' ἡμῶν τὴν ἔνωσιν. Ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος καὶ μόνου ἐμπνεόμενον τὸ ἡμέτερον συμβούλιον, καὶ φρονοῦν ἀδιστακτικῶς ὅτι μόνη ἡ ἔνωσις ἀποτελεῖ τὴν δύναμιν, ἧτις μετὰ τῆς ὁμοιοῦς ἐστὶν ἡ βᾶσις πάσης ἐπιτυχίας, ἔσπευσε νὰ προτείνῃ διὰ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐκλεχθείσης ἐπιτροπῆς του ἀδελφικὸν καὶ πρακτικώτατον τρόπον ἐνώσεως, νὰ συγκροτηθῇ δηλονότι τὸ δωδεκαμελὲς συμβούλιον ἡμῶν ἀπὸ ἑξ ἑξ ἐκείνων καὶ ἑξ ἑξ ἡμῶν, τροποποιουμένου

δὲ τοῦ κανονισμοῦ, προβῶμεν διὰ κοινῆς συνεργασίας εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Παρ' ἐλπίδα αἱ προτάσεις ἡμῶν αὐται δὲν ἐγένοντο δεκταί, ἀντεπροτάθη δὲ ἡμῖν πλὴν τῆς τροποποιήσεως τοῦ κανονισμοῦ, ἡ ἐξάλειψις ἐκ τοῦ προγράμματος ἡμῶν τῆς ἰδρύσεως γυμνασίου ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὀνόματος τῆς Ἑταιρίας. Τοὺς ὄρους τούτους καὶ ἰδίως τὸν τελευταῖον, ὅστις ἦτο καὶ ὁ sine qua non, ἐννοεῖται καλῶς ὅτι δὲν εἶχομεν δικαίωμα νὰ παραδεχθῶμεν, διότι ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὀνόματος μιᾶς Ἑταιρίας ὑπὸ τε ἠθικὴν καὶ νομικὴν ἔποψιν, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ διάλυσις αὐτῆς, καὶ οὔτε ἐνομίσαμεν ὅτι ἐδικαιούτο νὰ ἰκανοποιηθῇ ἀπαίτησις εἰς τοιοῦτον τείνουσα σημεῖον, οὐδὲν δ' ἄλλο πρακτικὸν ἔχουσα ἀποτέλεσμα· οὕτω δὲ εἰς μάτην ἀπέβη δυστυχῶς ἡ ἀπόπειρα ἐκείνη.

Πρὶν ἢ περὰ τὴν βραχεῖαν, ἀλλ' ἀκριβῆ ταύτην ἔκθεσιν ὀφείλω νὰ ἐκφράσω τὴν μεγίστην τῆς Ἑταιρίας εὐγνωμοσύνην πρὸς πάντας τοὺς συνδραμόντας λόγῳ τε καὶ ἔργῳ τὴν Ἑταιρίαν καὶ ἰδίᾳ τὸν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀποδημοῦντα ἤδη πρόεδρον ἡμῶν κ. Νικόλαον Ζαρίφην, δι' ὅσα μετ' ἀπαραμίλλου ζήλου καὶ προθυμίας ὑπὲρ αὐτῆς ἄχρι τοῦδε ἔπραξε καὶ δι' ὅσα εἰσέτι θέλει πράξει λίαν προσεχῶς, καθ' ἃ ἐξ ἀσφαλῶν διδομένων ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ πιστεύσωμεν.

Ἐν τούτοις, Κύριοι, ὅς μὴ παύσωμεν ἐργαζόμενοι μετὰ τῆς αὐτῆς αὐταπαρησίας καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ οὐ ἀνελάβομεν ἐθνωφελοῦς ἔργου, καὶ ὦμεν βέβαιοι ἐκ τῶν προτέρων ὅτι πλήρης ἐπιτυχία θέλει ἐπιστῆφει τοὺς ἀγῶνας ἡμῶν.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

τοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρίας κυρίου Ν. Ζαρίφη

Κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων τοῦ ΠαρθENAγωγείου,

Γενομένην τῇ 20 Ἰουνίου 1876.

Τὸ Κεντρικὸν Ἀνώτερον ΠαρθENAγωγεῖον τῆς Φιλομούσου Ἑταιρίας «Παλλάδος» μετ' ἀγαλλιάσεως καὶ εὐγνωμοσύνης ὑποδέχεται καὶ σήμερον τὴν πεφωτισμένην καὶ πολυπληθῆ ταύτην ὁμήγουριν, προσελθοῦσαν εὐμενῶς λίαν ἔνα ἴδη τοὺς καρπούς, οὗς αἱ ἐξετάσεις αὐτοῦ πρόκειται μετ' ὀλίγον νὰ παρουσιάσωσι, καὶ ἔνα ἐκτιμῆσῃ τὴν ἐνιαυσίαν ἐργασίαν καὶ καλλιέργειαν τοῦ πνευματικοῦ τούτου ἀγροῦ. Βεβαίως ἡ καλλιέργεια αὕτη δὲν στηρίζεται ἐπὶ παρελθόντος μακροῦ, οὐδὲ πείρα ἐκτενῆς ὑποβοηθεῖ αὐτήν. Ὡς νῆπιον, μόλις ἀριθμοῦν διετη ἡλικίαν, τὸ ΠαρθENAγωγεῖον τοῦτο ἀδυνατεῖ νὰ προσφέρῃ εἰσέτι τὰ ἔργα ἐκεῖνα, ἅτινα πολυετῆς ὑπαρξίς δύναται νὰ παράξῃ. Ἐν τοσοῦτῳ, ἐὰν ἡ ἀρχὴ ἦναι τὸ ἡμισυ τοῦ παντός, ἐὰν ἐξ ὄνυχος κρίνεται ὁ λέων, ἐν τῇ μικρότητι ταύτῃ καὶ τῇ νηπιακῇ ἡλικίᾳ τῆς πρόκειται σήμερον καὶ ἡ σχολὴ αὕτη νὰ καταδείξῃ ἐὰν ἐπὶ βάσεων ἐδραίων οἰκοδομηῇ, ἐὰν παρέχῃ στοιχεῖα μακρᾶς καὶ ὑγειοῦς βιώσεως, ἐὰν ἀνταποκρίνηται εἰς τὰς ἐλπίδας καὶ τοὺς πόθους τοῦ περὶ ἡμᾶς κοινοῦ καὶ ἐὰν τυγχάνῃ ἀξία τῶν θυσιῶν, αἵτινες καταβάλλονται πανταχόθεν ὑπὲρ αὐτῆς.

Ἄπων πέρυσιν ἐντεῦθεν, δὲν ἠτύχησα νὰ γείνω μάρτυς τοῦ θεάματος τῶν πρώτων ἐξετάσεων τοῦ ἰδρύματος τούτου. Καὶ πολλὴν μὲν τοῦτο μοὶ προῦξένησε θλίψιν, ἐμετριάζετο δὲ αὕτη μόνον ἐκ τῶν εὐαρέστων ἀγγελιῶν, ὡς ἀνεγίνωσκον περὶ τῆς εὐδοκίμου ἐκβάσεως τῶν πρώτων αὐτοῦ ἔργων. Τὸ

ἔτος ὁμως τοῦτο λογιζομαι λίαν εὐτυχῆς παρευρισκόμενος ἐνταῦθα καὶ λαμβάνων ἐκ μέρους τῶν συναδέλφων μου τὸν εἰσηγητήριον λόγον τῶν ἐξετάσεων τούτων.

Ἀπευθύνομεν δ' ἐξαιρέτως τὴν βαθυτάτην ἡμῶν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Παναγιότητα τὸν Οἰκουμένικόν Πατριάρχην καὶ τρισέβαστον τοῦ ἔθνους πνευματικὸν πατέρα καὶ προστάτην, ὅστις, καίτοι μὴ δυνάμενος ἀτυχῶς νὰ εὐλογῆσῃ αὐτὰς καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὡς πέρυσι, διὰ τε τῆς παρουσίας Του καὶ τῆς ἱεράς φωνῆς Του, ἠὺδόκησεν, ἐν τῇ ὄντως πατρικῇ Αὐτοῦ μερίμνῃ, ν' ἀντιπροσωπευθῆ ἄποχρῶντως ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων ἀγίων Δέρκων κ. Ἰωακείμ καὶ Ἰμβρου κ. Νικηφόρου πρὸς οὐδ, κατὰ καθῆκον, ἀπονέμομεν ἀπὸ καρδίας τὰς ἀπείρους εὐχαριστίας ἡμῶν.

Ὅτε πρὸ τριετίας ἡ Ἐταιρία «Παλλὰς», συνωδᾷ τῷ κανονισμῷ αὐτῆς, προέβη εἰς τὴν ἰδρύσιν τοῦ Κεντρικοῦ Ἀνωτέρου τούτου Παρθεναγωγείου, ὑπὸ μυρίων, ὡς γνωστὸν, περιεκτικῶς ἰσχυρῶν ἀπέναντι τοῦ ἔργου τούτου. Δὲν ἦτο μόνον τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα, ὅπερ παρίστατο ὡς κώλυμα οὐσιωδέστατον, διότι εἰς τὰς καρδίας τῶν ὁμογενῶν αἱ μεγάλαι χρηματικαὶ θυσίαι ὑπὲρ τῆς παιδείας καὶ τῆς διανοητικῆς προοδοῦ αὐτοῦ οὐδέποτε εὔρον ἀντίστασιν, καὶ διότι ὁ πανταχοῦ ἐλληνισμὸς οὐδέποτε ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον, ὡς αἰετὶ ἐκλήθη νὰ ὑποστηρίξῃ χρηματικῶς τοιαῦτα ἔργα καὶ πολλῶν τούτων ἀνώτερα. Τούτου ἕνεκα πολλοὶ ὑπῆρξαν οἱ ἰδρυταὶ τοῦ ἔργου, οἱ προθύμως καὶ ἀφιλοκερδῶς σπεύσαντες νὰ τὸ συνδράμωσιν, οὐ μόνον ἐκ τῶν συμπολιτῶν μας, παρασχόντων νέον δεῖγμα τῆς φιλομουσίας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν οἰκόντων μακρὰν ἡμῶν ὁμογενῶν, ἐπιδειξάντων καὶ αὐθις ὅπως κατανοοῦσι τὴν ὠφελιμότητα τοιοῦτου καθιδρύματος ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ταύτῃ, τῷ κέντρῳ τοῦ ἔθνισμοῦ ἡμῶν. Αἱ μεγάλαι ὁμως δυσχερεῖαι ἀνεφαίνοντο περὶ τὸν τρόπον τῆς πορείας τοῦ παρθενώου τούτου, ὅπως συστήθῃ ἐπὶ βάσεων ἀσφαλῶν, ὅπως προκόπη ἐν τῷ μέλλοντι καὶ ἀποφέρῃ τοὺς ποθητοὺς καρποὺς σπουδαίου ἐκπαιδευτηρίου τοῦ θλήους ἡμῶν γένους. Ἐπρεπε νὰ συγκροτηθῇ πρᾶγματι σχολὴ τῆς ἀνωτέρας γυναικείας

παιδείσεως, ὥστε, εἰσερχόμενα τὰ κοράσια ἀπὸ τῆς νηπιακῆς αὐτῶν ἡλικίας νὰ ἐξέρχωνται κατὰ τὴν ἐφηβικὴν καὶ νεανικὴν παρθένοι πεφωτισμένοι ἐντελῶς, ἱκαναὶ νὰ καταλάβουσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τὴν θέσιν, ἣτις ἐμπρέπει εἰς Ἑλληνίδας ἀγνάς καὶ ἀληθεῖς, προοριζομένας νὰ καταστῶσι πραγματικὸς καὶ οὐχὶ ἐπιπλαστός στολισμὸς τοῦ ἔθνους καὶ τῆς οἰκογενείας των. Ἐπρεπε τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦτο νὰ ἰδρυθῆ ἀντάξιον τῶν ἀλλαχοῦ ὁμοίων τοῦ ἀνωτέρων σχολῶν καὶ νὰ διαδώσῃ, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων παιδευτικῶν μεθόδων, τὴν ἐλληνικὴν παιδείαν καὶ τὴν χριστιανικὴν ἀγωγὴν, οὐ μόνον ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐτέρας ἐλληνικὰς κοινότητας, ἐκπέμπον ἐντελῶς μορφωμένας διδασκαλίσσας εἰς τοσαῦτα ἄλλα μέρη πέριξ καὶ μακρὰν ἡμῶν, ἅτινα μεγίστην καὶ ἀπόλυτον ἔχουσιν ἀνάγκην τοιούτων προσώπων.

Τοιοῦτου ἔργου, τοιαύτην ἔχοντος τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἀποστολὴν, αἱ δυσχερεῖαι ἀνεφάνησαν ἐξ ἀρχῆς ποικίλαι καὶ δυσυπέβλητοι, διότι καὶ ἡ διδασκαλία, καὶ ἡ ἀνατροφή, καὶ ἡ διαίτησις τοιοῦτου Παρθεναγωγείου οὔτε κοινὸν ἔργον εἰσίν, οὔτε ἐλαχίστης μερίμνης ἄξιον. Τούταντιον ἀπαιτεῖται μεγίστη προσοχὴ καὶ εἰς τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας, ἀπαιτεῖται ἀρμονία τῶν ποικίλων μερῶν πρὸς τὸ σύνολον καὶ διευθέτησις τῆς πολυπλόκου ταύτης μηχανῆς προσεκτικῇ, ἐπίμονος καὶ ἀένναος.

Δὲν ἔχομεν τὴν ἀξίωσιν ὅτι ὑπερениκήσαμεν τὰς δυσχερεῖας ταύτας καὶ ὅτι παρ' ἡμῖν ἐπικρατεῖ τὸ τέλειον, οὐδὲ προσερχόμεθα σήμερον ἄνευ ἐνδοσιαμοῦ ἐπὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ ποθομένου πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο χρόνος, ἐργασία ποικίλη καὶ διαρκῆς καὶ σπουδῆ ἐπισταμένη καὶ προσώπων καὶ πραγμάτων. Προσπαθήσαντες ὁμως νὰ πράξωμεν ὅ,τι ἐφικτὸν ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ διαστήματι τῆς ἡμετέρας πορείας, ἔχομεν τὸ θάρρος νὰ παραταθῶμεν ἐνώπιον ὑμῶν καὶ τὸ ἔτος τοῦτο μετὰ τῆς ἐλπίδος ὅτι δὲν θέλει μᾶς ἀποδοθῆ ἔλλειψις καθήκοντος, ὅπερ ἔσται δι' ἡμᾶς μεγίστη ἱκανοποίησις.

Ἐκπληρῶν δὲ ἐνταῦθα ἀτομικὸν καθῆκον, ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἅπαντες οἱ συνάδελφοί μου, οἱ ἀποτελοῦντες τὸ

Συμβούλιον τῆς «Παλλάδος», ἀνευδότης καὶ μετ' αὐταπαρνήσεως εἰργάσθησαν, συντρέχοντες δι' ἀμίλλης ἀληθοῦς τὴν εὐδωσιν τοῦ ἔργου. Ὅτι δὲ κυρίως ἐχαρακτήρισε τὴν πορείαν τοῦ Συμβουλίου ἐστὶν ἡ πλήρης ἐπὶ ἀπάντων τῶν ζητημάτων ἀρμονία, ἣτις καθωδήγησε τὰς πράξεις ἡμῶν, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν περισπασθείσας ἀπὸ εἰδεχθεῖς ἔριδας ἢ οἰασθήποτε διχογνωμίας, αἵτινες βεβαίως εἰς μῖον τὸ ναυάγιον τοῦ πολυτίμου ἡμῶν τούτου σκάφους ἠδύναντο νὰ συντελέσωσι. Πολλὴν δὲ τὸ Παρθεναγωγεῖον ὀφείλει τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὰς κυρίας Κοσμητρίδας, αἵτινες οὐχὶ φιλῶ ὀνόματι καὶ πρὸς ἀνωφελῆ πολυτέλειαν ἐπιφαινόμεναι, ἀλλὰ πράγματι καὶ μετὰ πολλοῦ ζήλου ἐργαζόμεναι, συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐσωτερικὴν τῆς Σχολῆς ρύθμισιν, ἐν ἣ ὀλοκλήρους ὥρας καὶ ἡμέρας καθ' ἑβδομάδα διαμένουσαι, ἐνίσχουν καὶ ἡμᾶς καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς καὶ τοὺς διδασκάλους καὶ τὰς μαθητρίδας εἰς εὐδωσιν τοῦ ἐπιδικωμένου σκοποῦ, ἐπιμελούμεναι αὐτὴν ὡς ἴδιαν οἰκογένειαν.

Πρὸς τὸ ἐνεργὸν προσωπικὸν τῆς Σχολῆς, ἦτοι τὴν κυρίαν διευθύντριαν, τὰς κυρίας διδασκαλίσσας καὶ τοὺς κυρίους καθηγητὰς καὶ διδασκάλους, τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ὀφείλει νὰ ἐκφράσῃ ἐπίσης τὴν εὐγνωμοσύνην του, διότι ὁμολογουμένως εἰργάσθησαν εὐσυνειδήτως καὶ λίαν ἐπιμελῶς, μετ' ὀλίγον δὲ πρόκειται ἅπαντες νὰ ἴδωμεν τὰ εὐχάριστα ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας των, ἣν ἀναμένομεν ἀξίαν τῶν ἐλπίδων μας καὶ τῆς ἐπιζήλου φροντίδος των. Ἰδίως δὲ, ὡς πρὸς τὴν κυρίαν διευθύντριαν, ὀφείλω νὰ προσθέσω, ὅτι ἐν τῇ ἐκλογῇ αὐτῆς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον εὗρε συνεργάτιδα ἐπισταμένην τὴν ἀποστολὴν τῆς καὶ ἀπολαύουσαν τῆς τῶν γονέων ἐμπιστοσύνης.

Ἀργόμεθα λοιπὸν τῶν ἐξετάσεων τοῦ σχολικοῦ τούτου ἔτους, καὶ εἶθε αἱ πρὸς τὸν Ὑψιστον ἰκεσίαι τῶν ἀθῶν τούτων κορασιῶν καὶ τῶν ἀγαπητῶν αὐτῶν γονέων καὶ προστατῶν ὑπὲρ εὐδωσῆς τοῦ σταδίου των νὰ εἰσακουσθῶσιν εὐμενῶς. Εἶθε ἐν τῇ δοκιμασίᾳ των ταύτῃ αἱ προσφιλεῖς αὐταὶ θυγατέρες νὰ λάβωσιν, ὡς τὸ πολυτιμότερον βραβεῖον τῆς εὐδο-

κιμήσεώς των, ἀφθόνους τὰς εὐλογίας τῶν γονέων των καὶ τῆς κοινωνίας ἡμῶν. Εἰς τὰ γεννοῖα δὲ αἰσθήματα τῆς πολυπληθοῦς ταύτης ὁμηγύρεως καὶ πάντων τῶν φιλομούσων ὁμογενῶν πεποισθότες, ἐλπίζομεν ὅτι τὸ σεμνὸν τοῦτο τέμενος τῶν Μουσῶν ἐξακολουθήσει εὐνοούμενον καὶ στηριζόμενον, καὶ ὅτι αἱ πύλαι αὐτοῦ βαθμηδὸν εὐρυνθήσονται, ὅπως δι' αὐτῶν μείζων ἀριθμὸς κορασιῶν λαμβάνῃ τὸ φῶς τῆς παιδείας καὶ τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

τῆς διευθυντρίας τοῦ Παρθεναγωγείου
κυρίας Ζαφείρας Σπετσιώτου,

Ἀναγνωσθεῖσα κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων
τοῦ Παρθεναγωγείου.

Φιλόμουσον ἀκροατήριον,

Πᾶς ὅστις ἀναλαμβάνει οἰανδήποτε ὑποχρέωσιν ὀφείλει νὰ δώσῃ ἡμέραν τινὰ λόγον εἰς τοὺς ἐντολεῖς αὐτοῦ κατὰ πόσον ἠδυνήθη νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ἐπιβληθὲν αὐτῷ καθήκον. Ὁσον δὲ ἡ ὑποχρέωσις εἶναι σπουδαιότερα, τοσοῦτον καὶ ἡ εὐθύνη εἶναι μεγαλειότερα. Ἀναγνωρίζουσα καὶ ἐγὼ τὴν ἱερότητα τῆς ἀνατεθείσης μοι ἐντολῆς ὅπως διευθύνω τὸ ἐκπαιδευτικὸν τοῦτο καθίδρυμα, οὕτινος ὁ προορισμὸς ἐστὶ μέγας καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν ἐν αὐτῷ νεανίδων εἰς τὸν ἀληθῆ οἰκογενειακὸν βίον, προάγομαι κατὰ καθήκον ἵνα κατὰ τὴν παροῦσαν πάνδημον τελετὴν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων ἐκθέσω, κατὰ τὸ δυνατόν, ὅτι ἡ τοῦ φιλογενοῦς καὶ φιλομούσου τούτου ἀκροατηρίου ἀξιέπαινος περιέργεια δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ ὅπως μάθῃ παρὰ τῆς διευθύνσεως περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς.

Ἡ Σχολὴ αὕτη, ὡς εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὸν, ἀπὸ δύο μόλις ἔτων ὑπάρχουσα, κατὰ τὴν λήξιν τοῦ πρώτου αὐτῆς ἔτους ἠρίθμει 120 τὸν ἀριθμὸν μαθητρίας. Ἀπὸ τῆς 1ης δὲ Σεπτεμβρίου τοῦ ἤδη λήγοντος σχολικοῦ ἔτους ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἠξήθη κατὰ πολὺ καὶ οὕτω τὸ Παρθεναγωγεῖον τῆς «Παλλάδος»

ἀριθμῆι σήμερον μαθητρίας τροφίμους μὲν 84, ἡμιτροφίμους δὲ 11 καὶ ἐξωτερικὰς 120· τὸ ὅλον μαθητρίας 215· ἐξ αὐτῶν 60 νήπια φοιτῶσιν εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον, 30 μαθητρίαι εἰς τὸ Προκαταρκτικόν, 85 εἰς τὸ Σχολεῖον καὶ 40 εἰς τὸ Γυμνάσιον· μεταξύ δ' αὐτῶν ὑπάρχουσι καὶ τέκνα ἐτεροδόξων Εὐρωπαίων. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ὡς ἐκ τῆς σπουδαίας ταύτης αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητριῶν, κηδόμενον τῆς διανοητικῆς καὶ σωματικῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν, ἐνοικίασε καὶ τὴν παρακειμένην ἐτέραν οἰκίαν τοῦ κυρίου Τουβίνη, ἐντὸς δὲ τοῦ περιβόλου αὐτῶν καὶ κήπον ἐσχημάτισε πρὸς περιδιάβασιν τῶν μαθητριῶν ἐν ὥρᾳ διαχύσεως, ὡς ἂν οἱ καιροὶ τὸ ἐπιτρέψει, καὶ οὕτως ἤδη δύο εὐρύχωροι καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἰκίαι, ἡνωμέναι μετὰ κήπου, ἀποτελοῦσι τὸ κατάστημα τῆς «Παλλάδος» εὐάερτον, ἐλεύθερον δὲ συνάμα καὶ ἐκτενὴ ἔχον περὶ αὐτὸ ὀρίζοντα.

Ἄρα γε ὁ διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης διερχόμενος καὶ πρὸς τὸ μεγαλοπρεπεῖς τοῦτο τῶν Μουσῶν μέγαρον ἀτενίζων τὸ ὄμμα, διὰ δὲ τῆς φαντασίας του ἀνακαλῶν τὰ μεγαλοπρεπεῖ ἐκεῖνα ἀνακτορικὰ τεμένη ἅτινα καθ' ἑκάστην ἀναγεύρουσιν οἱ φιλόμουσοι Ἀμερικανοὶ ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆν νεολαίας αὐτῶν δὲν συναισθάνεται ὅπως καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος περὶ πολλοῦ ποιεῖται τὴν διάπλασιν αὐτοῦ καὶ ὅπως ὑπὲρ τούτου ἐν μέσῳ μυρίων ὄσων περιπετειῶν ἀγωνίζεται; Ὁ τοιοῦτος δὲν ἐλπίζει συνάμα ὅτι ἡ «Παλλάς» τοιούτους μεγαθύμους ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς ἄνδρας ἔχουσα θὰ κατορθώσῃ μετ' ὀλίγον νὰ ἀνεγειρῇ ἴδιον αὐτῆς τοιοῦτον λαμπρὸν σκῆνωμα; Οἱ πάντες καὶ τὸ εὐχόμεθα καὶ τὸ ἐλπίζομεν.

Ἐν τούτοις καὶ ἡ ἕκτασις καὶ ἡ ἀνάλογος διακόσμησις καὶ ἡ διασκευὴ ἐνὸς ἐκπαιδευτικοῦ καθιδρύματος εἶναι μὲν ὁ ἀπαραιτήτος πρὸς προαγωγὴν αὐτοῦ βρος, οὐχ ἤτερον μόνον ταῦτα οὐδέποτε δύνανται νὰ φέρωσι τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα, ἐὰν δὲν συνυπάρξωσιν ἕτερα ἅτινα, ἅτινα εἰσὶ τὰ πραγματικὰ καὶ ἀναπόφευκτα πρὸς εὐδῶσιν τοῦ ἔργου. Ταῦτα δὲ εἰσὶ πρῶτον πρόγραμμα σύμφωνον πρὸς τὸν προορισμὸν τῆς Σχολῆς· δεύτερον τὸ κατάλληλον κατὰ τε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἰκα-

νότητα τοῦ προσωπικοῦ τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων καὶ τρίτον ὁ τρόπος καὶ ἡ μέθοδος τῆς διδασκαλίας. Ἡ ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπὴ εὐθὺς καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ σπουδαίαν ἔλαβεν ὅψιν τὰ ἀνωτέρω καὶ πρῶτον μὲν εἰργάσθη πρὸς καταρτισμὸν τοῦ προγράμματος, ὅπερ καὶ ἕκαστος ὑμῶν βεβαίως εἶδεν ἐκδοδομένον, καὶ ἐνταῦθα βλέπει ἀνηρτημένον. Ἐκ τοῦ προγράμματος τούτου ἐξάγεται ὅτι δύο εἴσεται ἀνωτέρα γυμνασιακὰ τάξεις πρόκειται νὰ σχηματισθῶσι, καθ' ὅσον κατ' ἔτος ἐκ τῶν κατωτέρων τάξεων προβιβάζονται μαθητρίαι καὶ οὕτω τὸ ἀνώτερον τῆς «Παλλάδος» Παρθεναγωγεῖον θέλει περιλαμβάνει τρεῖς τάξεις Νηπιαγωγείου, δύο Προκαταρκτικοῦ, τρεῖς Σχολείου καὶ πέντε Γυμνασίου. Δὲν ἔχομεν τὴν ἀξίωσιν ὅτι τὸ πρόγραμμα ἡμῶν εἶναι τέλειον κατὰ τὴν ἀκριβῆ σημασίαν τῆς λέξεως; ὁ χρόνος καὶ ἡ καῖρα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου βαθμηδὸν ποιοῦσι τελειότερα· ἀλλ' οὐδέποτε καὶ οὐδαμοῦ καθ' ὀλοκληρίαν τὸ τέλειον ἐπιτυγχάνεται. Ἡ κατὰ τε τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν διαρρύθμισις αὕτη τοῦ προγράμματος προεκάλει ὡς ἄμεσον συνέπειαν καὶ τὴν κατ' ἀμφοτέρα διάταξιν τοῦ προσωπικοῦ τῶν διδασκάλων. Ἡ ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπὴ καλῶς εἰδυῖα τοῦτο, τὴν ἀρίστην ἐποίησατο ἐκλογὴν, ἣν τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον μηδεμιᾶς χρηματικῆς θυσίας φεισθὲν ἐκύρωσε καὶ τὰ δέοντα ἐνήργησε. Καὶ οὕτω σήμερον τὸ παρθεναγωγεῖον τοῦτο ἀριθμῆι 16 ἄλους λόγου καθηγητὰς καὶ διδασκάλους, ὧν τῶν πλείστων τὴν ἰκανότητα καὶ εἰδικότητα ἅπασα ἡ καθ' ἡμᾶς κοινωνία καλῶς γινώσκει καὶ δεόντως ἐκτιμᾷ. Τούτων 3 εἰσὶ καθηγηταὶ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων 1 τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ τῶν Φιλοσοφικῶν 1 τῆς Ὑγιεινῆς 2 τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας 1 τῆς Γεν. Ἱστορίας καὶ τῆς Γεωγραφίας 1 τῆς Ἰχθυογραφίας 1 τῆς Καλλιγραφίας 2 τῆς Γαλλικῆς 1 τῆς Ὀργανικῆς Μουσικῆς 1 τῆς Γυμναστικῆς καὶ Γερμανικῆς 1 τῆς Ἀγγλικῆς καὶ 1 τοῦ Χοροῦ καὶ 10 διδασκάλισσαι τῶν Ἑλληνικῶν, τῆς Ἱστορίας, τῆς Ὀδικῆς καὶ Ὀργανικῆς Μουσικῆς, καὶ τῶν Ἐργοχειρῶν. Ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τούτου τρεῖς καθηγηταὶ ἐδίδοξαν ὄρεάν τέσσαρα τῶν σπουδαιότερων μα-

θημάτων, Παιδαγωγικὴν μετὰ τῆς Νηπιαγωγικῆς καὶ Φιλοσοφίαν ὁ εἰς, Ὑγιεινὴν ὁ ἕτερος, καὶ Οἰκιακὴν Οἰκονομίαν ὁ τρίτος.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἀνωτέρου προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς. Ὅπως δὲ ἡ διδασκαλία ἀποβῆ γόνιμος καὶ καρποφόρος, ὁ σύλλογος τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων τακτικῶς συνεργόμενος καὶ συνδιασκεπτόμενος μετὰ τῆς διευθύνσεως ἀπεφάσιζε τὰ ἀναγκαιότερα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μέσα, ἅτινα καὶ ἀμέσως ἐφηρμόζοντο· ὡς ἐν παραδείγματι ἀναφέρω τοὺς μηνιαίους διαγωνισμοὺς, τὰς ἠθικὰς τῶν μαθητριῶν πρὸς ἀλλήλας διαλέξεις, τοὺς αὐστηροὺς καὶ ἀκριβεῖς ἐφ' ὧν τῶν διδασκόντων μαθημάτων ἐνιαυσίους διαγωνισμοὺς, ὧν τὸ ἀποτέλεσμα ὑπάρχει ἐκτεθειμένον εἰς τοὺς βουλομένους ἵνα ἐξακριβώσωσιν αὐτό. Τὸ φιλόμουσον ἀκρατήριον δύναται ἵνα σχηματίσῃ ἰδέαν τινὰ καὶ ἐκ τῶν δημοσίων προφορικῶν ἐξετάσεων περὶ τῆς μεθόδου τῆς διδασκαλίας, διὸ λαμβάνω τὴν τόλμην νὰ παρακαλέσω τοὺς γονεῖς καὶ κηδεμόνας καὶ τὸ λοιπὸν φιλόμουσον κοινόν, ὅπως διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν τιμῶσι καθ' ἡμέραν τὰς ἐξετάσεις καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον τῆς διαρκείας αὐτῶν πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἀγωνισαμένων καὶ διάγνωσιν τῆς πνευματικῆς τῆς Σχολῆς καρποφορίας.

Ἄλλ' ἄρα γε ὅσα ἤδη εἶπον ἱκανοποίησαν τὴν περιέργειαν τοῦ σεβαστοῦ ἀκρατηρίου; Πρὸς τοῦτο μόνον δεόν νὰ σκέπτονται οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν καλὴν διοίκησιν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διεύθυνσιν οἰασδῆτινος σχολῆς καὶ μάλιστα παρθεναγωγείου; Ἄρα γε τὰ γράμματα, τὰ γράμματα μόνον εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως; Ἐπειδὴ πάντες γνωρίζομεν ὅτι ἡ ἀληθὴς παιδεία δὲν περιορίζεται εἰς μόνην τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ σκοπὸν αὐτῆς ἔχει τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν, διὰ τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ περᾶνω τὸν λόγον πρὶν ἢ εἶπω ὀλίγα τινὰ ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν Σχολὴν καὶ περὶ ταύτης, ἧτις ἐστίν, ὡς ἤδη εἶπον, ὁ κύριος σκοπὸς παντὸς ἐκπαιδευτηρίου.

Ὁ ἄνθρωπος μόνον διὰ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς γίνεταί τῆς οἰκογενεῖας καὶ τῆς κοινωνίας χρηστὸν καὶ ὠφέλιμον μέλος· ἄνευ ταύτης τὸναντίον οὐδὲν προτέρημα αὐτοῦ εἴτε φυσικὸν εἴτε πνευματικὸν δύναται οὔτε τὴν οἰκογενεῖαν οὔτε τὴν

κοινωνίαν πράγματι νὰ ὠφελήσῃ. Ἡ καλὴ δὲ αὕτη λεγομένη ἀνατροφή, μολονότι ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς διαφοροτρόπως ἐννοεῖται, ἔχει ὅμως καὶ τινὰ χαρακτηριστικὰ καὶ διακριτικὰ σημεῖα, τὰ ὅποια πάντοτε πρέπει νὰ ἐνυπάρχωσιν ἐν αὐτῷ ὅπως διακρίνηται ἀπὸ τῆς κακῆς, καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε οἱ ἄνθρωποι χωρίζουσι τὴν μίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης. Ἡ καλὴ αὕτη ἀνατροφή εἶναι μὲν μία δι' ἅπαντας, τροποποιεῖται ὅμως κατὰ τι ἀναλόγως τοῦ ἰδιαιτέρου προορισμοῦ τῶν διαφόρων ἀνθρώπων. Ὑπάρχουσι ἄνδρες, ὑπάρχουσι καὶ γυναῖκες· ὑπάρχουσι ἐπιστήμονες, ὑπάρχουσι καὶ βιομήχανοι καὶ τεχνῖται. Ἡ ἡμετέρα Σχολή, καθὼ Παρθεναγωγεῖον, κύριον αὐτῆς μέλημα καὶ σκοπὸν ἔχει νὰ διαπαιδαγωγῆσιν τὰς ἐν αὐτῇ διδασκόμενας νεάνιδας ἰδίᾳ εἰς τὸν ἀληθῆ οἰκογενειακὸν βίον, ὅστις ἀναντιρρητῶς ἐστίν ὁ πυρὴν καὶ ἡ βῆσις τοῦ κοινωνικοῦ. Ἀπασαν τὴν πρώτην ἄσκησιν εἰς τὴν ἀρετὴν ἀποκτῶμεν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ· ἐὰν ζῶμεν καλὸν οἰκογενειακὸν βίον, ἐλπίζομεν νὰ πολιτευθῶμεν καλῶς καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἡ μόρφωσις δὲ αὕτη τῆς οἰκογενεῖας ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπὸ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς τοῦ γυναικείου φύλου. Ἡ γυνὴ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ κατέχει μεγάλην καὶ ἀξιόλογον θέσιν, εἶναι ὁ μοχλὸς αὐτῆς καὶ τὸ κύριον τῆς οἰκογενειακῆς εὐτυχίας ἐλατηριον· ἡ γυνὴ ἐνεργεῖ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ὡς κόρη, ἀδελφὴ, σύζυγος καὶ μήτηρ· ὅπως δὲ δυνήθῃ νὰ ἐκπληρώσῃ καθ' ὅλας ταύτας τὰς θέσεις τῆς καλῶς τὰ διάφορα αὐτῆς καθήκοντα, ἔχει ἀνάγκην ἀναλόγου ἠθικῆς ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως· ἐὰν μία νεῆνις σπουδάσῃ τὸν οἰκογενειακὸν βίον, ἐννοήσῃ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, γνωρίσῃ ὅποιον ποικίλον πρόσωπον πρόκειται νὰ διαδραματίσῃ ἐν αὐτῷ καὶ γυμνασθῇ εἰς τὴν ὑπομονὴν, τὴν ἐπιμονὴν, τὴν καρτερίαν καὶ τὴν αὐταπαρνησίαν, ἅτινα εἰσὶ τὰ ἀπαραίτητα τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου κεφάλαια, αὕτη δύναται νὰ διαπρέψῃ εἰς πᾶν στάδιον ὅπερ ἤθελε διατρέξει. Ἡ αἰδήμων κόρη, ἡ σώφρων σύζυγος, ἡ ὑπομονητικὴ καὶ φιλόστοργος μήτηρ γίνεταί καὶ ἀγαθὴ παιδαγωγός.

Τὸ ἡμέτερον Παρθεναγωγεῖον πρὸς ταύτην τὴν οἰκογενειακὴν μόρφωσιν τῶν ἐν αὐτῷ φοιτωσῶν νεανίδων ἀποβλέπον,

καὶ περὶ πολλοῦ ποιούμενον τὴν πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἠθικὴν αὐτῶν διόπλασιν δύναται μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστήσεως διὰ τῆς διευθύνσεως νὰ διαβεβαιώσῃ σήμερον τὸ σεβαστὸν κοινὸν ὅτι πολλὰς τρέφει τὰς ἐλπίδας ὡς ἐκ τῆς βαθμηδὸν ἠθικοποιήσεως τῶν μαθητριῶν, ὅτι μετ' οὐ πολὺ θέλει ἀξιώθῃ νὰ ἴδῃ ἐξερχομένης ἐξ αὐτοῦ νεάνιδας παρεσκευασμένας κατὰ τὸ δυνατόν εἰς τὸν μέγαν τοῦτον οἰκογενειακὸν ἀγῶνα. Οὗτος εἶναι ὁ σκοπὸς αὐτοῦ, καὶ, τούτου ἐπιτευχθέντος, ἐκπληροῦται ἡ ἱερὰ τῆς «Παλλάδος» ἀποστολή. Πάντες δὲ ἐν τῇ «Παλλάδι» πρὸς τοῦτον τὸν μέγαν σκοπὸν ἐνωθέντες ἐργάζονται τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, ἡ ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπὴ, αἱ εὐγενεῖς κυραὶ Κοσμητρίαι, οἱ κύριοι καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι ὑπὲρ αὐτοῦ κοπιῶσι καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ μοχλοῦσιν. Ἰσως ἡ ὀλιγώτερον πάντων ἐργαζομένη εἰμὶ ἐγώ· πιστεύω δὲ ὅτι θέλω τύχει συγγνώμης, ἐὰν ἡ ἐπιείκεια ἐκτιμᾷ τινα οὐχὶ κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἔργων του, ἀλλὰ κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς προαιρέσεως καὶ τῆς προθυμίας του. Εἰ καὶ ἐκ μέρους μου τὸ καλὸν ὑπὲρ τῆς Σχολῆς διεπράχθη, τοῦτο ἐγένετο τῇ κοινῇ πάντων συμπράξει. Διὸ κατὰ καθήκον προάγομαι ἵνα ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς πάντας τοὺς ὑπὲρ τῆς Σχολῆς διηνεκῶς μετ' ἐμοῦ ἐργαζομένους, ἰδίᾳ δὲ πρὸς τὸν εὐγενέστατον τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου πρόεδρον κύριον Νικόλαον Ζαρίφη, ὅστις οὐδενὸς φείδεται ὑπὲρ τῆς πρόοδου καὶ προαγωγῆς τοῦ καθιδρύματος τούτου. Τὰ ὀλίγα ταῦτα ἀρκούσιν ὅπως ἐννοήσῃ τὸ ἀξιοτίμιον ἀκροατήριον πῶς ἔχουσι τὰ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς. Ἄς ἐλπίσωμεν τὰ κρείττω. Τὸ αὔριον, θεῖα συνάρσει, βεβαίως ἔσσι' ἄμεινον.

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ

τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου Ἰωακείμ

Κατὰ τὴν τελετὴν τῆς διανομῆς τῶν βραβείων τοῦ Παρθεναγωγείου,

Γενομένην τῇ 29ῃ Ἰουλίου 1876.

Φιλόμουσος ὁμήγυρις, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά!

Δεύτερον ἤδη παριστάμεθα ἐν τῇ σεμνῇ τούτῃ παρθενῶν τῇ ἐπ' ὀνόματι τῆς «Παλλάδος» φερωνύμως ἐπονομαζομένῃ· πέρυσι μὲν κατὰ τὴν ἐναρξίν τῶν ἐξετάσεων, ἐφέτος δὲ κατὰ τὴν λήξιν αὐτῶν καὶ τὴν διανομὴν τῶν βραβείων εἰς τὰς ἀριστευσάσας τῶν μαθητριῶν, μὴ δυνηθέντες κατα τὸν ἐγκάρδιον πόθον ἡμῶν νὰ εὐλογήσωμεν καὶ ἐφέτος αὐτοπροσώπως τὰς ἐνάρξεις αὐτῶν καὶ νὰ ἀκούσωμεν καὶ ἴδωμεν τὰς πρόοδους τοῦ ἀνωτέρου τούτου τοῦ γυναικείου φύλου ἐκπαιδευτηρίου. Ἄλλ' οὐχ ἦττον παρὰ τῶν ἐπὶ τούτῃ ἀποσταλέντων ἡμετέρων ἀντιπροσώπων μετ' ἐγκαρδίου εὐχαριστήσεως ἐπληροφορήθημεν ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεων τοῦ ληξαντος ἔτους ὑπῆρξε τοιοῦτον, ὅποῦν ἡμεῖς τε καὶ ἅπαντες οἱ εἰδότες τὸν ἐσωτερικὸν διοργανισμὸν καὶ τὸ προσωπικὸν τοῦ καταστήματος ἀνωδοιάστως προσεδοκῶμεν. Πολλὰ τῷ ὄντι πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ συνέδραμον διὰ νὰ παραγάγῃσι τὸ τοσοῦτον αἴσιον ἀποτέλεσμα τῶν ἐφετειῶν ἐξετάσεων. Ἐν πρώτοις μὲν ζῆλος καὶ κατὰ συνέπειαν σύντονος καὶ ἐνδελεχῆς μέριμνα τῶν ἀξιοτίμων μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρίας περὶ πάντων τῶν ἀφορώντων τὴν πρόοδον τοιοῦτου καθιδρύματος, καὶ σύμπραξις εἰλικρινῶς συνεργίας λογίων καὶ φιλομούσων, χορηγίαι θαφιλεῖς ἐκ μέρους φιλογενῶν καὶ φιλοκάλων ἀνδρῶν· ἐποπτεία διηνεκῆς καὶ εὐγενῆς συμπεριφορὰ τῶν κυ-

ριῶν Κοσμητριῶν ἀφοσίωσις καὶ διηνεκῆς ἐπαγρύπνησις τῆς ἀξιολογίας διευθυντρίας· ζήλος καὶ ἀμιλλα μετ' αὐταπαρνήσεως τῶν διδασκάλων καὶ καθηγητῶν ἵνα ἐπινοήσωσι καὶ ἐφαρμόσωσι τὴν καταλληλοτέραν καὶ εὐκολωτέραν μέθοδον φιλομάθειας καὶ φιλοπονίας καὶ φιλοτιμίας τῶν μαθητριῶν, ἵνα ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς τοσαύτας εὐγενεῖς προσπαθείας τῶν προστατῶν καὶ κηδεμόνων αὐτῶν. Ἴδου ὅποια καὶ ὅποσα συνδέραμον καὶ παρήγαγον τὸ ἀποτέλεσμα, δι' ὅπερ οἱ μὲν, εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως συντελέσαντες, εὐλόγως ἐγκραυχῶνται καὶ σεμνύνονται· οἱ δὲ λοιποὶ καὶ οἰκτεῖοι καὶ ξένοι ἐκφράζουσιν ἀπροκαλύπτως τὴν ἐαυτῶν ἐρχαρίστησιν. Τὴν κοινὴν ταύτην εὐχαρίστησιν καὶ πνευματικὴν ἀγαλλίασιν συμμεριζόμενοι καὶ ἡμεῖς μετὰ πάσης τῆς ἱεράς Συνόδου, καὶ ἀναλογιζόμενοι τὸ μέγα καλὸν, τὸ ὅποσον ἐκ τῆς συστάσεως τοιούτων καθιδρυμάτων προσγίγνεται εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς κοινωνίαν, ἀπονέμεμεν κατὰ καθῆκον τὸν ὀφειλόμενον ἔπαινον πᾶσι τοῖς ὑπὲρ τοῦ σεμινοῦ τούτου παρθενῶνος φιλοτίμως ἐργαζομένοις, ἐξαιτούμενοι ὑπὲρ αὐτῶν τὰς εὐλογίας τοῦ Ὑψίστου καὶ τὸν ἄνωθεν φωτισμὸν ὑπὲρ τῶν μαθητριῶν τῶν ἐν τοῖς διαφόροις αὐτῶν μαθημασὶ τὴν ἐπαινετὴν ἀμιλλαν ἀμιλλωμένων. Ἐπὶ πᾶσι δὲ χεῖρας ἰκέτιδας αἶροντες δεόμεθα τοῦ παναγάθου Θεοῦ ὑπὲρ τῆς πολυχρονίου ζωῆς καὶ ἀμεταπτώτου υἰείας τοῦ τρισεβάστου ἡμῶν ἀνακτος Σουλτάν Μουράτ Χάν αὐθέντου ἡμῶν, καὶ τῶν πεφωτισμένων αὐτοῦ ὑπουργῶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῶν ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον. Περιττὸν δὲ νὰ ὑπομνήσωμεν εἰς τὰς μαθητρίας τῆς «Παλλάδος» ὅτι μιμούμεναι ἅπασαι τὰς φρονίμους τοῦ Εὐαγγελίου παρθένους, ὀφείλουσι νὰ διατελῶσιν ἐκάστωτε ἄγρυπνοι καὶ προσεκτικαί, τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν διδασκαλίαν ὡς ἔλαιον καθαρὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν κατέχουσαι, καὶ διατηροῦσαι οὕτως ἄσβεστον τὸν λύχνον τῆς φιλομαθείας καὶ φιλοπονίας αὐτῶν.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ κυρίου Ι. Γεωργαντοπούλου

Κατὰ τὴν τελετὴν τῆς διανομῆς τῶν βραβείων τοῦ Παρθεναγωγείου.

Ἡ διανομὴ τῶν ἐλέγχων καὶ βραβείων, ἧς σήμερον ἐγενόμεθα μάρτυρες, ἐκτελεσθεῖσα ὑπὸ τὴν ἱεράν αἰγίδα τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εὐδοκασίας μετὰ τῶν ἁγίων Συνοδικῶν νὰ φέρῃ ἐπὶ τοῦ ἰδρύματος τούτου τὴν θεῖαν Αὐτῆς εὐλογίαν, ἣν ἅπαντες μετ' εὐγνωμοσύνης ἀπεδέχθημεν, καὶ τιμηθεῖσα διὰ τῆς παρουσίας τοσοῦτων ἐξόχων προσώπων καὶ ἐκλεκτῆς κοινωνίας, εἶναι τὸ τελικὸν σημεῖον πρὸς ὃ ἕκαστον τῶν ἀθλησάντων τούτων κορασιῶν ἐπὶ ἐνιαυτὸν ὀλόκληρον ἀποβλέπει. Ἰκανοποίησις ἀγῶνων παντοίων, ἐπιτέλεσις καθήκοντος, ὑπερίκησης μόχλων καὶ πικριῶν, παντοῖα αἰσθήματα καὶ παλμοὶ ἐλπίδων, χαρᾶς ἢ μετανοίας, ὑπερεπλήρου τὴν ἀτμοσφαιραν τοῦ μουσοτρόφου τούτου οἴκου κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, καθ' ἣν ἀπεδόθη ἡ ὑψίστη τῶν ἀρετῶν, ἡ δικαιοσύνη, ἐν ἀμερολήπτῳ καὶ ἀκριβεῖ μέτρῳ. Ἐννοοῦντες τὴν σημαντικότητα τῆς πράξεως ταύτης, τὴν ἱεράν ἰδέαν, ἣτις τὴν ὑπαγορεύει, τὴν εὐλογίαν ἣ τὴν ἐπὶ κρισίν, αἵτινες τὴν συνοδεύουσιν, οὔτε ἐκολαχεύσαμεν βραβεύσαντες, οὔτε ἠδίκησαμεν ὀρίσαντες τοὺς βαθμούς. Ἐκάστη τῶν νεανίδων τούτων ἔλαβε τὸ προσήκον αὐτῇ, λογιζόμεθα δ' εὐτυχεῖς ὅτι κατὰ τοὺς ἀπονεμηθέντας βαθμούς ἐπικρατεῖ τὸ ἄριστα καὶ ὅτι ἐλάσσονες εἰσὶν αἱ ἐξαιρέσεις, καθ' ἃς ἡ αὐστηρότης ἐπέδειξε τὴν σκληρὰν αὐτῆς μορφήν.

Τὸ εἶδος τῶν βραβείων, ἐν πᾶσι τοῖς ἄθλοις, κυρίως δὲ τοῖς διανοητικοῖς, ὑπῆρξεν ἀπ' αἰῶνων ἀντικείμενον συζητή-

σεως ζωηράς, ἥτις καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν διαρκῶς παρουσιάζει ζήτημα ἐκ τῶν σπουδαίων. Ἀπαιτοῦνται ἄρα γὰρ ὑλικά ἀντικείμενα, πολυτελῆ δῶρα ἢ θαμβοῦντα κοσμήματα, ἵνα παγιώσωσι τὸ καθήκον, ἀμείψωσι τὸ πρέπον καὶ προσελκύσωσι τὸν τῆς νεολαίας ζήλον, ἢ ἀπλῆ μὲν, ἀλλὰ καθαρὰ μνεῖα καὶ σημειώσεις, δημοσιότης καὶ πολυπληθῆς τελετῆ, ἀναγραφὴ ἢ προκήρυξις, ἐπιτυχάνουσι βέλτιον τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα;

Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ὁ Ἑλληνισμὸς ἐτάχθη ἀνέκαθεν πρὸς τὴν φάλαγγα τῆς δευτέρας λύσεως· οὔτε χρηματικαὶ ἀμοιβαί, οὔτε πολυτελῆ δῶρα ἔσπεψάν ποτε τοὺς μεγάλους ἀθλητὰς τῆς πατρίδος ἢ τῶν γραμμάτων, ἀλλ' εἰς μὲν τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ Νέμεα στέφανος ἐλαίας, εἰς δὲ τοὺς Πυθικοὺς κλάδος δάφνης καὶ εἰς τὰ Ἴσθμια στέφανος ἐκ πίτυος ἦσαν τὸ μόνον γέρας καὶ ἡ περιφανὴς προσφορά, ἣν ὁ βραβεὺς ἔθετεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ κρείττονος. Κατὰ τοὺς μεγάλους ἀγῶνας τούτους τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοῦς, ὡς καὶ κατὰ τὰ Παναθηναῖα καὶ τὰ Ἑλευσίνια καὶ τὰ Διονύσια, ἔνθα σὺν τῇ θρησκείᾳ ὑπηρετοῦντο ἐπιστῆμαί τε καὶ τέχναι, ὁ νικητῆς καὶ ὁ ἀριστεύων δὲν εἶχον ἄλλην ἀμοιβὴν ἢ τὴν γενικὴν ἀνευφημίαν. Αὐτὸ δὲ τοῦτο περιεσώθη μέχρι καὶ τῆς ἐποχῆς ἡμῶν, ὅτε μετ' ἀγαλλιᾶσεως βλέπομεν ὅτι, μιμούμενοι τὰ πατροπαράδοτα ἀγαθὰ, οἱ νομοθετήσαντες τὰς ἀμοιβὰς τῶν νέων Ἀθηναϊκῶν Ὀλυμπίων, ἀπλᾶ μέταλλα καὶ διπλώματα ἀριστεύσεως παρέχουσι πρὸς ἀμοιβὴν τῶν διαγωνιζομένων.

Τοῦναντίον ὁ λατινικὸς κόσμος παρεδέχθη τὸ ἀντίθετον σύστημα, ἐπικρατήσαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐγούστου, ὅτε πρῶτος ὁ γνωστὸς διδάσκαλος Βέρριος Φλάκος, ὁ συγγραφεὺς τῆς πραγματείας περὶ τῆς σημασίας τῶν λέξεων, προσέφερε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἀριστεύουσιν, ἵνα προσελκύη τῶν γονέων τὴν εὐνοίαν καὶ ἀμοιβὴν, συγγράμματα δ.ἄ τὴν ἀρχαιότητα, τὴν σπάνιν καὶ ὠραιότητα αὐτῶν πολυτιμώτατα. Ἐν Ῥώμῃ εἰσηχθῆ ἔκτοτε τὸ τοιοῦτον σύστημα καὶ ἐδίδοντο προσφοραῖ τιμαλφῶν ἀντικειμένων καὶ δῶρα ποικίλα καὶ ποσότητες χρημάτων εἰς τοὺς ἀριστεύοντα μαθητὰς, σύστημα ὅπερ καὶ

σήμερον εἰσέτι ἐπικρατεῖ καὶ διατηρεῖται παρὰ πολλαῖς τῆς ἑσπερίας χώρας, ἔνθα ἀμείβεται δι' ὑλικῶν ἀντικειμένων ἢ σπουδάζουσα νεολαία, ἀπομακρυνομένη εὐτὼ τῆς ὑψηλῆς διανοητικῆς σφαιρας καὶ καταθιβαζομένη εἰς τὴν τοῦ συμφέροντος οὐμίχλην, ἐν ἣ τὸ πάθος ἀντικρούεται πρὸς τὸ καθήκον.

Εὐτυχῶς ὅμως τὸ σύστημα τοῦτο ἐκπίπτει ὁσημέραι, καταβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ συστήματος τῆς ὑψηλῆς ἀμίλλης, ἰδίᾳ δ' ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ, ἔνθα ἡ ἡμέρα τῆς ἀπονομῆς τῶν ἐλέγχων τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν, περιβάλλεται μόνον διὰ παγκοίνου ἐπιδείξεως καὶ χαρᾶς, θεωρουμένη ὡς σημαντικωτάτη ἐθνικὴ ἑορτῆ, οὐδὲν δὲ δώρημα δίδεται τοῖς πρωτεύουσι τέκνοις. Ἐπόμενοι λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τῷ συστήματι τούτῳ, εἰς ἀπλὴν ὑπόμνησιν μόνον καὶ σημειώσιν τῶν ἀριστευσάντων κορασίων περιωρίσθημεν καὶ εἰς ἀκριβῆ ταξιθέτησιν τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς αὐτῶν ἐργασίας, ἔχοντες πεποίθησιν ὅτι ἡ ἀνάπτυξις, ἣν λαμβάνουσιν ἐνταῦθα τὰ ἐνώπιόν μας φίλτατα ταῦτα ὄντα, τὰ καθιστᾶ ἀνώτερα ἢ ὥστε προτιμᾶν τὸ πρᾶγμα ἀντὶ τῆς ἰδέας καὶ ἱκανὰ ὅπως ἐκτιμῶσι τὴν ἀληθῆ λάμψιν τῆς διανοίας πλειότερον ἢ τὸ ἐπίπλαστον τῆς ὕλης φέγγος· ἀφῆκαμεν δὲ τοῖς νηπίοις μόνους, τοῖς δι' ὑλικῶν καὶ ψηλαφητῶν, κατὰ τὸ νέον σύστημα τοῦ Πεσταλόζης, μέσων διδασκομένων, γὰ ἐντρυφήσωσι διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἐν τοῖς ὑλικῶς δώροις, ἅτινα διενεμηθῆσαν αὐτοῖς.

Πέρυσι τὴν ἡμέραν ταύτην, ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν καὶ περισπούδαστος συνάδελφος κ. Ἀριστοκλῆς εὐγλώττως καὶ καταλλήλως ἐξέθηκεν ἡμῖν τὸν βίον τοῦ μεγαλοουργοῦ τούτου καὶ ὄντως φιλανθρώπου παιδαγωγοῦ Πεσταλόζης, ὅστις κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἰσηγάγεν ἐν Εὐρώπῃ τὴν νέαν μέθοδον τῆς διδακτικῆς, ἥτοι τὴν ἀπὸ τῶν ἀπλουστερῶν εἰς τὰ σύνθετα ἀνάβασιν διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς γλώσσης καὶ τῶν στοιχειωδῶν γνώσεων τῆς βοτανικῆς καὶ ζωολογίας, τὴν διάπλασιν τῆς φαντασίας διὰ τῆς ἰχθυογραφίας καὶ τῆς ποιήσεως, τὴν μόρφωσιν τῆς καρδίας διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἱστορίας. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ἀναθεθείς μοι τῆς ἐντολῆς ν' ἀπευθύνω τὸν ἀποχαιρετισμὸν εἰς τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος τοῦ Παρ-

θENAΓΩΓΕΙΟΥ ΜΑΣ ΕΠΙΤΡΑΠΗΤΩ ὅπως ἐν τῇ πλησμονῇ τῶν θεμάτων, ἅτινα ἤδυνάμην νὰ ἐκλεξω, περιορισθῶ εἰς ἀτελεῖς καὶ μικρὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης τῶν Παρθεναγωγείων, ὧν ἡ Ὑπαρξίς καὶ ἀνάπτυξις ἐξαιρετικῶς παρίσταται ὡς οὐσιωδεδεσάτη κοινωνικὴ φροντίς. Βεβαίως δὲν θέλω δυνῆθαι νὰ προσφέρω εἰς τὸ ἀκροατήριόν σας ἄνθη εὖοσμα καὶ ποικίλα, διότι τὸν πενιχρὸν ἀνθῶνά μου ἀπέξηρανε πρὸ πολλοῦ ἡ ψυχρὰ καὶ παγετώδης ὀμίγλη τῶν ἄρθρων καὶ κωδῆκων. Συναισθάνομαι τοῦτο καὶ εἰλικρινῶς ἐπικαλοῦμαι τὴν ἐπιείκειάν σας.

Πρόβλημα ἐκ τῶν ἀκροσφαλεστέρων ὑπῆρξεν ἀπ' αἰῶνων ὁ τρόπος τῆς ἐκπαιδεύσεως ἑνὸς ἔθνους. Εἰ καὶ ἡμφισθητή ἢ ἀρχὴ ἦν ὁ Λεϊθνίτιος ἐξέφευρεν, ὅτι ἡ μεταμόρφωσις τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπιφέρει ἀναμφιλέκτως τὴν μεταμόρφωσιν αὐτοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητος ἡ ἰδέα ὅτι ἡ ἀνατροφή καὶ ἐκπαίδευσις τῆς νεολαίας ἐξασκοῦσιν ἐπιρροὴν ἀναπόφρευκτον ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν τε ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν, καὶ ὅτι ἡ ἐξασφάλισις ἀγαθῆς διδασκαλίας ἀναπτυσσοῦσης τὰς διανοητικὰς τοῦ ἔθνους δυνάμεις καὶ σχηματίζουσης τοὺς χαρακτήρας παρίσταται ὡς τὸ πρῶτιστον κοινωνικὸν συμφέρον, ὅπως σχηματίζονται τὰ μέλη τοῦ ἔθνους ὠφέλιμα ἢ ἐπιβλαβῆ. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τὰ ἀείποτε ἐγεγνηέντα εἰδικὰ ζητήματα εἰσὶ, τίς ἢ ἐνέργεια τῆς οἰκογενείας κατὰ τὴν ἐκπαίδευσιν, τί μέρος δικαιούται τὸ κράτος νὰ λάβῃ εἰς αὐτὴν καὶ ὁπόση πρέπει ν' ἀφήται εἰς τὸ ἄτομον ἐλευθερία πρὸς τὸ διδάσκειν καὶ διδάσκεισθαι. Πρέπει ἄρα γε ν' ἀφῆθῃ ἐλεύθερον τὸ ἄτομον νὰ διδασθῆ ἢ νὰ μείνῃ ἐν τῇ ἀμαθείᾳ, πρέπει τὸ κράτος νὰ ἐξασκῆ τὴν ἀνωτάτην καὶ ἀπυκλειεστικὴν ἐπενεργεσίαν του καὶ αὐθεντίαν, ἀποστεροῦν τὴν οἰκογένειαν παντὸς ἰδίου πρὸς τοῦτο δικαιώματος, ἢ σύστημα μικτὸν, πρέπει νὰ ἐπικρατῆ, κατ' ὃ συνδιάζεται ἢ τε τοῦ ἀτόμου ἐλευθερία καὶ τὸ τοῦ κράτους δικαίωμα καὶ νὰ ὀρίζηται τὸ προσήκον ἐκάστῳ;

Βεβαίως μεταξὺ τῶν τριῶν τούτων συστημάτων τὸ τελευταῖον ἐγένετο κοινότερον παραδεκτόν, ἀφοῦ μακροὶ αἰῶνες ἐ-

σφυρηλάτησαν τὴν ἐπικράτησιν ταύτην. Αἱ παρελθούσαι γενεαὶ εἰργάσθησαν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ἀλλὰ δὲν κατέσχυσαν νὰ λύσωσιν αὐτό. Ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἀθήναις ἡ ἐλευθερία τοῦ σπουδάζειν καὶ διδάσκειν ἦν ἀπεριόριστος, μὴ ὑπαγομένη εἰς οὐδενὸς νομοθετήματος τὰς διατάξεις. Ἐκαστος γονεὺς διηύθυνε κατὰ βούλησιν τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ τέκνου του, ἢ παρήτει αὐτὸ ἐν τῇ σκοτίᾳ τῆς ἀμαθείας, χωρὶς οὐδεὶς νόμος νὰ περιορίζῃ τὴν ἄκραν ταύτην ἐλευθερίαν. Ὁ Ἀριστοτέλης, δικάως κατακρίνων τὸ σύστημα τοῦτο ὡς ἐπικίνδυνον, παρεπανεῖτο ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἀκόμη οὐδεὶς κανονισμὸς τῆς πρώτης παιδείσεως ὑπῆρχεν, ἀφιεμένων τῶν γονέων εἰς τῆς φαντασίας των τὰς βουλήσεις. Ἐν Σπάρτῃ συνέβαινε μὲν τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ παράγον τ' αὐτὰ καὶ ἀνώτερα ἄτοπα· οἱ σκληροὶ τοῦ Λυκούργου νόμοι, ἀρπάζοντες τὸ τέκνον, νηπιον ἔτι, ἐκ τῶν κόλπων τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, διότι ἡ οἰκογένεια ἀπερροφᾶτο ἐν τῇ πόλει, ἀνέπλαττον αὐτὰ δημοσίᾳ καὶ ὁμοιόμορφως, μὴ ἐννοοῦντες ὅτι δύναται ἡ οἰκογένεια νὰ ἔχῃ ἄλλας ἐπιθυμίας καὶ τάσεις ἢ τὰς τῆς πολιτείας, ἄλλας ἀνάγκας καὶ ἄλλα δικαιώματα ἢ τὰ τοῦ κράτους, θυσιάζοντες δὲ εἰς τῆς πατρίδος καὶ τοῦ πολέμου τοὺς βωμοὺς πᾶσαν οἰκογενειακὴν πρωτοβουλίαν καὶ μὴ διδάσκοντες τὸ τέκνον ἢ τὰ στρατιωτικὰ, ἐπὶ παντελεῖ ἀρνῆσει πάσης φιλολογικῆς ἢ ἐπιστημονικῆς γνώσεως. Κατὰ συνέπειαν καὶ τὸ γυναικεῖον φύλον ἐν Σπάρτῃ ἄσματα μόνον θούρια ἐδιδάσκετο ὅπως ἐξεγεῖρη τὸ ἀρεσιμάνιον τοῦ Λάκωνος καὶ Λακεδαιμονίου, μὴ ἐπιτρεπομένης ταῖς γυναίξιν οὐδεμιᾶς ἄλλης ἐκπαιδεύσεως· ἐν Ἀθήναις δὲ τοσοῦτον ἡμελεῖτο ἢ τῆς γυναικὸς παιδείας, ὥστε ὁ Πλάτων ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῦ κατακρίνει τὸν νομοθέτην ὡς ἐπιτελοῦντα ἥμισυ ἔργον, φροντίζοντα μόνον περὶ τῶν ἀρρένων ἀπὸ θήλυ δὲ ἀφιεύοντα τρυφᾶν καὶ ἀναλίσκειν διαίταις ἀτάκτοις χρώμενον. Μόλις περὶ τὸν πέμπτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα εἰς τὰς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἑλληνικὰς πόλεις ὁ περιόδοξος νομοθέτης καὶ φιλόσοφος Χαρώνδας, ὁ ἐκ Κατάνης τῆς Σικελίας, μαθητὴς ὑπάρχων τοῦ Πυθαγόρου, εἰσήγαγε πρῶτος εἰς τὸ Ρήγιον καὶ τοὺς θαυρίους διατάξεις περὶ συστάσεως δημοσίων σχολῶν καὶ ὀρ-

γανισμούς αὐτῶν, ὑποχρῶσας ὅλους τοὺς γονεῖς νὰ στέλλω-
 σιν εἰς ταύτας τὰ τέκνα των, οὐχὶ πρὸς ἄσκησιν στρατιωτι-
 κήν, ἀλλὰ πρὸς ἐκπαίδευσιν κυρίως διανοητικὴν καὶ προσέτι
 καθιερώσας τὴν ὄψεσιν σπουδὴν διὰ τοὺς πτωχοὺς παῖδας.
 Τέλος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ρώμῃ, τῇ ἀγνοούσῃ τὸ γράφειν κατ' ἀρ-
 χὰς, ἐπεκράτει ἀπαραλλάκτως τὸ σπαρτιατικὸν σύστημα τῆς
 ὑποχρεωτικῆς ἀνατροφῆς μόνον τῶν ἀρρένων καὶ μόνον ἐπὶ τὸ
 στρατιωτικώτερον· οὐδὲ ὑπῆρχεν ἄλλως τε γλῶσσα μεμορφω-
 νη ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκείνῃ ἐποχῇ, καθ' ἣν λαοὶ διαφόρου κατα-
 γωγῆς καὶ κράματα πολυπληθῆ δὲν κατεγίνοντο εἰς ἄλλο τι
 ἢ νὰ προετοιμάσωσι τὴν συγκρότησιν τοῦ τόπου, ὅστις μετ'
 ὀλίγον κατέστη κοσμοκράτωρ, οὐχὶ διὰ τῆς ἰδέας καὶ τῆς φι-
 λοσοφίας ἀλλὰ μόνον διὰ τοῦ πυρός καὶ τοῦ σιδήρου. Ἀπὸ
 τῆς κατακτήσεως ὅμως τῆς ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ μεγά-
 λης Ἑλλάδος, ὅτε ἐχύθησαν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα εἰς τὴν
 χώραν τοῦ Ῥωμύλου, ἡ διανοητικὴ ἐκπαίδευσίς ἤρξατο λαμ-
 βάνουσα ἀνάπτυξιν τινα καὶ μετ' ὀλίγον εὐρείας μὲν διαστά-
 σεις, ἀλλ' ἀφέθη πλήρως εἰς ἕκαστον ἐλευθερία καὶ νὰ διδά-
 σκη καὶ νὰ διδάσκηται. Καὶ πλείστα μὲν ἠνοίχθησαν σχολεῖα
 ἰδιωτικὰ καὶ δημόσια, αἰετοπερὶ ὅμως ἐπ' ἀμοιβῆ· εἶναι δὲ ἀ-
 ξιοπεριεργον ὅτι ἡ ἐπὶ πληρωμῇ διδασκαλία ἐθεωρεῖτο παρὰ
 τοῖς Ῥωμαῖοις ἐπάγγελμα τοσοῦτον ἐξευτελιστικόν, ὥστε οὐ-
 δεὶς Ῥωμαῖος πολίτης κατεδέχετο νὰ διδάσκη τοὺς ὁμοίους
 τοῦ ἀμειβόμενος. Ξένοι ἦσαν ἅπαντες οἱ διδάσκαλοι καὶ συνή-
 θως τοιοῦτοι οἱ αἰχμάλωτοι καὶ δούλοι· αἱ οἰκογένειαι δὲ ἡγό-
 ραζον πεπαιδευμένους δούλους διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων
 των ἐπὶ τιμῆματι ἐνίστε μεγάλῃ. Ὁ διδάσκαλος Δάφνης
 Δουτάτιος ἠγοράσθη (κατὰ τὸν Σουετόνιον) παρὰ τοῦ Κατοῦ-
 λου ἀντὶ 200,000 τεστερίων, ἀντιστοιχοῦντων, κατὰ τὴν ση-
 μερινὴν ἀξίαν, πρὸς λίρας 2,000 περίπου. Ὁ εἰς οὐδὲν ἄλλο
 ἢ μόνον εἰς ὀλίγα γράμματα χρήσιμος δούλος ἐτίθετο συνή-
 θως παιδαγωγὸς τῶν Ῥωμαιοπαίδων ὡς ἄχρηστος τῷ κυρίῳ
 καὶ πατρὶ, ὁ δὲ παῖς οὐδένα εἶχε πρὸς τοιοῦτον ἰθύντορα σε-
 βασμόν, οὐ ἕνεκα καὶ ὁ Πλαῦστος, κωμικὸς Ῥωμαῖος, περι-
 γράφει πλείστας ὄσας σκηναὶς ἐξευτελισμοῦ καὶ περιφρονή-

σεως τῆς ρωμαϊκῆς νεολαίας πρὸς τοὺς διδασκάλους τῆς. Τὰ
 δημόσια σχολεῖα ἀνεπτύχθησαν μὲν οὕτω βαθμηδὸν ὡς καὶ τὰ
 ἰδιωτικὰ, ἀλλὰ μόνον μέχρι τῆς πρώτης καὶ τὸ πολὺ μέσης
 ἐκπαίδευσως, ἀπεναντίας δὲ ἵνα μὴ χαλαρωθῇ τὸ στρατιω-
 τικὸν αἶσθημα, αἱ ἀνώτεραι γνώσεις παρημελοῦντο, διατάγ-
 ματα δὲ τῆς γερουσίας καὶ ψήφισματα τῶν κηνοσῶν μέχρις
 Αὐγούστου ἀπηγόρευον τὴν διδασκαλίαν ἐπιστημῶν τινων καὶ
 ἰδίως τῆς φιλοσοφίας καὶ ῥητορικῆς. Ἡ τῶν θηλέων δὲ ἀνά-
 πτυξις ἦν ὅλως ἀσήμαντος, περιωρισμένη εἰς μόνην τὴν κα-
 τωτέραν ἐκπαίδευσιν, ἧς ἀπήλαον συνόδοι ἀσκήματα μετὰ τῶν
 ἀρρένων. Ἐξαιρέσεις ἕκτακτος ἐθεωρήθη ἡ σύζυγος τοῦ Πομ-
 πηίου διὰ τὴν ἐπιμελημένην ἀνατροφὴν τῆς.

Μόνον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν αὐτοκρατόρων καὶ ἰδίως τοῦ
 χριστιανισμοῦ ἤρχισε κανονιζομένη καὶ κυβερνητικῶς βοη-
 θουμένη ἡ ἐκπαίδευσίς. Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ πρῶτος ἀπένευμε
 πολιτικὰ δικαιώματα καὶ τιμὰς τοῖς διδασκάλοις, ὁ Βεσπα-
 σιανὸς ὄρισεν ἀμοιβὰς ἀξίας λόγου δι' αὐτοὺς καὶ διὰ τὰ
 σχολεῖα, ὁ Ἀδριανὸς συνέστησε τὸ περιώνυμον Ἀθήναιον, ὁ
 Μάρκος Αὐρήλιος ἐπανήγαγεν εἰς τὰς Ἀθήνας διδασκάλους
 παντὸς εἶδους. Προβαίνοντες ἐπὶ μᾶλλον οἱ αὐτοκράτορες τοῦ
 Βυζαντίου ὑπεστήριξαν τὴν ἐκπαίδευσιν διὰ διαφορῶν βοηθη-
 μάτων εἰς τοὺς ἀπόρους μαθητὰς τοὺς διδασκομένους τὰς ἐ-
 λευθερίους τέχνας καὶ ἐπιστήμας καὶ ἐπεμελήθησαν διὰ δια-
 φόρων ἀστυνομικῶν διατάξεων τὴν διαγωγὴν καὶ συμπεριφο-
 ρὰν αὐτῶν ἀνεπτύχθησαν δὲ τότε ὅπως οὐκ αὐτῶν καὶ τὰ τῶν κορα-
 σίων σχολεῖα ἀποχωρισθέντα τῶν ἀρρένων καὶ κτησάμενα
 εὐρυτέραν τινα ἐκπαίδευσιν.

Τοῦ χριστιανισμοῦ ὅμως ἐνισχυομένου καὶ διαδιδόμενου, ἡ
 ἐκπαίδευσίς, θεωρηθεῖσα ὡς πρωτίστη ἐντολὴ αὐτοῦ, παρελή-
 φθη ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὑπὸ τοῦ κλήρου, εἰς χεῖρας τοῦ ὁποῖου
 καὶ διαμένει εἰσέτι παρὰ πολλαῖς τῶν νεωτέρων καὶ συγχρό-
 νων κοινωνιῶν. Ἡ Ἀνατολὴ δὲν ἔχει βεβαίως αἰτίας νὰ δυσ-
 φορῇ ὡς πρὸς τοῦτο, διότι παρὰ τοῖς κόλποις τῆς Ἐκκλησίας
 ἡμῶν ἡ παιδεία εὐρην αἰετοπερὶ τὴν θερμότεραν ὑποδεξίωσιν
 καὶ ὑποστήριξιν, ὡς λαμπὰς μεταφερομένη μὲν ἐν μέσῳ δυ-

νατῶν ἀνέμων, ἀλλ' ἰσχυρῶς περιφρουρούμενη καὶ οὐδέποτε σθεσθεῖται. Ἀπὸ Φωτίου τοῦ Πατριάρχου, τοῦ ἀποσκορακίσαντος διὰ τῆς διαμαρτυρήσεώς του τὴν προσωνομίαν τοῦ Ρωμιοῦ, ἦτις μέχρι τότε ἐδίδατο εἰς τὸν Ἕλληνα, μέχρι Μηνιάτου τοῦ τῶν νεωτέρων χρόνων Δημοσθένους, ἐποχὴ μεγάλη, περιλαμβάνουσα τοὺς περιδόξους Πατριάρχας Γεννάδιον, Χρυσανθὸν καὶ Δοσίθεον, Μάρκον τὸν Ἐφέσου, τὸν Βούλγαριν καὶ τὸν Θεοτόκην, οὐ μόνον διετήρησεν ἀλλὰ καὶ ἀνέπτυξε τὰ γράμματα ὑπὸ τὸ καλυμμαύχιον καὶ τὸ ράσον παραδοῦσα ταῦτα. Ἐν τῇ Δύσει ὁμοίως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Καρόλου τοῦ Μεγάλου μέχρι καὶ τῆς σήμερον ἡ κατάκτησις αὐτῆ τοῦ κλήρου ἐπὶ τῆς παιδείας εἶναι διερκῆς πᾶλη, εἰσέτι μὴ ἐπενεγκούσα τὴν σῶτεραν νίκην, εἶναι λάφυρον κατακτηθὲν, ὅπερ ἡ κοινὴ δὲν ἐπανεκτήσεν ἐντελῶς, εἶναι πυροβόλον ἰσχυρὸν κρατοῦν εἰσέτι καὶ νῦν ἐν πολιτοκίᾳ στενῇ τὸν στρατιὸν τῆς ἐλευθέρας ἐκπαιδεύσεως.

Τοιαύτη εἶναι, ἐν συντόμῳ, ἡ ἱστορία τοῦ τρόπου τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἐποχῶν μέχρι σήμερον. Αἱ Ἀθῆναι παρεῖχον πλήρη ἐλευθερίαν τῷ ἀτόμῳ, ἐν Σπάρτῃ ἐκυπτε τὸ ἄτομον ἐνώπιον τῆς ἀκάμπτου πολιτείας, ἡ Ρώμη, μὴ ἔχουσα κατ' ἀρχὰς οὐδὲν τῶν δύο τούτων συστημάτων, εἰσήγαγεν ἀμφοτέρω, ἀλλ' ἀνευ ρυθμοῦ καὶ συνδυασμοῦ. Αἱ νεώτεροι κοινωνίαι παραδέχονται μᾶλλον τὸ μικτὸν σύστημα ὡς συνᾶδον πρὸς τὸν ἀποτελεσματικὸν τῆς κοινῆς ἀναπτύξεως σκοπὸν καὶ τὴν ἐντέλειαν τῆς ἐκπαιδεύσεως· ἰδίως δὲ κατὰ τὸν αἰῶνα ἡμῶν τὸ σύστημα τοῦτο κατέστη ἀντικείμενον ζωηροτάτων μὲν συζητήσεων, ἀλλὰ καὶ ἐπικρατεστέρως λύσεων. Καὶ βεβαίως ἔχει μὲν ἡ πολιτεία τὰ δικαιώματα αὐτῆς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀτόμων τῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ πολιτεία, συγκεimenή ἐξ οἰκογενειῶν, δὲν δύναται νὰ στερήσῃ καὶ καταπατήσῃ τὰ ἐπὶ τῶν τέκνων τῶν δικαιώματα αὐτῶν. Βεβαίως ἔχει αὐτῆ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπαγγυπεῖν ὑπὲρ τῆς ἐκτελεστικῆς συντηρήσεως, ἀναπτύσσουσα καὶ μορφώνουσα ἠθικῶς τὰ μέλη τῆς, ἰδίως δὲ πρὸς ἀπόκτησιν τέκνων, ἅτινα διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἀγωγῆς πρέπει νὰ καταστῶσι πολῖται ἀγαπῶντες τοὺς νόμους

καὶ τὴν χώραν, ὑπισχνούμενοι τὴν κτήσιν καὶ διατήρησιν μεγαλείου καὶ εὐδαιμονίας ἐθνικῆς. Ἀναμφιβόλως ὄψιγονεὺς οὐδόλως δικαιοῦται ν' ἀρνηθῆ τὸ δικαίωμα τοῦτο καὶ ν' ἀντιστῆ προβάλλων τὴν ἰδίαν του θέλησιν πρὸς τοιαύτην ἢ τοιαύτην ἐκπαιδεύσιν τοῦ τέκνου του· διότι ἤθελεν ἀρνηθῆ τὴν κοινωνικὴν ἰσχύον καὶ ἤθελεν ἀνατρέψῃ τὴν ἰδέαν τοῦ ν' ἀνατραφῆ τὸ τέκνον του, ὅπως καταστῆ χρησίμων τοῖς ὁμοίοις του, τῇ πατρίδι του, τῇ ἀνθρωπότητι αὐτῆ, ἢ ἡ ἀνάπτυξις εἶναι κοινὴ παντὸς ὄντος ὑποχρέωσις. Ἀλλ' ὁμοίως ἔχει καὶ ἡ οἰκογένεια τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτήσῃ ὅπως ἡ πολιτεία ἀναπτύσῃ καὶ ἐκπαιδεύῃ τὰ τέκνα κατὰ τρόπον συνᾶδοντα πρὸς τὴν πατρικὴν θέλησιν καὶ μέριμναν. Ὑπάρχουσι γονεῖς ποθοῦντες τὴν αὐστηρὰν καὶ σκληρὰν ἀνατροφὴν τῶν παιδῶν εἰς δημόσια σχολεῖα· ἕτεροι προτιμῶντες ἐκπαιδεύσιν ἡπιωτέραν καὶ ἤττον αὐστηρὰν ἐν ἰδιωτικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις· ὁ μὲν ἀγαπᾷ ἐκτενεῖς σπουδὰς, ὁ δὲ περιωρισμένας· ἐκεῖνος θέλει τὴν ἐπιστήμην τῶν πατέρων του, ἤτοι τὰ στρατιωτικὰ, οὗτος τὴν αὐξήσιν τῆς περιουσίας του. Αἱ ἀπαιτήσεις αὐταὶ αἱ ἐπιθυμίαι, αἱ κλίσεις εἰσὶ δικαιοτάται καὶ ἰκανοποιητέαι. Τοῦτου ἕνεκα ἐγένετο μᾶλλον παραδεκτὸν τὸ σύστημα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐκεῖνο, καθ' ὃ διατηροῦνται μὲν αἱ ἀτομικαὶ ἐπιθυμίαι ὡς ἱεραὶ, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως ἡ πολιτεία δὲν παραιτεῖται τοῦ ἐπίσης ἱεροῦ αὐτῆς δικαιώματος, τοῦ ἐπαγγυπεῖν ὅπως αἱ γενεαὶ, διὰ καταλλήλου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, διατηρῶσι καὶ αὐξάνωσι τὸ διανοητικὸν καὶ ἠθικὸν κεφάλαιον, ὅπερ εἶναι ὁ θησαυρὸς καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔθνους. Εἰσήχθη λοιπὸν τὸ σύστημα τῆς ἐλευθέρας διδασκαλίας ἀφ' ἐνός, ἐπιτηρούμενον ὁμοίως ἀφ' ἑτέρου ὑπὸ τῆς πολιτείας διὰ τῆς ἐξελέγξεως τῶν προσόντων τῶν διδασκόντων. Εἰσήχθη ἐπίσης ἡ ἐλευθερία τῆς ἐκλογῆς τοῦ σχολείου χορηγηθεῖσα τοῖς γονεῦσιν, ἀλλὰ περιωρίσθη αὐτῆ μόνον εἰς τὴν πρῶτην καὶ μέσην ἐκπαιδεύσιν, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἀνωτέραν· διότι πρὸς καταρτισμὸν ἐπιστημόνων, ἐν χερσὶ τῶν ὁποίων κρατεῖται ἡ ζωὴ, ἡ περιουσία, ἡ τιμὴ, ἡ ἠθικὴ τῶν πολιτῶν, ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτῆ ἡ πολιτεία ἐγγυήσεις ἀνωτέρας,

ἄς ἀπολύτως δὲν δύναται νὰ ἐμπιστευθῆ ἢ εἰς ἐαυτὴν καὶ ν' ἀπαιτήσῃ ἢ παρ' ἐαυτῆς μόνῃς. Εἰσήχθησαν δ' ἐπίσης ὡς συντελοῦντα ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ δύο ἕτερα συστήματα, τὸ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαίδευσως ὡς καὶ τῆς ὁμογενεῖς ἐκπαίδευσως. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ δύο συστήματα ταῦτα ἀπαντῶσι καὶ οὐκ ὀλίγους τοὺς πολέμους μέχρι σήμερον, ἄς μοὶ ἐπιτραπῆ ἰδιαιτέρα ἐπ' αὐτῶν παρέχθαις.

Ἄν, ὡς εἶναι ἀναμφίβολον, ὁ γονεὺς ὁ δίδων ὑπαρξιν εἰς τὸ τέκνον του, ὀφείλῃ κατὰ τε τοὺς φυσικοὺς καὶ θετικοὺς νόμους νὰ προασπίσῃ αὐτὸ ἀπὸ τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιρροαίς, νὰ παρέχῃ αὐτῷ τροφήν καὶ περίθαλψιν σωματικὴν, ἐπίσης εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι καθήκον ἔχει καὶ νὰ τὸ διδάσκῃ, ἵνα καταστήσῃ αὐτὸ εὐδαίμον καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Τὰ ἀγαθὰ τῆς διδασκαλίας, ἤτοι ἡ παιδαγωγία τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ ἤθους, ἡ χειραγωγία τοῦ μαθητευομένου, ἡ ἀνύψωσις καὶ ὁδηγία αὐτοῦ, δὲν κατορθοῦνται ἢ διὰ τοῦ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαίδευσως συστήματος, καθιερουμένου διὰ νόμου ρητοῦ. Καὶ ἀληθῶς μὲν ἅπαντα τὰ καθήκοντα καὶ τὰ δικαιώματα κανονίζονται διὰ τῶν φυσικῶν νόμων, ὅτινές εἰσιν αἱ βῆσεις τῶν θετικῶν καὶ ὅτινες ὀρίζονται τὴν γνώσιν τοῦ καθήκοντος καὶ τῶν θυσῶν διὰ τοῦ βιβλίου τῆς συνειδήσεως, ὅπερ ὅσον εἶναι τὸ τελειότερον, τοσούτῳ μᾶλλον πρέπει νὰ συμβουλευῆται τοῦτο ἕκαστος, ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι συνεχῶς δυσκόμιστον καὶ βαρύτατον· ὁ ἄνθρωπος, ἐλαυνόμενος ὑπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου καὶ τῶν κοινωνικῶν περιπετειῶν, λησμονεῖ τὴν μελέτην αὐτοῦ καὶ ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον πρὸς τῶν μεγάλων καὶ πολυπληθῶν αὐτοῦ σελίδων. Ἐδέησε κατὰ συνέπειαν ὁ θετικὸς τῆς πολιτείας νόμος, Ἄργος πανόπτης καὶ φρουρὸς ἄγρυπνος, νὰ θέτῃ φραγμὸν εἰς τὴν ἀδράνειαν ἢ ἀδιαφορίαν, εἰς τὰ ἐλαττώματα ἢ τὰς παραγωγίσεις τοῦ καθήκοντος, διατηρῶν ἐστραμμένα τὰ βλέμματα καὶ τὸν νοῦν τῶν πολιτῶν πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὸ πρέπον, πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον. Τοιαύτην δὲ βῆσιν ἔχει καὶ ὁ νόμος τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαίδευσως, ἤτοι ἡ ὑποχρεώσις ἐκείνης οἰκογενείας νὰ ἐκπαιδεύῃ τὰ τέκνα τῆς διὰ φοιτήσεως εἰς σχολεῖα ἢ δι' ἄλλου ὁμοίου τρόπου,

ὑποχρεώσις ἐπιφέρουσα ποινὰς πρὸς τοὺς παραβάτας ταύτης γονεῖς.

Δυστυχῶς ὁ σωτήριος οὗτος νόμος μὴ νομίζετε ὅτι δὲν εὐρεν αἰετοποτε πολλοὺς καὶ ἰσχυροὺς τοὺς ἀντιπάλους, ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Εἶναι σκληρὸν, λέγουσι, νὰ τίθηται ποινὴ εἰς τὸν γονέα, ὅστις, ἔχων ἀνάγκην τῶν βραχιόνων τοῦ υἱοῦ του ἢ τῶν δακτύλων τῆς θυγατρὸς του πρὸς συντήρησιν τῆς οἰκογενείας, ἀδυνατεῖ νὰ στέλλῃ εἰς τὰ σχολεῖα τὰ τέκνα του. Εἶναι προσβολὴ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, τὸ ὑποχρεοῦν αὐτὸ νὰ διδάσκηται γράμματα, ἐνῶ ὁ πόθος του ἐστὶ νὰ διαμένῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ καὶ νὰ μὴν ἀναπτυχθῆ ἢ ὅσον θέλει καὶ καθ' ἑνὸν τρόπον θέλει. Εἶναι ἐναντία τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐκπαίδευσις, ὡς εἶναι καὶ ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐργασία, εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὸν λαόν· διότι συνεχῶς αὐξάνει τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκνηρῶν, τῶν ἀγυρτῶν καὶ τῶν ἐγκληματιῶν αὐτῶν δι' ἡμιμαθείας εἰσαγομένης εἰς τὰς κατωτέρας καὶ πολυπληθεστεράς κοινωνικὰς τάξεις· εἶναι καταστρεπτικὴ διὰ τὸ κράτος, καθόσον πρὸς ἐκπαίδευσιν κοινὴν πρέπει τοῦτο νὰ διατηρῆ ἀπειρίαν σχολείων καὶ νὰ παραβλέπη ἄλλας μείζονας αὐτοῦ ἀνάγκας. Ἐπὶ τοιούτων δὲ καὶ ὁμοίων συλλογισμῶν βασιζόμενα οὐκ ὀλίγα ἔθνη μέχρι σήμερον δὲν ἀποδέχονται τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐκπαίδευσιν.

Καὶ ὅμως ἡ στατιστικὴ, ἣν ὁ Σιόλτσερ ἀνεβίβασεν εἰς ἐπιστήμην, εἰσαγαγὼν τὸ ἀξίωμα ὅτι ὁ πληθυσμὸς εἶναι ὁ σφυγμὸς τῆς ἐλευθερίας, ἀποδεικνύει ὅτι ἐκεῖ ἔνθα ἐπεκράτησε τὸ σύστημα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαίδευσως καὶ ἰδίως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος μας, τὰ ἀσπασθέντα τοῦτο ἔθνη τοιαύτας ἔκαμον προόδους καὶ εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν ὑπεροχὴν, ὥστε ἐὰν καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη δὲν μιμηθῶσιν ὅσον τάχιον τὸ παράδειγμά των, ἡ παρακμὴ αὐτῶν ἔσται προφανῆς κατὰ τε τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν λοιπὴν κοινωνικὴν πρόσδοον.

Ἡ Ἐλβετία ἀπὸ τοῦ Πεσταλόζι ἐδῶκε τὸ πρῶτον σύνθημα κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅπερ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος εἰσήχθη διὰ τοῦ Φιχθίου καὶ τοῦ Φροϊβέλου εἰς

τὰ πλείστα τῆς Γερμανίας μέρη, μετὰ ταῦτα δὲ ἐπεκράτησε καὶ παρὰ τοῖς Ἄγγλοις καὶ Ἀμερικανοῖς κατὰ τὸ πλείστον. Πρὸς τιμὴν δὲ καὶ τῆς Ἑλλάδος ὀφείλω νὰ ὑπομνησω ὅτι ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς νομοθεσίας τῆς ρητῆς νόμος ὑποχρεῖ ὅλους τοὺς παῖδας ἀπὸ τοῦ 5ου μέχρι τοῦ 12ου ἔτους νὰ φο-
τῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον, τιμωρῶν ἕκαστον γονεῖα μὴ ὑποχρεοῦντα τὰ τέκνα του πρὸς τοῦτο διὰ προστίμου 10 μέχρι 50 λεπτῶν δι' ἑκάστην ὥραν ἀπουσίας τοῦ παιδὸς ἀπὸ τοῦ σχολεῖον καὶ ἀ-
ναθέτων τὴν εἰσπραξίν τοῦ προστίμου εἰς τὸν δημόσιον κατή-
γορον. Ἄπαντα τὰ ἔθνη τὰ ἀσπασθέντα τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐκ-
παίδευσιν ἀληθῆ μεταφόρῳσιν ἀπέκτησαν. Ὅτε ἡ Πρωσσία ἤττηθεισα ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ πρώτου κατεστράφη σχεδόν, τὴν ἐπαύριον τῶν μαχῶν τῆς Ἰένης καὶ Ὁστερλιτς δὲν ἐ-
σκέφθη, πρὸς ἀνόρθωσίν τῆς, ἢ τὰ σχολεῖα αὐτῆς. Ὁ φιλό-
σοφος Φίχτης κατὰ τὸ 1807 ὕψωσε μεγάλην τὴν φωνὴν ὑπὲρ
τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαιδεύσεως ὡς μόνου μέσου ν' ἀναδιορ-
γανισθῆ τὸ πεπτωκὸς κράτος, ὃ δὲ βασιλεὺς Φρειδερίκος Γου-
λιέλμος ὁ Γ'· συμμεριζόμενος τὴν γνώμην τοῦ φιλοσόφου του προεκήρυξε τῷ λαῷ τὰ ἑξῆς: «Ἀπωλέσαμεν μέρος τοῦ κρά-
τους μας ἐκπεσόντος κατὰ δύναμιν καὶ λάμψιν. Ὀφείλομεν
ν' ἀνακτήσωμεν τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἰσχύν μας καὶ νὰ ἀνα-
«λάβωμεν τὴν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λάμψιν ἡμῶν. Πρὸς τοῦτο ἡ
«κυριωτέρα καὶ θετικωτέρα θέλησίς μου εἶναι νὰ στραφῇ ὅλο
«κλήρος τοῦ ἔθνους ἡ προσοχὴ ἐπὶ τὰ σχολεῖα μας». Ἡ
φωνὴ τοῦ μεγάλου φιλοσόφου καὶ τοῦ ἀνακτος ἀντηχήσασα
ἐν ἀπάσῃ τῇ Γερμανίᾳ, κατέστησεν αὐτὴν ἐντὸς 70 ἐτῶν
κέντρον ἀληθοῦς προόδου καὶ μεγαλείου, μὴ ἀριθμοῦσαν πλέον
ἀγγραμμάτων.

Ἐν Γαλλίᾳ τὸ σωτήριον τοῦτο σύστημα κατέστη ἀντικει-
μενον συζητήσεων σχεδόν μονίμων, ἀλλὰ δυστυχῶς μέχρι
τῆς στιγμῆς ταύτης εἰσέτι ἐκκρεμών. Δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ τὸ
ὑποχρεωτικὸν τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀλλὰ καὶ δὲν διστάζουσιν οἱ
ἐν αὐτῇ μεγάλοι πολιτειολόγοι, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες νῦν τὸν
Ἰούλιον Σίμωνα, νὰ μάχωνται πρὸς ἀπόκτισίν του. Τελευ-
ταίως ἀκόμη ὁ σύλλογος «Φραγκλίνος» προσκαλῶν τὸ γαλ-

λικὸν ἔθνος εἰς κοινὴν αὐταπάρνησιν καὶ συναρωγὴν ἐπὶ τοῖς
μαθήμασιν αὐτοῦ, ἐκήρυττε τὰ ἑξῆς: «Ἐὰν ποθῶμεν τὴν σω-
«τηρίαν τῆς Γαλλίας, πρέπει καὶ νὰ διδάξωμεν τὸν λαόν, ὡς
«ὀπλιζόμεν αὐτόν· πρέπει νὰ εἰσαγάγωμεν ἀμέσως καὶ
«καὶ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐκπαίδευσιν, ὡς εἰσηγάγομεν ὑπο-
«χρεωτικὴν καὶ κατεπίγουσαν τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν·
«πρέπει ἕκαστος Γάλλος νὰ ἐκπαιδευθῆ ὅπως πολεμῆ οὐ
«μόνον τὸν ἐχθρὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀμάθειαν, καὶ τὴν κακοῆ-
«θειαν καὶ τὰ ἐλαττώματα· πρέπει διὰ τῶν σχολείων μας
«κυρίως ν' ἀφαρέσωμεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ κτηνώδους κοι-
«νωτισμοῦ (zoichisme) τοῦς πυρσοῦς, δι' ὧν ἐπυρπόλησε
«τοὺς Παρισίους μας· διότι ἡ ἐκπαίδευσίς τοῦ λαοῦ εἶναι ἡ
«μόνη δύναμις ὅπως ἀποσπάσωμεν ἐκ τῶν ἀνιέρων χειρῶν
«τῶν κοινωνιστῶν τὰ βέβηλά των ὄπλα». Καὶ ὅμως οὐδὲν
μέχρι τοῦδε ἀπεφασίσθη νομοθετικῶς, ὑπελογίσθη δὲ ὅτι ἐὰν
ἡ Γαλλία ἐξακολουθῆ τὸ ὑπάρχον αὐτῆς ἐκπαιδευτικὸν σύστη-
μα, μόλις κατὰ τὸ 1920 δύναται νὰ φθάσῃ ὡς πρὸς τὸ ἀντι-
κείμενον τοῦτο τὴν Γερμανίαν, ἤτοι νὰ μὴ ἔχη καὶ αὕτη
πλέον ἀγγραμμάτων.

Εἶναι ἀνεμφισβήτητον ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι τὸ ἐκλε-
κτότερον ὃ πατὴρ ὀφείλει νὰ ἐκπαιδεύσῃ τὸ τέκνον του, διότι
ἡ ἀμάθεια εἶναι ἡ μήτηρ τῶν κακιῶν, ἢ πληροῦσα τὰς φυλα-
κὰς, ἢ φυγαδεύουσα τὸν πλοῦτον, ἢ ἐλαττοῦσα τὸν πληθυσμὸν,
ἢ πνίγουσα τὰς ἐλευθερίας. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος, ἀνὴρ ἢ γυνή,
οὐδὲν γινώσκῃ ἢ κακῶς γινώσκῃ τι ἢ γινώσκῃ ἄλλο τι ἢ τὸ
πρέπον γινώσκῃ, οὐδόλως ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν προορισμὸν
αὐτοῦ καὶ δι' ἀλύττου ἐλαττωμάτων περιβαλλόμενος ἀδυνατεῖ
ν' ἀνυψωθῆ εἰς τοὺς ἀληθεῖς κόσμους δι' οὓς ἐπλάσθη παρὰ
τοῦ δημιουργοῦ, καθόσον εἶναι ἀδύνατον νὰ πιστεῦσωμεν ὅτι
ὁ ἄνθρωπος ἐρρίφθη ἐν τῇ γῆ ταύτῃ μόνον ἵνα λιπῆναι διὰ
τοῦ σαρκίος του αὐτῆν. Ἡ κοινωνία λοιπὸν, ἤτοι τὸ κράτος,
δικαιοῦται νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων εἰς αὐ-
τοὺς τοὺς γονεῖς.

Ἄλλ' ὅπως τὴν ἐπιβάλλῃ ὀφείλει καὶ νὰ τὴν ὑποστηρίξῃ
παντοίωτρόπως, πρῶτον διὰ τῆς ἀνεγέρσεως σχολείων, δευτέ-

ρον διὰ τοῦ συστήματος τῆς δωρεᾶν ἐκπαιδεύσεως καὶ τρίτον διὰ τῆς καταρτίσεως καὶ διατηρήσεως διδασκάλων ἐκεῖ ἔνθα ἡ ἰδιωτικὴ περιουσία δὲν ἐπαρκεῖ. Οὐδόλως δὲ πρέπει νὰ πιστεῖσῃ τις ὅτι ταῦτα ἀπῆντησαν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν προσκόμματα δυσχερῆ καὶ ἀνυπέροβλητα. Ἀπεναντίας· οὐδαίς λαὸς ἐπολέμησε τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐκπαίδευσιν ἅμα τῷ ὑπεβλήθη νομοθετικῶς καὶ καταλλήλως, βαλμηδὸν δὲ καὶ κατ' ὀλίγον εἰς ἅπαντα τὰ κοινωνικὰ στρώματα ἐγένετο οὕτη ἀσπαστὴ καὶ ἐτήσια στατιστικὴ τῶν ποινῶν τῶν γονέων ὅσημέραι ἐλαττοῦται καταπληκτικῶς. Ἐν ὄλῃ π. χ. τῇ Βυυκρίᾳ, τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, μόλις 8 ἢ 9 παραδείγματα τιμωρίας τοιαύτης κατ' ἔτος φαίνονται, ἐν δὲ τῇ Σαζωνίᾳ παρέρχονται ἔτη καὶ οὐδεμία τοιαύτη ποινὴ ἐπιβάλλεται. Διὰ δὲ τὴν δωρεᾶν ἐκπαίδευσιν τῶν ἀπόρων καὶ τὴν διεντήρησιν δημοσίων σχολείων τὰ χριστιανικὰ δόγματα τοῦ ἔλεους καὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας ἱπαλλάττουσιν ὅσημέραι τὰ κράτη ἀπὸ θυσιῶν, ἃς οἱ πολέμιοι ἰῶν ἀγαθοεργῶν συστημάτων τούτων προέβαλον πάντοτε ὡς δυσφορήτους.

Εἰς τὴν περὶ ἡμᾶς κοινωνίαν βεβαίως ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐκπαίδευσιν δὲν γινώσκειται νομοθετικῶς. Καὶ ὅμως μεθ' ὑπερφανείας δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι ἡ κοινωνία μας σιωπηλῶς παρεδέχθη αὐτὴν καὶ πανταχόθεν ἀνάπτυξις ἀτομικὴ ἐδόθη εἰς τὰ ὄργανα τῆς ἐκπαιδεύσεως. Πραϊόντος τοῦ χρόνου ἐγκαθίστανται σχολεῖα καὶ ἡ στατιστικὴ οὐδόλως διαψεύδει τὰς ἀγαθὰς ἡμῶν εὐχὰς καὶ ἐλπίδας. Καὶ ὁ πολυτάλαντος πολίτης καὶ ἡ πενομένη χήρα αὐθόρμητως κατήρτισαν καὶ τηροῦσι τὴν ὑποχρεωτικὴν παιδείαν τὸν νόμον, ἐπὶ ἐν δὲ καὶ τὸ αὐτὸ τείνουσι σημεῖον τὴν προσοχὴν αὐτῶν, ὅπως μορφώσωσι τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Ὅποια εὐγενὴς καὶ εὐαγγελικὴ ἐργασία! ὅποια ἐνθάρρυνσις τῇ ἀνήκει! ὅποίους ἀγαθοὺς καρποὺς μᾶς προετοιμάζει!

Συναίσθησις τοιοῦτου ὑψηλοῦ καθήκοντος, αὐθόρμητως ἐκπληρωμένου ὑπὸ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, παρῆξεν, ἐκτὸς πλείστων ἄλλων ἐκπαιδευτικῶν σχολῶν, καὶ τὸ ἀνώτατον τοῦτο παρθεναγωγεῖον τῆς «Παλλάδος», προοριζόμενον νὰ μορ-

φώσῃ οὐ μόνον ἀγαθὰς πολίτιδας, ἀλλὰ καὶ μύστας τῶν γραμμάτων ἐν ταῖς πέριξ ἡμῶν κοινωνίαις. Δὲν τολμῶ νὰ προσθέσω καὶ ἐγὼ εἰς τὴν περὶ γυναικὸς πλουσιωτάτην ἤδη ὑπάρχουσαν βιβλιοθήκην οὐδὲν νέον· ἐκ ταύτης ὅμως ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ὑπομνήσω τοῦ Βάκωνος τὸ ἀπόφθεγμα: «Ὁ ἔρως τῆς πατρίδος ἄρχεται ἐν τῇ οἰκογενείᾳ», συνδυαζόμενον πρὸς τὴν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ἀρχὴν «L'enfant d'un enfant est toujours l'ouvrage de sa mère». Μητέρας λοιπὸν καὶ δι' αὐτῶν οἰκογενείας καὶ δι' αὐτῶν τὴν κοινωνίαν μας κέκληνται νὰ μορφώσωσι διὰ τοῦ στερεοῦ θεμέλιου τῆς ἐκπαιδεύσεως τοιαῦτα ἰδρύματα. Ἐν αὐτοῖς ἡ τάξις, ἡ καθαριότης, ἡ εὐλικρίνεια, ἡ ὑπακοή, ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ ἀληθεῖα διδασκόμενοι εἰς τὰ κοράσια ἐδρασιόνουσιν τοὺς οἴκους τῶν γονέων αὐτῶν καὶ ποικίλλουσι τὴν εὐδαιμονίαν των. Μανθάνουσιν ἐν αὐτοῖς ὅτι ἡ ἐργασία πρέπει νὰ ἦναι τὸ σύμβολόν των, τὸ καθιστῶν τὰ πάντα εὐχερῆ, ἐνῶ ἡ ἀκηρὴ εἶναι σκόληξ κατατρώγων τὸ σῶμα πλειότερον καὶ τῆς σκληροτέρας ἐργασίας. Διδάσκονται ὅτι ἐργαζόμενα διὰ τοὺς ἄλλους, ὡς ἔλεγεν ὁ Κομφύκιος, ἐργάζονται δι' ἑαυτὰ καὶ ὅτι χρόνος ἀπολεσθεὶς δὲν ἐπανέρχεται. Ἀποκτῶντα εὖ τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἐκπαίδευσιν, ἧτις εἶναι ἡ βῆσις, μορφοῦνται τὴν διάνοιαν διὰ τῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας, τῶν ὀξυδερκῶν τούτων ὀφθαλμῶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου· ἐνῶ δ' ἀναπτύσσεται ἡ ὑπαρξίς των διὰ τῶν γνώσεων τῆς Βοτανικῆς, Ζωολογίας, Ἀριθμητικῆς, Ἰγνογραφίας, Ὠδικῆς, Καλλιγραφίας, Φυσικῆς καὶ Χημείας· ἐξασφαλιζέται ἡ οἰκιακὴ ζωὴ των διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς Οἰκιακῆς Οἰκονομίας, τῶν Ἐργοχείρων, τῆς Γυμναστικῆς καὶ τῆς συνδικιότησεως. Ὑῶ δὲ ἡ ἀγαθὴ διάπλασις καὶ ἕξις περὶ ὅλα γίνεται κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην φύσις, καὶ φύσις περισπούδαστος καὶ πολύτιμος. Ἄπαντα δὲ ταῦτα κτῶνται διὰ τῆς ἐκμαθήσεως διαφόρων μὲν γλωσσῶν, ἀλλὰ κυρίως καὶ κατὰ πρῶτον λόγον τῆς Ἑλληνικῆς, ἣν ὁ Δεμαϊστρὸς δὲν ἐδίστατε νὰ ὀνομάσῃ τὴν ὠραιότεραν τῶν ὅσας ἡ ἀνθρωπότης ὠμίλησε. Καὶ ἀληθῶς, ἡ γλῶσσα ἡμῶν εἶναι τὸ οὐσιωδέστερον καὶ ἐντελέστερον ὄργανον τῆς ἠθικῆς καὶ διαγορητικῆς ἀνα-

τροφής, ὅπερ ἡ θεία Πρόνοια ἐπεφύλαξεν ὡς σύμβολον τῆς παγκοσμίου φιλολογίας, ἐγείρασα αὐτὴν ὡς θαυμάσιον τρόπαιον τῶν παρελθόντων αἰώνων. Γεννηθεῖσα ὑπὸ τὸν ὠραῖον τῆς Ἑλλάδος οὐρανὸν διεδόθη εἰς ἀπείρους ἐκτάσεις, καταστάσα ἢ φωνὴ τοῦ Εὐαγγελίου, τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Θριαμβεύσασα κατὰ παντοίων προσκομμάτων διεφώτισε τὸν ἀρχαῖον κόσμον καὶ διέχυσε εἰς τὰ νεώτερα ἔθνη τὰς ὑψίστας ἀληθείας τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὁ Ἡρόδοτος τὴν εὕρισκε ἐν Καυκάσῳ, ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος τὴν χαιρετᾷ εἰς τὰ ὄρη τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τὴν συναντᾷ ἐν γενικωτάτῃ χρήσει εἰς Ἰουδαίαν. Τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Σωκράτους ἢ φωνή, εἰσδύσασα εἰς τὴν Βηθλεὲμ καὶ τὸν Γολγοθᾶν, κατέστη γλῶσσα τοῦ ἰδίου ἐλλητισμοῦ καὶ τοῦ ἐν γένει χριστιανισμοῦ, κατισχύσασα δὲ τῶν αἰώνων καὶ γενεῶν καὶ ὑπερικήσασα τσαύτας καταστροφάς, ἐπιζεῖ ὡς ἔργον ἐξόχου καλλονῆς, ὡς γλῶσσα τῆς πρωτοτύπου πίστεως.

Τοιαύτη δίδεται καὶ πρέπει νὰ δίδεται ἀνατροφή καὶ ἐκπαίδευσις καὶ τοιαύτην ἔχει ἡ «Παλλὰς» ὡς ἀπίδα καὶ θώρακα, ὡς ὁδηγὸν καὶ κηδάλιον. Ἄς μὴ νομίσῃ δὲ τις ὅτι ἀξίω αὕτη νὰ λάβωσιν αἱ νεάνιδες τῆς τὴν ἀνατροφήν ἐκείνην, ἣν ἰδεολόγοι τινές, ἐν ἰδανικῷ κόσμῳ μόνον περιφερόμενοι, ἐζητήσαν νὰ ἐφαρμόσωσι καὶ ἐπὶ τῆς γυναικός. Ἡ τοιαύτη ἰδανικὴ ἀνατροφή δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τοὺς πόθους ἡμῶν, οὔτε πρὸς τὸ συμφέρον τῆς κοινωνίας. Θαυμάζομεν βεβαίως τῆς τε παρελθούσης καὶ παρούσης ἐποχῆς τὰ ἔργα ἐπιφανῶν γυναικῶν καὶ ἐνώπιον τῶν φιλοσοφικῶν αὐτῆς δογμάτων καὶ συγγραφεῶν ἀποκαλυπτόμεθα ἀρκούμεθα ὅμως καὶ μετ' ἀπλήτου χαρᾶς ἠθέλομεν ἶδει, ἐὰν ἐκ τῆς «Παλλάδος» παρεδίδοντο εἰς τὴν κοινωνίαν θυγατέρες καὶ σύζυγοι, μητέρες καὶ ἀδελφαί, στολίζουσαι αὐτὴν κυρίως διὰ τῶν θεραπευτικῶν ἀρχῶν τῶν πρᾶκτικῶν πλεονεκτημάτων τῶν καὶ τῶν οἰκιακῶν αὐτῶν ἀρετῶν. Τοιαύτης ἀνατροφῆς ἔχει χρεῖαν ἡ νεολαία μας καὶ αὐτὴν ἀπαιτεῖ δικαίως ἡ κοινωνία μας. Ἐπιθυμοῦμεν νὰ διαψεύδῃ ἡ «Παλλὰς» τὴν ἐπὶ τῆς γυναικός καταφορὰν τοῦ Εὐριπίδου, θέσαντες εἰς τὸ στόμα τῆς Μηδείας αὐτοῦ,

τὸ ἀγυναῖκες πεφύκαμεν εἰς μὲν ἔσθλ' ἀμυχανώταται, κακῶν δὲ πάντων τέκτονες σοφώταται. Προτιμῶμεν αἱ μαθήτριαι τῆς «Παλλάδος» γενόμεναι σύζυγοι καὶ μητέρες καὶ προκαλούμεναι νὰ δεῖξωσι τοὺς στολισμούς τῶν καὶ τὰ κοσμήματά τῶν, νὰ δεῖκνύωσιν ὅτι εἰς ὁμοίαν πρόκλησιν φίλης τῆς ἐδείξε Κορνηλία ἢ θηγάτηρ Σκηπίου τοῦ Ἀφρικανοῦ, ἦτοι τὸν Γράκχον καὶ Τιβέριον τῆς, τὰ δύο τῆς ἐκεῖνα τέκνα, ἅτινα ἔμειναν περιδοῦσα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς πατρίδος τῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐντελῆ ἀνατροφήν τῶν ὁμοίων ἢ Κορνηλία μείλασα ἐν τῇ χηρείᾳ ἀπεποιήθη τὴν χεῖρα τοῦ Αἰγυπτίου βασιλέως Πτολεμαίου.

Ἡ ἀνατροφή ὅμως καὶ ἐκπαίδευσις αὕτη, εἴκ προσήκει ἡμῖν, ὅς μοι ἐπιτραπῆ νὰ προσθέσω ὅτι εἶναι δυσχερέστατον νὰ ἐπιτευχθῆ κατ' εἰκὸν ἀποτελεσματικῶς καὶ ἐπικίνδυνον ὡς πρὸς τὰ θῆλα διὰ δημοσίων σχολείων καὶ οὐχὶ παρθεναγωγείων. Ὅπως ὀλόκληρος ἡ σειρά τῆς διδασκαλίας ἀπὸ τῆς νηπιακῆς μέχρι τῆς νεανικῆς ἡλικίας καρπορῶθη ἐν τῷ οἴκῳ, ὀλίγιστα οἰκογένεια δύνανται νὰ ἐπιτύχωσι τοῦτο ἄνευ ὑπερμέτρων θυσιῶν, τὸ δὲ κοινωνικὸν συμφέρον πρέπει νὰ ὑπηρετῆται πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τῶν πολλῶν καὶ οὐχὶ τῶν ὀλίγων ἐξαιρετικῶν. Ἀδύνατον διὰ τῆς ἡρῆ ἐπικρατούσης εἰδικότητος περὶ τὰς καθέκαστα γνώσεις ἀγαθῆ ἐκπαίδευσις νὰ τελεῖται δι' ὀλίγων διδασκάλων. Ἀδύνατον ἢ ἐπελθοῦσα τῆς κοινωνικῆς ἀναπτύξεως ἔκτασις ν' ἀρκεῖται εἰς τὰς γνώσεις ἐνὸς ἢ ὀλίγων προσώπων δυναμένων τσαύτην διανοητικὴν ποικίλην ὕλην νὰ μεταδίδωσι. Τοῦτο μόνον διὰ τῆς ἐν σχολείοις καὶ οὐχὶ κατ' εἰκὸν ἐκπαίδευστος κτᾶται, διότι ἐν αὐτοῖς ὑπάρχει ἡ ποικιλία τῆς διδασκαλίας καὶ ἡ ἀμιλλα τῶν διδασκομένων. Ἐν τούτοις, ὡς πρὸς τὴν τῶν θηλέων ἐκπαίδευσιν, ἐπιτυγχάνεται οὔτη καὶ ἀκινδύνως καὶ λυσιτελέστερον ἰδίως διὰ τῶν παρθεναγωγείων, ἦτοι διὰ τῆς ἐντὸς τοῦ σχολείου ἐκπαίδευστος καὶ διαίτης, διότι ἡ γυναικεῖα σιμνότης δὲν ἐπιτρέπει τὸ πρῶτ' τε καὶ ἐσπέρας καὶ κατ' ἡμέραν ἐν ταῖς ὁδοῖς περιφέρεσθαι τὰ κοράσια πρὸς ἀπόκτησιν γραμμάτων καὶ διότι οὕτω αἱ τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς θεαμάτων ἐντυπώ-

σεις δύνανται ν' αλλοιώσωσι τὰς ἐν τοῖς σχολείοις κτώμενας γνώσεις, ἐκτὸς ἐτέρων ἄλλων ἀποπημάτων ἅτινα ἢ πεῖρα καὶ αὐτὴ ἢ ἱστορία ἀφρόνως μᾶς παρέχουσιν. Ἐνταῦθα δὲ ἃς μοὶ συγχωρηθῆ μικρὸν παράδειγμα ἀρχαίων, ἐπιβεβαιοῦν τὴν ἰδέαν αὐτὴν, μάλιστα διὰ τὰ ἐν μεγαλοπόλεσιν ἐκπαιδευόμενα κοράσια. Ἡ ἀρχὴ τῶν ἐν Ῥώμῃ δεκάρχων, ἀρχὴ καταπιεστικῆ καὶ αὐθαίρετος, συγκειμένη ἐκ τῶν Πατρικίων, ἦτοι τῶν εὐγενῶν, οὐδὲν ἄλλο ἀγαθὸν καταλιποῦσα ἢ τὴν Δωδεκάδελτον, ἣτις εἶναι ἡ βῆσις τῆς τῶν νόμων ἐπιστήμης ἡμῶν, κατελύθη ἐκ γεγονότος σχέσις πρὸς τὰ δημόσια σχολεῖα τῶν θηλέων. Ἐν τῷ κοινῷ σχολείῳ τῆς Ῥώμης ἐδιδάσκοντο καὶ ἡ Βιργινία, ἀνήκουσα εἰς τὴν τάξιν τῶν Πλευθίων, ἦτοι τοῦ λαοῦ, θαυμασίας δὲ ὠραιότητος κοράσιον. Ὁ δεκάρχος Ἀππίος Κλαύδιος συναντήσας κατ' ὁδὸν τὴν ὠραίαν κόρην, μεταβαίνουσα εἰς τὸ σχολεῖον, συνέλαβε τὸ μυστήριον σχέδιον ν' ἀρπάσῃ αὐτὴν διὰ τῶν ὑπηρετῶν του. Ὁ πατήρ τῆς ἀπλοῦς στρατιώτης ἀνέστη, ἀλλὰ μὴ δυναθεὶς ν' ἀποσπάσῃ ἐκ τῶν χειρῶν τῶν δούλων τοῦ αἰσχροῦ ἀρχοντος τὴν φιλάτην του θυγατέρα, κατώρθωσε ν' ἀρπάσῃ ἐνὸς τῶν δούλων τούτων τὸ ἐγχειρίδιον καὶ νὰ φρονέσῃ αὐτὴν, ἵνα μὴ ἀτιμασθῆ. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐξηγεῖρε τὸν λαὸν κατὰ τῆς δεκαρχίας, ἣτις αὐθημερὸν κατελύθη.

Ἀνάγκη λοιπὸν κοινωνικὴ εἶναι ἡ ἴδρυσις τοιούτων παρεγωγείων ἐντὸς τῶν ὁποίων ν' ἀναπτύσσωνται αἱ νεάνιδες, ἐὰν ἐπιθυμῶμεν τὴν ἀληθῆ πρόσοδον τοῦ γυναικείου ἡμῶν φύλου. Καὶ εἶναι μὲν ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ ἀπόκτησις τοιούτων καὶ μάλιστα πολλῶν, ἐξαρκεύτων εἰς τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, εἶναι δυσχερεστάτη καὶ ἥκιστα δυνατὴ. Ἀλλὰ καὶ τούτου ἕνεκα ἐν ταῖς πόλεσιν ἔνθα ἐπετεύχθη ἡ τοιαύτη ἀπόκτησις καὶ ἐμορφώθησαν τοιαῦτα ἰδρύματα, ἀνάγκη ἀπόλυτος ὑπόρχει ἕκαστος νὰ θεωρῆ ταῦτα ὡς ἐθνικὸν κτῆμα καὶ πολυτίμητον θησαυρὸν, οὕτως οὐδέποτε νὰ καταγρᾶται καὶ θνητὰ παντοιοτρόπως, νὰ προστατεύῃ καὶ οὐζάνῃ. Εἶναι ἱεροσυνία ἀληθῆς οὐχὶ τὸ πολεμεῖν οὐτὰ, διότι δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ τοιαύτη ὕψιμις κακίας εἰς οὐδένα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀ-

πλῶς ἀδιαφορεῖν περὶ τὴν εὐδωσιν καὶ εὐστάθειαν αὐτῶν.

Εὐρίσκομαι ἄρα γὰρ εἰς τὴν ἀνάγκην καταλήγων τὸν λόγον νὰ ἐπικαλεσθῶ τῆς κοινωνίας μας τὰ αἰσθήματα ὑπὲρ τῆς «Παλλάδος»; Οὐδὲν ὅμως, διότι μὲ φαίνεται ὅτι ἤθελον περιτολογῆσαι ἐνώπιον τῶν συμπαθειῶν, αἵτινες πρὸς αὐτὴν ἐχορηγήθησαν ἀπὸ τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεώς της καὶ ἐνώπιον τῶν προσπαθειῶν καὶ εὐχῶν, αἵτινες διαδηλοῦνται πανταχόθεν πρὸς ἐδραίωσιν καὶ ἀκμὴν αὐτῆς. Ἄλλ' ἔλλειψιν ἀξιοκατάκριτον ἤθελον πράξει, ἐὰν παρεσιώπων τὴν εἰλικρινῆ εὐγνωμοσύνην τῆς Ἐταιρίας ἡμῶν οὐ μόνον πρὸς τοὺς γενναίους ἰδρυτὰς αὐτῆς, αἵτινες ἐστήριξαν τὸ ἔργον τοῦτο καὶ οἵτινες ἐξασκολουθοῦσιν εὐνοοῦντες αὐτὸ, ἀλλὰ πρὸς τοὺς πολυπληθεῖς γονεῖς τῶν φοιτῶντων κορασιῶν, αἵτινες μᾶς ἐνεπιστεύθησαν ὅτι φίλτερον ἔχουσιν ἐπὶ γῆς, ἐνθαρρύνοντες τὴν πρόσοδον τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ τούτου ναοῦ. Ὁφείλω δὲ προσέτι νὰ ἀνακηρύξω καὶ ἐγὼ τὴν πολλὴν εὐγνωμοσύνην ὅλων ἡμῶν πρὸς ἅπαντα τὰ διδάσκοντα ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ πρόσωπα καὶ ἰδιαίτερος πρὸς τὴν κ. διευθύντριαν αὐτῆς, διότι ἐκ τῆς εὐσυνειδήτου καὶ μετ' ἀκραιφνοῦς ζήλου ἐργασίας των ἐπετύχουμεν τὸ ἔτος τοῦτο ἀποτελέσμα προόδου ὑπερβάσης τὰς ἐλπίδας μας.

Ἐνταῦθα δὲ λυποῦμαι μὴ δυνάμενος νὰ φέρω καὶ τὸν προσήκοντα λόγον διὰ τὸν ζῆλον καὶ τὴν αὐταπάρνησιν τῶν κυριῶν Κοσμητριῶν, τῶν εὐγενῶν αὐτῶν συναδέλφων μας, εἰς ἃς ὀφείλομεν κατὰ μέγιστον ἐπίσης μέρος τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου μας, διότι ὁμιλῶν ἐν ὀνόματι τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς «Παλλάδος», οὗτινος καὶ αὐταὶ εἰσι μέλη, ἤθελον μοὶ ἐπιτρέψει εἰς περιαιτιολογίαν ἢν βεβαίως δὲν ἤθελον μοὶ ἐπιτρέψουσι τὴν πρόσοδον τῆς σχολῆς καὶ οὐχὶ τὰ ἐγκώμια.

Ἄλλ' ἐπὶ τῆς ἰδέας ταύτης, ἦτοι τοῦ μὴ ἐπαινεῖν ἑμαυτοὺς, τολμῶ νὰ ποιήσω ἐξαίρεσιν τινα, δι' ἣν πιστεύω ὅτι οὐδεὶς θέλει μὲ φέξει, ἐκτὸς ἐνὸς μόνου προσώπου, δι' ὃ μάλιστα καὶ ποιῶ αὐτὴν. Τὸ πρόσωπον τοῦτο εἶναι ὁ πρόεδρος ἡμῶν κ. Νικόλαος Ζαρίφης.

Ἄφ' ἧς στιγμῆς παρεκλήθη νὰ συμμετάσχη τοῦ ἔργου

τούτου, ενεκολπίθη αὐτὸ διὰ πάσης τῆς ἀγάπης του, οὐ μόνον ἐργαζόμενος ἀνεπρόσδοκως, ἀλλὰ καὶ σπουδαίως ὑλικὰς προσφορὰς μετ' ἀγαλλιᾶσεως προσενεγκών. Βεβαίως οὐκ ἦν δυνατόν ἄλλως γενέσθαι, ἅμα τὸ ὄνομα ΖΑΡΙΦΗΣ συνδέεται μετὰ τινος ἔθνικοῦ σκοποῦ, ἀλλ' οὐκ ἦν ἐπίσης δυνατόν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην νὰ μὴ ἐκφράσωμεν ἅπαντες οἱ συνάδελφοί του πρὸς αὐτὸν τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην μας διὸ τὰ γενναῖα του αἰσθήματα ὑπὲρ τῆς «Παλλάδος» ταύτης, ἥτις ἠτύχησε νὰ τὸν θεωρῆ ἀναπόσπαστον ἀπὸ τὴν ὑπαρξίν της, γονεὰ καὶ προστάτην αὐτῆς. Τὸ ὄνομά του ἔδεν ἀνεγράφη μὲν εἰς τὸ ἔθρημα τοῦτο, διότι τοιαύτη ὑπῆρξεν αἰείποτε ἡ ἐπιθυμία του, ὑπάρχει ὅμως ἐγγεγραμμένον εἰς τὰς τρυφερὰς καρδίας ὄλων αὐτῶν τῶν κορασιῶν καὶ προσελκύει τὴν εὐγνωμοσύνην παντὸς ὅστις κηδεταὶ τῆς ἔθνικῆς προόδου. Καὶ ὅμως, ὅταν ἡ «Παλλάς» ἀξιωθῆ ν' ἀνεγείρῃ τὸν ἴδιον οἶκον, ἐπὶ τῆς μετωπίδος αὐτοῦ ἔσεται ἐγγεγραμμένον τὸ δημοφιλὲς ὄνομα ΖΑΡΙΦΗΣ καὶ ἄκοντος αὐτοῦ.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΜΑ

τῆς ἀποφοιτησάσης μαθητρίας τοῦ Παρθεναγωγείου

Μαγδαληνῆς Ἀθανασιάδου.

Κατὰ τὴν τελετὴν τῆς διανομῆς τῶν βραβείων

Ἀφικθεῖσαι ἤδη εἰς τὸ τέρμα τῶν ἡμετέρων σπουδῶν καὶ μέλλουσαι νὰ ἀποχαιρετήσωμεν τὸ γλυκύτατον ἡμῶν ἐνδιαίτημα, παριστάμεθα σήμερον ἐνώπιον ὑμῶν, ἵνα καὶ κατὰ τελευταίαν ἤδη φορὰν ἐκφράσωμεν ἀμέσως ἐν ὀλίγοις ὅτι ἡ καρδιά ἡμῶν ἐν μεγίστῳ βαθμῷ αἰσθάνεται πρὸς τὴν φιλόστοργον ἡμῶν μητέρα τὴν σχολὴν ταύτην, ἥτις ἀνοικταῖς ἀγκάλαις, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεως, παρέλαθεν ἡμᾶς, ἀκολούθως δ' ἐξεδήλωσεν ἡμῖν τὴν πραγματικὴν αὐτῆς στοργὴν, διὰ τοῦ ἀδόλου τῆς παιδείας γάλακτος γαλουχήσασα. Τὸ ὕψος τῶν εὐεργετημάτων αὐτῆς συναισθανόμεναι ὑπὸ τσαύτης συγκινήσεως κατεχόμεθα, ὥστ' ἀδυνατοῦμεν νὰ προσφέρωμεν καὶ τὸν ἐλάχιστον τῆς βαθυτάτης ἡμῶν εὐγνωμοσύνης φόρον· ἀλλ' ὅμως ἡ περιβάλλουσα τὰ ἡμέτερα πρόσωπα συγκίνησις, ἡ ἐκφραστικωτάτη σιγὴ, οἱ ὑπὸ γλυκερῶν δακρύων εὐγνωμοσύνης ὑγραινόμενοι ἡμῶν ὀφθαλμοὶ ἐκφράζουσι τὴν ἐν ταῖς πτυχαῖς τῆς ἡμετέρας καρδίας ἐγκεχαραγμένην εὐγνωμοσύνην ἐκφραστικώτερον ἢ ἡ ῥητορικωτάτη εὐγλωττία.

Ἡ εὐγνωμοσύνη ἡμῶν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θέλει ἐκδηλωθῆ οὐχ' ἥττον δι' ἔργων θεαρέστων, δι' ὧν θέλει ἐξυμνεῖσθαι ἡ φιλόστοργος ἡμῶν μήτηρ σχολή, ἡ τοιαῦτα αἰσθήματα ἐμ-

πνεύσασα ἡμῖν. Αὕτη διὰ τῶν θείων βιβλίων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἐδίδαξεν ἡμῖν τὸν ἀληθῆ Θεόν, τὸν θεῖον νόμον καὶ ἀνέπτυξεν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν τὸν πρὸς τὰ θεῖα ζῆλον, τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ τὴν αὐταπαρνησίαν, ἀποκαλύψασα ἡμῖν τὸν ἀληθῆ προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν φύσιν αὐτοῦ, ἵνα, βλέπουσαι ὡς ἐν κατόπτρῳ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, προσπαθήσωμεν νὰ φανώμεν ἄξιοι αὐτῆς, καθορώσαι δὲ καὶ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ σώματος προσπαθήσωμεν νὰ ἐνισχύσωμεν αὐτὸ διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ καὶ τῶν ἀγαθῶν πράξεων, καὶ οὕτω προσεγγίσωμεν τῷ τελείῳ Δημιουργῷ. Διὰ τῆς φιλοσοφίας εἰσήγαγεν ἡμᾶς εἰς τὰ βάθη τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, διδάξασα τὰς μέχρι τοῦδε ἀγνώστους ἡμῖν δυνάμεις καὶ ἐνεργείας αὐτῆς, καὶ ἀνυψώσασα τὸν νοῦν ἡμῶν πρὸς τὸν Πλάστην, ὅστις τὸ πολυτιμότερον τοῦτο δῶρον ἐδωρήσατο ἡμῖν. Διὰ τῶν ἀρχαίων καὶ σοφῶν ποιημάτων τοῦ ὑπάτου τῶν ποιητῶν Ὁμήρου καὶ τοῦ γλυκυτάτου καὶ διδακτικωτάτου Εὐριπίδου ἐνέπνευσεν εἰς ἡμᾶς εἰλικρινῆ φιλοπατρίαν καὶ φιλαδελφίαν αἰσθηματα, ἅτινα ὡς μετὰ μεγίστης εὐφροσύνης ἐκ τοῦ καλάμου αὐτῶν ἐξεληθόντα καὶ μετὰ σοπιμότητος ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν καθηγητοῦ ἐρμηνευθέντα, βαθύτατα ἐνεχαράχθησαν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν.

Ἡ ἀδύνατος ἡμῶν φωνὴ ὑπὸ πνιγμῶν δακρῶν διακόπτεται, οὐδὲν δ' ἕτερον δυνάμεθα νὰ ἐκφράσωμεν εἰμὴ ὅτι ἡ στιγμή αὕτη δι' ἡμᾶς εἶναι πρόξενος χαρᾶς καὶ λύπης, ἀγαλλιάσεως καὶ ἄλγους· καὶ ἀγαλλιάσεως μὲν διότι διηλάσαμεν εὐτυχεῖς τὸ δυσχερὲς καὶ πολύμοχλον τοῦτο στάδιον τῆς παιδείας· ἄλγους δὲ διότι ἀποσπώμεθα ἐκ τῶν εὐεργετικῶν κόλπων τῆς φιλοστόργου ἡμῶν μητρὸς. Οὐχ ἤττον ὅμως ὑλικῶς μόνον ἀποχωριζόμεθα ταύτης· ἡ καρδία καὶ ὁ νοῦς ἡμῶν οὐδέποτε θέλουσι λησμονήσῃ τὰ πρὸς αὐτὴν ἱερά καθήκοντα, οὐδ' ἂν ὁ πανθελμάτωρ χρόνος παρεντελήῃ, οὐδ' ἂν δυσχερέστεραι περιστάσεις παρεμπέσωμεν.

Πρὸς ὑμᾶς δὲ, σεβαστοὶ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, ἰδίᾳ ἐκφράζομεν τὸ βαθύτατον ἡμῶν σέβας καὶ τὴν ἐνδόμυχον εὐγνωμοσύνην, καίτοι οὐδεμίᾳ εὐχαρίστησις ἀνάλογος πρὸς τοὺς

ἀτρύτους μόχθους καὶ ἀγῶνας οὓς ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τῆς καρδίας ἡμῶν κατέβαλετε. Πῶς δυνάμεθα ν' ἀνταμείψωμεν ἐπαξίως τὴν ἐπὶ τῶν ἱερῶν ὑμῶν μετώπων διαζωγραφουμένην συγκλίνησιν καὶ λύπην ἐπὶ τῷ τελευταίῳ τούτῳ «Χαίρετε»; Ἡ ἀγαθὴ ὑμῶν καρδία σιγηλῶς ἐκφράζει ὅτι μόνη αὐτῆς ἀμοιβὴ εἶναι ἂν τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν παρ' ὑμῶν ἐμφυτευθέντα ἀρετῆς καὶ ἀληθοῦς θρησκείας σπέρματα ἴδῃ ἀναπλασάνοντα. Ναί, φιλόστοργοι πατέρες, θέλομεν τηρήσει τὰς σοφὰς ὑμῶν συμβουλὰς, δι' ὧν ἡμᾶς εἰς τὸ νέον τοῦτο στάδιον ἀπερχομένης ἐφωδιάσατε. Θέλομεν τηρήσει ἀναλλοίωτον τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὴν ἀληθῆ θρησκείαν, καὶ θέλομεν προφυλάξῃ ἑαυτὰς παντὶ σθένει ἀπὸ τῶν θνητῶν καὶ δηλητηριωδῶν ἡδονῶν, ὡς ὁ συνετός ἐκεῖνος Ὀδυσσεὺς ἀπὸ τῆς θελκτικῆς μελωδίας τῶν Σειρήνων, ἵνα εὐφρανθῇ ἡ εὐγενὴς ὑμῶν καρδία.

Τοὺς δὲ μεγαθύμους προστάτας καὶ εὐεργέτας ἡμῶν, τοὺς ἰδρυτὰς καὶ συντηρητὰς τοῦ ἐκπαιδευτηρίου τούτου, τὰς ἀξιοτίμους κυρίας Κοσμητρίας καὶ τὴν ἡπιόδωρον κυρίαν Διευθύντριαν εὐχόμεθα πρὸς τὸν πανάγαθον Θεόν ἵνα διαφυλάτῃ πάντοτε στερεοὺς ἐν τῇ ἀγαθῇ αὐτοῦ θελήσει, καὶ ἐπιδαψιλεύηται ἐπ' αὐτῶν ἡ εὐλογία αὐτοῦ, πρὸς ἀμοιβὴν τῶν πολυπληθῶν καὶ ἀκαμάτων ὑπὲρ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ τούτου ἰδρυμάτος προσπαθειῶν καὶ τῶν πρὸς ἡμᾶς τὰς ἀπολυομένας μαθητρίας εὐεργεσιῶν, καθότι ἐκ τοῦ μεγέθους τῶν πρὸς ἡμᾶς εὐεργετημάτων ἀποθαρρυνόμεναι, οὐδ' ἀποπειρώμεθα διὰ ξηρῶν λέξεων τὴν εὐγνωμοσύνην νὰ ἐκφράσωμεν, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι ὑποσχόμεθα ὅτι θέλομεν διατηρήσει αὐτὴν ἀνεξάλειπτον ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν.

Ἦμᾶς δὲ, φίλαι συμμαθήτριαι, ἀσπαζόμεναι μετὰ δακρῶν χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, ἐπευχόμεθα ἵνα φθάσητε μὲν εἰς τὸ γλυκυτάτον τέρμα τῶν ὑμετέρων σπουδῶν, ἀνταμείψασαι τοὺς τε φιλομούσους προστάτας τῆς σχολῆς καὶ τοὺς σεβαστοὺς γονεῖς καὶ διδασκάλους διὰ τῆς εὐσχῆμου ὑμῶν διαγωγῆς καὶ τῆς ἐπιμελείας, ἀναφανῆτε δὲ ποτε τέκτα γνήσια τῆς σοφῆς Παλλάδος.

Σὺ δὲ, Παναγιώτατε Πατριάρχα, ὁ κοινὸς ἡμῶν προστάτης καὶ πνευματικὸς πατήρ, δέξαι τὴν ἐγκάρδιον ἡμῶν εὐγνωμοσύνην, ἣν μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ Σοὶ ὑποβάλλομεν τὰ ταπεινά Σου τέκνα καὶ εὐλόγησον ἡμᾶς ὅπως ταῖς τρίβοις τοῦ Κυρίου βαδίζουσαι, τὸ ἀγαθὸν ἀείποτε λέγωμεν καὶ ποιῶμεν.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ

τῆς Γ'. γενικῆς συνεδριάσεως τῶν μελῶν

Συγκροτηθείσης τῆς 7 νοεμβρίου 1876.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου ἀγίου Ἀμφιπόλεως κ. Ἰακώβου τελεσθεῖσαν ἐν τῷ ἐν Πέρα νὰφ τῶν Εἰσοδίων ἐπέτειον λειτουργίαν, καθ' ἣν ἐμνημονεύθησαν τὰ δνόματα τῶν εὐεργετῶν, δωρητῶν καὶ μελῶν τῆς Ἐταιρίας, συνεκροτήθη περὶ τὴν 2 μ.μ. ὥραν ἐν τῷ καταστήματι τοῦ παρθENAΓΩΓΕΙΟΥ τῆς Ἐταιρίας ἡ Γ' γενικὴ αὐτῆς συνεδρίασις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Ν. Ζαρίφη. Καὶ πρῶτον μὲν ἀνεγνώσθησαν καὶ ἐπεψηφίσθησαν τὰ πρακτικὰ τῆς παρελθούσης συνεδριάσεως· εἶτα δὲ ὁ πρόεδρος ἀνεγνώ ἔκθεσιν περὶ τῆς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος καταστάσεως τῆς Ἐταιρίας, μεθ' ἧς ὁ κ. Ἀριστοκλῆς προτείνει ὅπως συνωδᾷ τῷ 11 ἄρθρῳ τοῦ κανονισμοῦ ἀνακηρυχθῆ ὁ κ. Ν. Ζαρίφης μέγας εὐεργέτης τῆς Ἐταιρίας ἕνεκα τῶν μέχρι τοῦδε ὑπ' αὐτοῦ καταβληθεισῶν γενναίων χρηματικῶν ὑπὲρ αὐτῆς συνδρομῶν· τὴν πρότασιν ταύτην ὑποστηριχθεῖσαν ὑπὸ πολλῶν μελῶν παρεδέξατο παμφηφελῆ καὶ συνέλευσις. Ἀκολουθῶν ἀνακοινώσαντος τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τὴν ἐναρξιν διαπραγματεύσεων πρὸς ἔνωσιν τοῦ Ζαππείου μετὰ τοῦ τῆς «Παλλάδος» παρθENAΓΩΓΕΙΟΥ καὶ ἐξαιτησαμένου νὰ ἐπιτραπῆ αὐτῷ ὅπως ἐνεργήσῃ καὶ περαιτέρω πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ποθουμένης συνεννοήσεως ἢ συνέλευσις ἐγκρίνασα τὰς μέχρι τοῦδε ἐνεργείας τοῦ χορηγεῖ αὐτῷ ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα ὅπως πράξῃ ὅ,τι ἤθελεν ὑπαγορεύσει αὐτῷ τό τε γενικὸν καὶ τὸ τῆς Ἐταιρίας συμφέρον.

Μετὰ ταῦτα προδάντων τῶν μελῶν, συνφδὰ τῷ 16 ἄρθρῳ τοῦ κανονισμοῦ, εἰς τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἐνὸς τρίτου τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου ἐκληρώθησαν ὅπως ἀποχωρήσωσιν οἱ κ. κ. Ὁδ. Νεγροπόντης, Ι. Γεωργαντόπουλος καὶ Γ. Ἀθηνογένης, οἵτινες ἐξελέγησαν ἐκ νέου ὑπὸ τῆς συνελεύσεως μέλη τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου. πρὸς ἀντικατάστασιν δὲ τοῦ παραιτηθέντος κ. Α. Ψυχάρη ἐξελέγη ὁ κ. Ἀλ. Μαθιουδάκης, γεν. πρόξενος τῆς Ἑλλάδος, μετ' ὃ διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Ὁ πρόεδρος
Ν. ΖΑΡΙΦΗΣ.

Ὁ γεν. γραμματεὺς
Γ. Ξ. ΤΥΠΑΛΔΟΣ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ προέδρου κυρίου Ν. Ζαρίφη

Κατὰ τὴν Γ'. γενικὴν συνεδρίασιν τῶν μελῶν.

Κύριοι,

Δεύτερον ἤδη ἀπὸ τῆς ιδρύσεως τῆς Ἑταιρίας συγκαλοῦμεν ἡμᾶς, ὅπως κατὰ τὸν διέποντα τὸ ἔργον κανονισμόν δώμεν λόγον τῶν ὑφ' ἡμῶν πεπραγμένων.

Ἐν χαλεποῖς, κύριοι, καιροῖς, ὡς γινώσκουμεν ἅπαντες, συνέπεσαν τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Ἑταιρίας ἡμῶν καὶ τὸ μὲν τοῦτο, τὸ δὲ ὁ ὡς μὴ ὄφελεν ἐπελθὼν διχασμὸς ἐνεργείας, εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τεινύσης ἔθνικὸν σκοπὸν, ἰσχυρὰ προὐβάλλοντο ἡμῖν ἐν αὐτῇ τῇ γενέσει τῆς Ἑταιρίας κωλύματα εἰς τὴν ἐδραίωσιν καὶ προκοπὴν αὐτῆς. Ἐστερημένοι δ' οὕτω ἀφ' ἐνὸς μὲν εὐνοϊκῶν περιστάσεων, ἕνεκα τῶν οἰκονομικῶν τοῦ τόπου δυσπραγιῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς κοινῆς συμπάσης τῆς καθ' ἡμᾶς ὁμογενοῦς κοινωνίας συμπράξεως, ὧν ἀμφοτέρων εἶχε χρεῖαν ἐν τῇ γενέσει αὐτῆς τοιαύτη ἐπιχείρησις, εὐρέθημεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπικαλεσθῶμεν ὅλην τὴν ἐγκαρτέρησιν ἡμῶν, ὅπως μὴ ναυγήσῃ τοιοῦτον ἐθνωφελὲς ἔργον, καὶ οὕτω, χάριτι θεῆς, εἰ καὶ ἡ Ἑταιρία ἡμῶν δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι νὰ ἴδῃ ἐκπληρωθέντα καθ' ὅλοκληρίαν τὸν εὐρὺν ἐκπαιδευτικὸν αὐτῆς σκοπὸν, κατῶρθωσεν οὐχ ἤττον νὰ ἀπολαμβάνῃ τοῦ εὐφροσύ-

νου θεάματος, βλέπουσα τὸ ἀνώτερον αὐτῆς Παρθεναγωγείον λαβὸν τελείαν ὑπόστασιν καὶ πολλὰ τὰ ἀγαθὰ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμογενῆ τε καὶ ἀλλογενῆ κοινωνίαν ἐπαγγελόμενον.

Πρὶν ἐκθέσω ὑμῖν τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ ἑταιρικοῦ ἡμῶν βίου κατὰ τὸ ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1875 μέχρι 31ης αὐγούστου 1876 ἐνιαύσιον διάστημα, περὶ οὗ ὁ λόγος σήμερον, δεόν νὰ ὑπομνήσω ὑμῖν ὅτι, ἀρξαμένου τοῦ ἑταιρικοῦ τούτου ἔτους, τὸ διοικητικὸν τῆς Ἐταιρίας συμβούλιον δὲν ἦτο πλήρες κατὰ τὸν κανονισμόν· παραιτηθέντος δ' εἶτα μετ' ὀλίγον καὶ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου ταμία κυρίου Θ. Κοσοῦδη, τὸ συμβούλιον προσέφυγεν εἰς τὴν συνδρομὴν ἄλλων φιλομουσῶν ὁμογενῶν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐν αὐτῷ κενῶν θέσεων· οὕτω δὲ τὰ καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἀποτελέσαντα τὸ συμβούλιον πρόσωπα ἦσαν οἱ ἑξῆς κύριοι: Α. Πασπάτης, ἀντιπρόεδρος, Ὁδ. Νεγροπόντης, Ι. Ἀριστοκλῆς, Ι. Βάλσαμος, Γ. Ἀθηνογένης, Ι. Γεωργαντόπουλος, Π. Κούππας, Γ. Κωνσταντινίδης, Γερ. Ξ. Τυπάλδος, γενικὸς γραμματεὺς καὶ Ι. Γκιῶν, ταμία. Πρὸς τελείαν τοῦ δωδεκαμελοῦς συμβουλίου συγκρότησιν ὑπελείπετο ἡμῖν εἰς ἀπὸ τῆς παραιτήσεως τοῦ ἐπὶ τινος μόνον μηνος συνεργασθέντος μεθ' ἡμῶν κυρίου Α. Ψυχάρη καὶ τὸν ἀναπληρωτὴν αὐτοῦ ἀφέθη νὰ ὀρίσῃ σήμερον ἡ ὑμετέρα ψῆφος, ὡς θὰ ὀρίσῃ καὶ τοὺς ἀντικαταστάτας τριῶν ἑτέρων ἐκ τῶν συμβούλων, ἀποχωρούντων κατὰ τὸν κανονισμόν διὰ κληροῦ.

Ὡς καλῶς γινώσκετε, κύριοι, ὁ διέπων ἤδη ἡμᾶς κανονισμὸς ἐστὶν ὁ ἐν τῇ συνελεύσει τοῦ παρελθόντος ἔτους ὑφ' ὑμῶν ψηφισθείς, καὶ εὐχαρίστως ἀναγγέλλω ὑμῖν ὅτι ἡ Ἐταιρία λειτουργεῖ ἀπροσκόπτως διὰ τοῦ κανονισμοῦ τούτου.

Εἰς τριάκοντα καθ' ὅλον τὸ ἔτος συνήλθε συνεδριάσεις τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, ἐν αἷς ἐνησχολήθη εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐμπέδωσιν καὶ προαγωγὴν τῆς τε Ἐταιρίας καὶ τοῦ Παρθεναγωγείου αὐτῆς, τὸ πλεῖστον δὲ τῆς ἐνεργείας του ἀνεπληροῦ τὴν μέχρι τέλους τοῦ ἔτους ὑπάρχουσαν ἑλλείψιν ἐσωτερικοῦ οὗ Παρθεναγωγείου κανονισμοῦ· εὐχαρίστως δ' ἀναγγέλλω μὲν ὅτι τοιοῦτος κανονισμὸς, οὗ ἡ ἑλλείψις καθίστατο λίαν ἐπαισθητὴ πᾶσαν στιγμὴν διὰ τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ Παρθενα-

γωγείου διοίκησιν, συντάχθη τέλος ὑπὸ τοῦ συμβουλίου καὶ θεθεῖς ἤδη εἰς ἐνεργεῖαν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ τρέχοντος σχολικοῦ ἔτους ἀπῆλλαξε τὸ τε κατὰσθημα τῶν παρομαρτουσῶν τοιαύτη ἑλλείψει ἀνωμαλιῶν, καὶ τὸ συμβούλιον τῶν ἐκάστοτε περὶ σμικρῶν ἔστιν ὅτε φροντιδῶν, ἵνα ἐφεξῆς ἀποκλειστικῶς ἀσχολῆται εἰς τὸν ἀνώτερον προορισμὸν του.

Τὸ συμβούλιον τῆς Ἐταιρίας, ἐκτὸς τῶν ἀφορώντων τὴν διοίκησιν αὐτῆς, ἐξασκεῖ καὶ τὴν ἀνωτάτην ἐν τῷ Παρθεναγωγείῳ ἐποπτεῖαν διὰ τῶν εἰς αὐτὴν διηρηται τμημάτων ἐκπαιδευτικοῦ, οἰκονομικοῦ καὶ τοῦ τῆς κοσμητείας τῆς σχολῆς· καὶ οὐδὲν μὲν θὰ εἶπω περὶ οὐδενὸς τῶν ἐμῶν συναδελφῶν ἵνα μὴ ἐγγίσω τὴν ἐγνωσμένην μετριοφροσύνην αὐτῶν· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἀποκρύψω ὅτι μεγάλως ἀγάλλομαι τυχῶν, ἐν ᾧ ἐναπιστεύθητε ἡμῖν τὴν διοίκησιν ἔργῳ, τοιούτων ρακτῶν καὶ ἀκαμάτων συνεργατῶν καὶ συνεργατῶν κυριῶν, οἳ ἅπαντες οἱ ἐμοὶ συνάδελφοι καὶ αἱ εὐγενεῖς τοῦ Παρθεναγωγείου Κοσμητριαὶ κυραὶ Ἀργυρῆ Σ. Ράλλη, Εὐφροσύνη Κουνουπιώτου, Ἐλένη Γ. Ζαρίφη, Ἐλένη Ν. Ζαρίφη, Ἀμαλία Βαλσάμου, Ἐλένη Ἀρχιγένους, Ἐλένη Γεωργαντοπούλου καὶ ἡ ἀρτίως ἐκλεχθεῖσα πρὸς ἀντικατάστασιν τῆς ἀποχωρησάσης αὐτῆς ἀδελφῆς Πηνελόπη Α. Βλαστοῦ.

Νέα τακτικὰ μέλη δὲν ἔλλειψαν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο νὰ ἐγγραφῶσιν, ὁ δὲ ὅλος ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ μητρώῳ ἐγγεγραμμένων μελῶν ὑπερβαίνει τὰ 350, ἐξ ὧν τὰ ἄχρι τοῦδε τὴν συνδρομὴν αὐτῶν καταβαλόντα μέλη ἀνέρχονται εἰς 168· τῶν δὲ λοιπῶν τινὰ μὲν ὀριστικῶς ἐδῆλωσαν παραίτησιν, ἀλλὰ δὲ καίτοι μῆπω καταβαλόντα τὴν συνδρομὴν τῶν δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὀριστικῶς ἀποσύροντα τὴν σύμπραξιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἐκτὸς κατὰ τὸ προπαραελθὸν εἰσέτι ἔτος ἐκθύμως προσῆλθον ἡμέτερον κοινωφελὲς ἔργον. Οὐδένα ἐξ ἡμῶν λανθάνει τὸ φιλόμουσον καὶ φιλόκαλον τοῦ καθ' ἡμᾶς κοινοῦ, ἀλλὰ καὶ ἅπαντες ἐσμέν μάρτυρες τῆς δεινῆς οἰκονομικῆς καχεξίας, ἣτις ἐνέσκηψε, δυστυχῶς, εἰς τὸν τόπον ἡμῶν ἐλπίσωμεν δ' ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι δὲν θὰ στερηθῶμεν ἐπὶ μακρὸν τῆς μείζονος παρὰ πλειόνων μελῶν ὑλικῆς ὑποστηρίξεως, ἥς

δεόμεθα πρὸς προαγωγὴν τῆς ἡμετέρας Ἑταιρίας καὶ ὀλοσχερῆ ἐπίτευξιν τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς σκοποῦ.

Ἐν τῷ Παρθεναγωγείῳ τῆς Ἑταιρίας, ἐνῶ 23 καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι ἐδίδασκον καθ' ὅλον τὸ ἔτος μετὰ τριῶν ἐπιμελετριῶν κατὰ τὰς νεωτέρας μεθόδους ἐν τοῖς κατηρητισμένοις τρισὶν αὐτοῦ τμήμασι Νηπιαγωγείῳ, Σχολείῳ καὶ Γυμνασίῳ ἐφοίτησαν τρόφιμοι μαθητρίαι 88 (ἐν αἷς 6 ὑπότροφοι), ἡμιτρόφιμοι 11 καὶ ἐξωτερικαὶ 135 (ἐν αἷς 25 ὑπότροφοι) ἐν ὧν 234 (ὧν αἱ 31 δωρεάν).

Αἱ θύραι τοῦ Παρθεναγωγείου εἰσὶν, ὡς γινώσκετε, ἀνοικταὶ εἰς τὴν θῆλειαν νεολαίαν πάσης ἀδιακρίτως φυλῆς καὶ θρησκείας καὶ ἐνδόμυχον δυνάμεθα νὰ αἰσθανώμεθα χαρὰν διὰ τὴν γενομένην ἐν αὐτῷ τῷ δευτέρῳ ἔτει τοσαύτην συρροὴν μαθητριῶν, ἥτις ἀποδεικνύει καὶ τὴν ἣν ὁ τόπος εἶχε μεγίστην ἀνάγκην τοιοῦτου ἐκπαιδευτηρίου καὶ τὴν ἀγαθὴν ὑπόληψιν καὶ ἐμπιστοσύνην, ἣς ἤξιώθη τὸ ἡμέτερον Παρθεναγωγεῖον ὑπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς κοινού. Κατὰ πόσον δὲ ἀνταπεκρίθημεν εἰς τὴν εὐμένειαν ταύτην τῶν ἐμπιστευθέντων ἡμῖν τὰ φίλτατα τέκνα τῶν γονέων τὸ κοινὸν κρινάτω ἕκ τε τῶν οἷς ἤδη δημοσίᾳ τελεσθεισῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων, ἕκ τῶν διμήνων ἐλέγχων καὶ ἕκ τῆς εἰς πάντα ἐν γένει γνωστῆς πορείας τοῦ Παρθεναγωγείου. Ἡμεῖς δὲ ὁμολογοῦντες χάριτας εἰς τε τὴν κυρίαν διευθύντριαν καὶ ἅπαντας τοὺς κυρίους καθηγητάς, διδασκάλους καὶ τὰς διδασκαλίσσας ὅτι ἅπαντες μετ' ἀκαμάτου ζήλου καὶ εὐσυνειδησίας ἐκπληρώσαντες τὸ ἑαυτῶν καθήκον, ἄξιοι τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν λειτουργήματος μύσται ἐφάνησαν, λογιζόμεθα εὐτυχεῖς βλέποντες τῇ ἀρωγῇ τοῦ Ἰψίστου προκόπτον τὸ ἀγαθὸν τούτου ἔργον, ὅπερ ἐξ ὅλης ψυχῆς ἠγαπησαμεν καὶ ὁ οὐδέποτε θὰ παύσωμεν νὰ ἐξυπηρετῶμεν, ὅσον αἱ ἀσθενεῖς ἡμῶν δυνάμεις τὸ ἐπιτρέπουσιν.

Αἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἕκτακτοι ὑπὲρ τοῦ Παρθεναγωγείου συνδρομαὶ δὲν ἦσαν ἕνεκα τῶν περιστάσεων τοσαῦται ὅσαι καὶ αἱ τοῦ παρελθόντος ἔτους· πλὴν χάρις εἰς τὴν μηδέποτε ἐκλείπουσαν ἑλληνικὴν φιλογένειαν ἀρκούντως ἀνεπλήρωσαν τὰς ἐκ

τῶν τακτικῶν συνδρομῶν τῶν μελῶν μικρὰς, ὡς ἐρρήθη, εἰσπράξεις ἡμῶν. Συνεισηγήγκον δὲ ὡς ἑξῆς:

Γ. Ζαρίφης	Λ. Τ.	217.40	
Ὀδυσσεὺς Νεγροπόντης	»	150	
Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις	»	115.13	
Ἀντώνιος Βλαστός	»	50	
Περικλῆς Ζαρίφης	»	50	
Στέφανος Σκουλούδης	»	50	
Γ. Κορωνιός	»	50	
Ν. Χρυσοβελῶνης ἐκ Γαλαζίου	»	21.73	
Ι. Α. Οἰκονόμου	»	21.73	
Ἀναστάσιος Χατζῆ Κώστας	»	21.73	
Θ. Μαυρογορδάτος	»	20	
Ν. Βερίσης	»	10	
Ι. Ἰατρόπουλος ἐν Βιτωλίοις	»	1	
Περικλῆς Βοδινᾶς	»	0.87	
Δ. Μαλαματίδης	»	0.87	
Δ. Καρακώτσος	»	0.87	
τὸ ὅλον	»	781.33	

Μετὰ τὴν σύντομον ταύτην ἀφήγησιν τῶν κυριωτέρων ἀντικειμένων, ἅτινα ἀποβλέπουσι τὸ ὁ διηνύσαμεν ἑταιρικὸν ἔτος, μεταβαίνω εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκονομικῆς ἡμῶν καταστάσεως.

Ἀἴξαντος τοῦ πρώτου ἔτους εἵχομεν ἑλλειμμα Λ. Τ. 473.40 Ἐδαπανήθησαν καθ' ὅλον τὸ παρελθὸν ἔτος

Διὰ μισθοδοσίαν προσωπικοῦ	»	2,682.38	
» ἐνοίκιον Παρθεναγωγείου	»	1,000	
» τρόφιμα	»	1,000.70	
» ἐπιπλα καὶ σκευή	»	516.20	
» ὄργανα Φυσικῆς καὶ Χημείας καὶ εἰκόνας Φυσικῆς Ἱστορίας	»	206.35	
» ἐξοδα γενικὰ διάφορα	»	405.58	5,811.21
ἐν ὧν	»		6,284.61

Εκ μεταφοράς		6,234.61	
Είσεπράχθησαν			
Ἀπὸ διδάκτρα	Α. Τ.	3,414.81	
» συνδρομὰς μελῶν		168 —	
» » ἐκτάκτους		781.33	4,364.14

*Ἐλλειμμα **1,920.47**

καταβλήθην ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρίας

Ἐκ τῶν ἀπὸ τῆς ιδρύσεως τῆς Ἑταιρίας γενομένων δαπανῶν ἱκανὸν μέρος ἐχρησίμευσε πρὸς καταρτισμὸν πλουσίας ἀποσκευῆς τοῦ Παρθεναγωγείου, ἣν καθωραίξει ἡ δαπάναις τοῦ προσφιλοῦς μοι ἀδελφοῦ κ. Γ. Ζαρίφη προμηθευθεῖσα τελεία συλλογὴ ὀργάνων τῆς φυσικῆς καὶ χημείας καὶ πινάκων καὶ εἰδῶν τῆς φυσικῆς ἱστορίας, καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ Ἑταιρία ἡμῶν κέκτηται σήμερον κεφάλαιον ἀποθεματικὸν 1,500 περίπου λιρῶν εἰς ἃς δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ, κατ' ἐλάχιστον ὄρον, ἡ ἐν γένει ἀποσκευή τοῦ Παρθεναγωγείου.

Τοιαύτη, κύριοι, ἐν συνόψει ἡ ἱστορία τοῦ ἐτησίου ἡμῶν Ἑταιρικοῦ βίου εὐχρηθῶμεν ἅπαντες ἐν τῷ μέλλοντι τὰ βελτίονα.

Ι Σ Ο Λ Ο

ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1875

ΔΟΥΝΑΙ

Τὸ ἔλλειμμα παρελθ. ἔτους		473 40	(α)
Τὰς ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑΣ προσωπικοῦ ὑπόλοιπον παρελθ. χρήσεως	Α.	171,50	
τὰς τῆς παρούσης »	»	2,510,88	
Τὸ ΕΝΟΙΚΙΟΝ καταστήματος τοῦ Παρθεναγωγείου		1,000 —	
Τὰ ΤΡΟΦΙΜΑ ἐν τῷ Παρθεναγωγείῳ καθ' ὅλον τὸ ἔτος		1,000 70	
» ΕΠΙΠΛΑ καὶ ΣΚΕΥΗ ἃ ἠγοράσθησαν διὰ τὸ Παρθεναγωγεῖον		516 20	
Τὸ ΜΟΓΣΕΙΟΝ Παρθεναγωγείου, τὰ διάφορα δι' αὐτὸ ἀγορασθέντα ὄργανα		206 35	
Τὰ ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ, ἧτοι:			
Τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν παρελθ. χρῆσιν »		75,44	
Καύσιμος ὕλη καθ' ὅλον τὸ ἔτος »		75,73	
Διάφορα ἄλλα » » » »			
ὡς ὁ ἰδιαιτέρος πίναξ »		254,41	
		405 58	
		6,248 61	

Τὸ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ τῆς ἐταιρίας εἰς συλλογὰς, ἔπιπλα καὶ σκεύη τοῦ παρθεναγωγείου, ὡς τὸ βιβλίον ἀπογραφῆς Α. 1800

(α) Τὸ ἔλλειμμα τῆς προηγουμένης προεδρικῆς λογοδοσίας τῆς 31 Ἰουνίου Α. Τ. 277.51 ἀνεβιβάσθη μέχρι τῆς 31 αὐγούστου 1875 εἰς τὸ πᾶν τῶν Α. 473.40.

Γ Ι Σ Μ Ο Σ

μέχρι 31 αὐγούστου 1876.

ΛΑΒΕΙΝ

Τὰ ΔΙΔΑΚΤΡΑ, ἃ εἰσεπράχθησαν καθ' ὅλον τὸ ἔτος	Δ.	3,414 81
Τὰς ΣΥΝΔΡΟΜΑΣ αἱ καθ' ὅλον τὸ ἔτος εἰσεπράχθησαν ἀπὸ τακτικὰ μέλη »		168 —
» ΕΚΤΑΚΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΑΣ εἰσεπραχθείσας ὁμοίως ἀπὸ διαφόρους, ὡς ὁ ἐν τῇ προεδρικῇ λογοδοσίᾳ πίναξ »		781 33
ΕΛΛΕΙΜΜΑ καταβληθὲν ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς ἐταιρίας κ. Ν. ΖΑΡΙΦΗ. »		1,920 47
		6,284 61

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 5 Σεπτεμβρίου 1876.

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ

Ὁ Ταμίας

ΠΑΝ. ΚΟΥΠΠΑΣ.
ΙΩ. ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ.
Γ. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ.

ΙΩ. ΓΚΙΩΝ.

Διάφορα ἑκτακτα ἔξοδα.

(Ἴδε ἰσολογισμόν).

Δι' ἐνοίκια καὶ διορθώσεις κλειδοκυμβάλων	Λ.Τ.	44.75
» διάφορα ἔξοδα ὑπηρεσίας τῆς ἐταιρίας	»	36.90
» διαφόρους τυπογραφικὰς καὶ λιθογραφικὰς ἐργασίας	»	32.80
» σχηματισμὸν κήπου ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ»		27.50
» κατασκευὴν γυμναστικῆς	»	27.73
» συμπλήρωσιν μερίδος «ἰατρικῆ θεραπείαι τῶν ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ».	»	25.87
» ἐπισκευὰς ἐπίπλων κλπ. τοῦ παρθεναγωγείου	»	14.40
» ἀγορὰν χημικῶν ὑλῶν	»	10
» ποσοστὸν εἰσπράκτορος ἐκ τῶν εἰσπραχθεισῶν συνδρομῶν τῶν μελῶν	»	9.90
» ἀγορὰν βραβείων τοῦ νηπιαγωγείου	»	7.81
» κατασκευὴν στολῆς τοῦ θησαυροῦ	»	6.40
» πυρασφάλιστρα ἐπίπλων καὶ σκευῶν τοῦ παρθεναγωγείου	»	7.50
» συμπλήρωσιν τῆς μερίδος «ἐνδυμασίαι τροφίμων μαθητριῶν»	»	5.42
» ταχυδρομικὰ, διόδια κτλ.	»	5.03
» ἐπιδιόρθωσιν τῶν ὥρολογίων τοῦ παρθεναγωγείου »		2.40
		<hr/>
		254.41